

VÝSADKÁŘI

60 LET V ČELE ARMÁDY

Daga Minkewitzová
s autorským týmem

Praha 2007

Obsah

ÚVODEM	4
VE ZNAMENÍ ČERVENÉHO BARETU Tradice československých válečných parašutistů PhDr. Jiří Šolc	5
MEČE ARMÁDY HROT 60 let od vzniku čs. výsadkového vojska Vladislav Mrázek, Miroslav Pelc	19
PADÁKOVÁ STANICE BOREČEK Platforma pro techniku i sport Daga Minkewitzová	29
NA PLNÝ ÚVAZEK 55. výročí vzniku 22. výsadkové brigády Ing. Miloslav Juříček	32
DO TÝLU NEPŘÍTELE Průzkumné jednotky rychlého nasazení Ing. Alois Klíndera, Ing. Marko Solmoši	45
PRAPOR PRO SPECIÁLNÍ ÚKOLY Pokračovatelé tradic čs. výsadkového vojska Daga Minkewitzová	53
GALERIE NEZAPOMENUTELNÝCH Zapsali se zlatým písmem Ing. Miloslav Juříček, Ing. Václav Koutecký	57
ZLATO PRO DUKLU PROSTĚJOV Armádní sportovní oddíl parašutismu Daga Minkewitzová	64
ZAČÁTKY NAŠEHO CIVILNÍHO PARAŠUTISMU Líheň branců pro výsadkové vojsko Vlasta Rybínová	67
OD KVANTITY KE KVALITĚ Rozhovor se zástupcem náčelníka Generálního štábu AČR generálmajorem Ing. Josefem Prokšem	76
KLUBY VÝSAVKOVÝCH VETERÁNŮ Vznik jednotlivých klubů a jejich činnost Ing. Václav Koutecký, Ing. Jozef Hanák	79
KRONIKY KLUBŮ VÝSAVKOVÝCH VETERÁNŮ Všechno se najde v kronikách Ludvík Dvořáček	88
VERŠE PSANÉ SRDCEM	91

Úvodem

Před šedesáti lety, dne 1. října 1947, vzniklo výsadkové vojsko československé armády. Jeho vznik provázely, jak už to na začátku cesty bývá, nemalé obtíže a překážky. Ani soudičky mu nebyly příliš nakloněné. Do vínku dostalo množství problémů, provázely ho soustavné reorganizace, nedostatek dopravních letadel i celého materiálního zabezpečení.

Velice brzy se však ukázalo, že přes všechny problémy bylo rodící se výsadkové vojsko velice životaschopné. V relativně krátké době se nový výsadkový útvar probojoval mezi elitní jednotky naší armády a prvenství si toto nejmladší vojsko udržuje do dnešních dnů – je stále uznávaným „hrotem meče armády“.

Šedesátiletou historii výsadkového vojska tvořili svou každodenní tvrdou prací výsadkáři, kteří měli tu čest v něm sloužit. Jeho útvary prošly desítky tisíc vojáků v základní službě a několik set příslušníků velitelského sboru. Každý z nich, kdo prošel výsadkovým výcvikem a přispěl svým dílem k jeho tradici, je na příslušnost k „paragánům“ naplněn hrdotí.

Tato publikace je určena jak veteránům, tak současným i budoucím příslušníkům výsadkových jednotek. Ve zkratce mapuje šedesátiletou historii našeho výsadkového vojska od jeho vzniku až po současnost. Nepsali ji však historici, i když by si to výsadkáři zasloužili, ale sami výsadkoví veteráni tak, jak se uchovala v jejich paměti. Proto si autoři jednotlivých příspěvků nečiní nárok na historickou autentičnost všech uváděných faktů.

Předložená publikace vydaná k historickému výročí především vzdává hold a poděkování všem, kteří svým dílem přispěli a také v současnosti přispívají ke vzniku tradice elitního výsadkového vojska.

Ing. Miloslav Juříček

VE ZNAMENÍ ČERVENÉHO BARETU

Tradice československých válečných parašutistů

PhDr. Jiří Šolc

Červený baret již po léta snad ve všech armádách dnešního světa vyjadřuje příslušnost jeho nositele k výsadkovým jednotkám, k vojenským parašutistům. Vojáci, kteří červený baret nosí, absolvovali vzdušný výcvik v seskoku padákem provázený tvrdou průpravou ve všech způsobech a formách pozemního boje.

Kam až sahá lidská paměť, resp. její písemná svědectví, je historie válek bohatá na příklady, kdy se každá z bojujících stran snažila přelstít protivníka nečekaným manévrem, který ho překvapí a zaskočí vytvořením neočekávané situace a nakloní průběh bitvy nebo válečného snažení v jeho prospěch. K lákavým, avšak nesnadným cílům patřilo obklíčení nepřátelského vojska jednostranným či oboustranným obchvatem, útok na méně odolná postavení jeho bojové sestavy. Poziční válka se stávala pro obě válčící strany neudržitelnou pro neúnosné ztráty. Podněcovala snahy po nalezení způsobů nových manévřů vedoucích k průlomu obranných postavení a průniku do týlu protivníka s využitím tanků a letectva.¹

V průběhu druhé světové války se výsadkové jednotky prosadily jako nový druh zbraně a staly se pevnou součástí organizace všech početnějších armád. Za jistých okolností podmiňujících jejich úspěch prokázaly schopnost plnit poměrně širokou škálu bojových úkolů, od drobných záškodnických a sabotážních akcí až po strategické. Všeobecným předpokladem úspěchu výsadkových jednotek se stávala alespoň dočasně získaná naprostá nadvláda ve vzduchu, sladěnost a koordinace jejich akcí s vojsky útočícími čelně v operačním, časovém i prostorovém smyslu, podpora jejich bojové činnosti letectvem a dokonalé zpravodajské zajištění. Vzhledem k možnostem zásobování pomocí padákových zásobníků a kluzáků disponovaly výsadkové jednotky omezeným množstvím těžkých dělostřeleckých zbraní, zvláště účinných protitankových a dopravních prostředků, které jejich odolnost a úspěšnost v boji limitovaly.

Vedle operačně-taktických výsadkových jednotek bojujících v součinnosti s čelně útočícími vojsky na otevřené frontě byly v hojném počtu používány též výsadky speciální, často organizačně spadající pod jiné druhy vojsk, resp. jiné operační struktury (Commandos, Rangers). Tyto zvláštní armádní výsadkové jednotky byly určené k přepadům a speciálním teroristickým či diverzním akcím, tzv. Special Airborne Service (SAS).

¹ Z literatury je znám návrh velitele amerického letectva na západní frontě gen. Williama Mitchella z roku 1918, který štábu gen. Pershinga předložil rámcový plán průlomu německé obrany ve Flandrech hromadným nasazením tanků, v jejichž prospěch měla být na padácích vysazena divize americké pěchoty. Podle Mitchellových představ měla být ze 2000 letounů vysazena pěchota na padácích s přistáním na vyhlédnutých plochách v týlu německých vojsk. Odvážný plán byl tehdy přes mnohé výhrady a pochybnosti přijat do výhledu operací na rok 1919, ale než mohl být uskutečněn, první světová válka skončila.

Československá tradice

V polovině dvacátých let vykročila československá armáda rázným krokem k modernizaci své výstroje a výzbroje. Vedle pozemního vojska (pěchota, jezdeckvo, dělostřelectvo atd.), které představovalo její hlavní bojovou sílu, přistoupilo velení armády též k výstavbě letectva, jehož význam byl pro moderní boj zcela evidentní.

Vojenské letectvo se mělo stát rozhodujícím činitelem při výstavbě výsadkového vojska v československé armádě v případě, že takové rozhodnutí přijme Hlavní štáb. Všeobecné okolnosti však nebyly podobnému řešení příznivé. Armáda se potýkala se základními problémy své existence. Modernizace zbraní a služeb pozemního vojska a vojenská doktrína tehdejšího Československa žádnou prioritu pro výsadkové jednotky nevyžadovala, dokonce ani v letech třicátých, kdy se začaly provádět úspěšné pokusy s jejich organizací v jiných armádách. Zřízení výsadkových jednotek by neřešilo žádný z problémů obranyschopnosti země. Jejich preference by tehdy nebyla ničím než gestem, jímž by se armáda k modernímu pojetí boje sice přihlásila, ale mnoho nezískala.

Vzdor zmíněným a převážně nepříznivým okolnostem to bylo čs. vojenské letectvo, kde se některé předpoklady pro pozdější záměry s výsadkovými jednotkami začaly vytvářet již ve dvacátých letech.

K předním propagátorům seskoků s padákem patřil nadporučík Ludvík Pavlovský. Inspirován zprávami o výškových seskocích v SSSR a v USA se po krátké přípravě zaměřil na překonání světového rekordu. Ten vytvořil dne 3. října 1931 seskokem z výše 8705 metrů s okamžitým otevřením padáku. Letoun opustil v prostoru Kostelec – Brandýs nad Labem při teplotě -37°C a po 26 minutách přistál u obce Strašnov v okrese Mladá Boleslav.

Teprve ve druhé polovině třicátých let můžeme zaznamenat určitou změnu v názorech na použití padáku. V československém odborném tisku se začínaly objevovat úvahy o možném využití padáku ve výsadkovém vojsku v budoucích válkách.

První pokus o zřízení výsadkové jednotky

Z torza dochované archivní dokumentace můžeme soudit, že Hlavní štáb čs. armády reagoval na poznatky získané v zahraničí zvýšeným zájmem o výsadkové jednotky. Po té co francouzská armáda zahájila ve dvou střediscích padákový výcvik, padlo rozhodnutí i v Praze. Během roku 1937 byly na Hlavním štábu soustředěny dostupné informace o letecké pěchotě (jak byly tehdy vojenské paradesantní jednotky všeobecně nazývány) v různých evropských armádách. Pozornost se soustředila na zprávy o síle, stavu, organizaci, výstroji, výzbroji a názorech na praktické použití výsadkových jednotek v možné budoucí válce, jak se jevily v Sovětském svazu, Francii a Itálii. Německo paradoxně hlubší analýze studijně-analytické skupiny Hlavního štábu unikalo. Zájem se upíral nejvíce k armádě sovětské, kde potřebné informace získávali pplk. Jaroslav Borecký a mjr. gšt. Josef Hanuš. Navštívili středisko sportovního

parašutismu na Krymu a po stáži u 92. letecké brigády měli pokračovat v získávání zkušeností také ve vojenském výcvikovém středisku.

V létě 1938 se Hlavní štáb rozhodl přejít od dosavadních úvah k praktickým opatřením. Iniciativy se ujal III. letecký odbor, kde byl 17. června zpracován konkrétní návrh. Předvídal nutnost výcviku parašutistů v československé armádě pro destrukční úkoly, a to zatím v síle jedné čety složené z vybraných dobrovolníků s tím, že jejich výcvik bude zahájen v roce 1939. Zpracovaný návrh získal souhlasné vyjádření všech oddělení Hlavního štábu, a tak přednost 1. oddělení III. odboru MNO gen. Alois Sícherek svolal na 2. září 1938 k této problematice poradu všech zainteresovaných složek. Bylo rozhodnuto, že všechny nezbytné podklady budou nadále zpracovávány leteckým odborem MNO. Lze tedy usuzovat, že podobně jako v SSSR a Německu měly být i v československé armádě výsadkové jednotky součástí letectva a jemu podřízeny.

V duchu závěrů z této porady pak na základních směrnicích pracovali pplk. Vlček a kpt. Škop. Již 16. září 1938 předložili rámcový plán, který stanovil, že v čs. armádě započne výcvik vojenských parašutistů (zatím pouze v seskoku padákem) pro případné použití leteckých výsadků v době války. Výcvik bude zahájen 1. dubna 1939 na letišti v Milovicích, kde se pro tento účel postaví padáková věž. Nejprve bude cvičena jedna četa o třech družstvech. Každé družstvo bude mít dva roje: střelecký a technický. Četě i družstvům budou velet důstojníci a jejich zástupci z řad délesloužících poddůstojníků, tedy vojáci z povolání. Velitelem padákového výcviku bude důstojník letectva. Směrnice též předvíдалa, že k seskokům bude použito upraveného letounu F-IX. Budoucí parašutisté měli být získáni z řad příslušníků ženijního vojska, zákopníků pěchoty a jezdeckta. K této službě se měli dobrovolně přihlásit a vyhovět zdravotním požadavkům kladeným na výkonné letce. Rovněž byly stanoveny náležitosti, požitky a příplatky pro absolventy padákového výcviku, včetně práva nošení leteckého vycházkového stejnokroje.

Přípravné organizační práce spojené se zřízením první výsadkové jednotky byly přerušeny zářijovou mobilizací armády a tragickými následky Mnichova. Pokračovaly opět po demobilizaci, před koncem roku 1938, ale již silně poznamenané předešlými událostmi a rostoucím nátlakem Německa na okleštěné Česko-Slovensko. Nebyl určen velitel jednotky, ani velitel padákového výcviku, proto se neuskutečnila ani jeho předpokládaná stáž ve Francii a v SSSR. Nebyl zpracován ani výcvikový program a nezachovaly se žádné doklady o tom, jak si 1. oddělení Hlavního štábu, resp. velitelství letectva představovalo výzbroj a polní výstroj parašutistů. Hlavní štáb sice vydal dne 19. listopadu 1938 výnos o organizování výcviku letecké pěchoty, na jehož základě proběhl nábor dobrovolníků mezi důstojníky, ale 23. února 1939 byly všechny přípravy zrušeny a výcvik parašutistů odvolán.

Dodejme, že z přihlášených důstojníků povolalo MNO k lékařské prohlídce 20 uchazečů. Jsou mezi nimi jména, která budou nerozlučně spojená s činností výsadkářů. Kapitán gšt. Jaroslav Šustr s poručíkem Gustavem Loquensem stáli u kolébky vojenských parašutistů čs. zahraniční armády ve Velké Británii. První jmenovaný je cvičil, v letounu

doprovázel a nad Čechami vysazoval. V roce 1942 poručík pěch. Jindřich Vaško poskytl ve svém lomu v Ležákách úkryt radistovi četaři Jiřímu Potůčkovi s jeho vysílačkou LIBUŠE. Tato stanice spojila po dlouhé přestávce vedení zahraničního odboje a prezidenta dr. E. Beneše s vedením odboje domácího (ÚVOD) a sehrála důležitou roli v přípravě atentátu na kata českého národa Reinharda Heydricha. Za svůj statečný čin byl por. Vaško spolu s obyvateli Ležáků popraven v pardubickém Zámečku.

Takový byl průběh a výsledek prvního vážného pokusu o zřízení výsadkové jednotky v čs. armádě předválečných let, tedy do roku 1939. Skončil neúspěchem, který však nebyl zaviněn ani nedostatkem zájemců o výcvik, ani neschopností organizátorů, nýbrž všeobecnou vojenskopolitickou situací státu a armády po mnichovské katastrofě ze září 1938. Pokus skončil krátce před tím, než zanikla okleštěná a zmražená Česko-Slovenská republika (15. března 1939). Hitlerovým výnosem ze 16. března 1939 byl na území českých zemí zřízen tzv. Protektorát Čechy a Morava. Na Slovensku vznikl s podporou hitlerovského Německa tzv. Slovenský štát (oficiálně Slovenská republika), který se stal jeho spojencem.

Českoslovenští parašutisté na západní frontě

Vzdušné výsadky se v československé armádě dočkaly svého zrodu až v letech druhé světové války v rámci československého zahraničního vojska na západní i východní frontě – ve Velké Británii i v Sovětském svazu. Není bez zajímavosti, že ač nevelká počtem, měla čs. zahraniční armáda za války ve svých řadách relativně snad největší zastoupení vycvičených parašutistů ze všech armád, které se druhé světové války zúčastnily. V létě 1944 to bylo nejméně 10 % z počtů československého zahraničního vojska.

Zmíněný stav však nebyl výsledkem mimořádného ocenění této zbraně v moderní válce. Velení zahraniční armády dokonce nemělo k výstavbě jednotek tohoto typu ani odpovídající materiální a technické prostředky, což se později neobešlo bez komplikací a následků pro jejich praktické použití. Preference výsadkových jednotek v organizaci naší zahraniční armády byla vyvolána vojenskopolitickými důvody, které plynuly z nutnosti podpořit domácí odboj. Všechna zásadní rozhodnutí MNO v Londýně týkající se použití vojenských parašutistů v akcích čs. zahraniční armády byla ovlivňována následujícími okolnostmi:

- Vývojem válečné situace a z toho plynoucího postavení československé osvobozovací akce.
- Představami o roli, jakou v boji za osvobození národa z německé okupace sehráje domácí odboj, a o pomoci, jíž se mu v jeho nerovném boji dostane ze zahraničí jak od naší armády, tak od Spojenců.
- Zájmem a potřebami spojeneckých, zejména hostitelských zemí, v nichž čs. zahraniční armáda za války působila a na jejichž pomoc byla odkázána. Především šlo o Velkou Británii a Sovětský svaz.

Po celou dobu války bylo velení čs. zahraniční armády ovládáno představou, že v její závěrečné fázi dojde na domácím území k celonárodnímu ozbrojenému povstání, které bude ze zahraničí podpořeno dodávkami zbraní, letectvem a výsadkovými jednotkami. Zpočátku převládalo mínění, že válka nebude dlouhá a že Německo neodolá soustředěnému náporu Francie a Velké Británie. Již krátce po vypuknutí válečného konfliktu v září 1939, kdy se čs. zahraniční vojsko teprve začínalo formovat v Polsku a ve Francii, objevily se plány na vycvičení jistého počtu parašutistů, kteří budou v rámci útoku čs. bombardovací brigády během náletů seskakovat na cíle v Čechách.

Vývoj válečné situace tyto představy nepotvrdil. Bombardovací brigáda čs. letectva ve Francii zřízena nebyla a naši vojenští letci tam byli zařazeni do francouzského letectva. Porážka Polska a německý nástup na západní frontě v květnu 1940 vedl k pádu Francie a zbytky 1. československé pěší divize se přemístily do Velké Británie. Německé úspěchy pokračovaly na Balkáně (Jugoslávie, Řecko, Kréta) a Velká Británie se v létě 1941 ocitla ve válce s Německem osamocená, chráněna v té době svým letectvem, ale především ostrovním charakterem státu. V důsledku toho se území Československa ocitlo hluboko v německém zázemí a v naprosté izolaci, zahraniční odboj s ním ztratil územní spojení a tak i jedinou možnost omezené materiální podpory domácích ilegálních organizací. Další poskytování pomoci domácímu odboji bylo možné jen vzdušnou cestou.

K těmto nepříznivým okolnostem se koncem roku 1940 přidružilo poznání, že domácí odboj vyčerpává své možnosti odporu proti německé okupaci a že jeho další aktivity musí být vytvářeny vnějšími podněty s materiální, technickou i personální podporou ze zahraničí. Shodou okolností je v této době ve Velké Británii přijímána nová doktrína Winstona Churchilla na „podpálení Evropy“. Vychází z podpory rezistenčních hnutí v zemích okupovaných Německem, která všemi dostupnými prostředky budou narušovat válečné úsilí Německa a destabilizovat jeho zázemí. K realizaci této koncepce „neregulérní války“ vzniká ve Velké Británii organizace SOE, která má „podpálit Evropu“ plánováním útočných akcí v německém zázemí, výcvikem a vysíláním potřebného počtu specialistů s technickými prostředky k jejich provádění, resp. k podpoře útočných akcí domácího odboje.

S tímto programem korespondoval zájem čs. vojenského velení, které v něm spatřovalo vhodný způsob, který bude prospívat jak spojeneckým silám, tak současně poskytovat domácímu odboji materiální, technickou, finanční i personální pomoc. To byly hlavní důvody, které vedly MNO v Londýně k rozhodnutí, že přecvičí určitý počet příslušníků smíšené československé brigády na parašutisty a s britskou pomocí je vyšle na domácí území v operacích směřujících k podpoře domácího odboje i vlastních vojenskopolitických zájmů a plánů západních spojenců.

Zvláštní skupina D

Protože veškerý styk a spojení s domovem spadal z povahy věci do kompetence zpravodajského odboru MNO v Londýně, připadla role iniciátora nového programu

Npor. pěchoty Rudolf Krzák byl v Londýně příslušníkem sekce Zvláštní skupiny D

plk. gšt. Františku Moravcovi, který byl jeho přednostou. Dne 12. prosince 1940 inicioval poradu se zástupci britských zpravodajských organizací SIS a SOE. Projednávaly se otázky vzájemné spolupráce při podpoře sabotážní a zpravodajské činnosti čs. domácího odboje. Závěr jednání vyzněl v oboustranném závazku vysílat na československé území vojenské parašutisty, kteří tam budou plnit poslání kurýrní, zpravodajské, spojovací, zásobovací, sabotážní, teroristické, organizační, přejímací a budou doprovázet letecké dodávky speciálních prostředků k ničení. V té době již zpravodajský odbor provedl v jednotkách čs. brigády tajný výběr dobrovolníků. Po několika odkladech byla 16. dubna provedena první vojenská výsadková akce v historii čs. armády. Šlo o kurýrní operaci Benjamin a jejím jediným účastníkem byl rotný Otmar Riedl.

Od léta 1941 dostával parašutistický program postupně pevnější organizační základy a širší rozsah. Při 1. oddělení II. odboru MNO byla zřízena Zvláštní skupina D (někdy též nazývaná Skupina ZÚ – zvláštních úkolů). Členila se do sekcí: velitelské, výcvikové a týlové. Ve svém celku zajišťovala výběr, výcvik a celkovou přípravu parašutistů ve zvláštních výcvikových střediscích britské SOE a SIS, označovaných jako STS (Special, případně Secret Training Station nebo School – Zvláštní, resp. Tajná výcviková stanice). K důstojníkům velitelské sekce patřili: mjr. gšt. Jaroslav Šustr, por. Gustav Loquens (1941), poté mjr. pěch. Karel Paleček a npor. pěch. Rudolf Krzák. Ve výcvikové sekci se uplatnili nadporučíci Rudolf Hrubec, Rudolf Pernický, Oldřich Talášek, Zdeněk Gold a Josef Suser a další.

Střelecká příprava výsadkářů

Po dokončení výcviku byly z výsadkářů sestavovány operační skupiny s různým vojenským posláním v síle od jednoho do šesti mužů. Po vystrojení a vyzbrojení byli předáni k dispozici 1. oddělení II. odboru MNO (mjr. gšt. Emil Štrankmüller), které je úkolovalo a řídilo v poli, přičemž s většinou z nich udržovalo rádiové spojení přes Vojenskou rádiovou ústřednu (VRÚ) v Anglii. Vysazování provádělo britské letectvo (v několika případech

s čs. leteckou osádkou) z odletových základen v Anglii. Bylo to většinou v zimním operačním období, v tzv. lunárních periodách, kdy dlouhé noci a měsíční svit zajišťovaly lepší orientaci a bezpečnější návrat. Od roku 1943, kdy se spojenecké síly zmocnily jižní Itálie, byly operační lety prováděny z Bari, Brindisi a případně z dalších letišť.

V letech 1941–1945 plánovala Zvláštní skupina D 46 operací s nasazením 121 parašutistů. Provedeno jich bylo 37, v nichž bylo vysazeno 98 mužů na evropský kontinent, většinou do Československa (též do Francie, Itálie a Jugoslávie). Některé operace byly velmi úspěšné, což platí především o akci Anthropoid, která připravila o život zastupujícího říšského protektora v Praze Reinharda Heydricha, na kterého byl v Praze dne 27. května 1942 spáchán atentát. Dalších devět operací s 23 parašutisty již provedeno nebylo. Většinou proto, že Spojenci s blížícím se koncem války ztráceli o tyto operace zájem. Minimálně sedm československých parašutistů vysadily do různých států Evropy anglické, francouzské a americké zpravodajské organizace. Ztráty byly značné. Při operačních letech a v boji s německými bezpečnostními orgány (gestapo – Geheime Staatspolizei – tajná státní policie) padlo či bylo zajato a popraveno 50 % vojenských parašutistů Zvláštní skupiny D a několik set jejich příbuzných a účastníků domácího odboje, kteří jim pomáhali.

V kryptě pravoslavného kostela Cyrila a Metoděje v Praze našli Jozef Gabčík a Jan Kubiš poslední úkryt a také svou smrt

Celkový počet vycvičených parašutistů v naší zahraniční armádě na západní frontě byl ovšem několikanásobně větší. Když se v létě 1941 začal uskutečňovat program přípravy zpravodajských výsadků, dostával nábor dobrovolníků s tím spojený ještě širší smysl. Nově vzniklý Štáb pro vybudování branné moci (ŠVBM) začal pracovat na plánech celonárodního povstání v okupované vlasti. Jejich součástí byla též pomoc, kterou mu poskytnou vlastními silami čs. zahraniční armáda. Vedle dodávek zbraní se předpokládalo, že dojde k vysazení určitého počtu parašutistů, kteří povstání podpoří. Vzhledem k omezeným početním stavům čs. brigády požadovalo MNO vycvičení alespoň velitelských a instruktorských kádrů pro čtyři výsadkové rotý a tři dělostřelecké baterie a přizpůsobení výcviku jednotek pro plnění funkce přistávacího výsadku. O dva roky později se zvýšila potřeba vycvičených parašutistů pro tento účel na 1000 mužů.

V souladu s těmito záměry byl u čs. brigády vyhlášen nábor dobrovolníků, v němž se k parašutistickému výcviku přihlásilo 471 mužů různých hodností a vojenských odbor-

ností. Postupně byli cvičeni v různých britských i československých výcvikových stanicích, takže k 31. květnu 1943 bylo vycvičeno 574 mužů, z toho 211 důstojníků. Parašutistický výcvik tehdy intenzivně prožívala značná část čs. brigády, která byla cvičena též k boji proti předpokládaným německým námořním i vzdušným výsadbům. Vzdušný výcvik se stal prestižní záležitostí mužstva a kvalifikačním předpokladem důstojníků, z nichž někteří podávali iniciativní návrhy na jeho zavedení, zdokonalení a na zřízení speciální jednotky parašutistů uvnitř brigády. Jeho problematika se odrazila i v odborné literatuře, když se někteří českoslovenští vojáci zařadili mezi úspěšné autory bestsellerů vojenské literatury (např. F. O. Miksche: *Paratroops*). Tak vznikaly i teoretické základy pro zvládnutí nové zbraně. K předním propagátorům parašutistického výcviku patřili mjr. gšt. F. Šustr, npor. R. Hrubec a por. G. Loquens.

Při výcviku nebylo výsadbářům nic odpuštěno

Přes poměrně značný počet vycvičených parašutistů nezavedla Čs. vojenská správa v Anglii zvláštní označení pro výsadbkové jednotky, resp. pro ty příslušníky čs. zahraniční armády, kteří absolvovali vzdušný výcvik. Ve Velké Británii nosili čs. parašutisté odznak britských výsadbářů a v Sovětském svazu byla stejná zvyklost. U 2. čs. samostatné paradesantní brigády v SSSR dostali speciální odznak příslušnosti k výsadbkové jednotce zpočátku pouze důstojníci, později byl zaveden upravený odznak sovětských výsadbářů. Někteří vojáci si je upravovali podle svých představ a invence.

Operačně-taktických výsadbkových jednotek se československé vojsko na západní frontě v průběhu druhé světové války nedočkal. Pro permanentní krizi početních stavů a též z důvodů politických zůstal projekt použití vojenských parašutistů omezen projektem pouze výsadbků zpravodajských. Československá zahraniční armáda však tuto myšlenku neopustila a rozhodla se realizovat ji později na frontě východní.

Českoslovenští parašutisté na východní frontě

Poté, co byl německým přepadem zavlčen do války Sovětský svaz, otevřela se i na východní frontě cesta k výstavbě čs. vojenské jednotky. A byli to právě parašutisté, o které měl východní československý spojenc zájem největší. V průběhu války tam došlo k zasazení čs. parašutistů v mnohem širším měřítku než na frontě západní, posuzováno jak z hlediska strukturálního, tak početního. Do bojových akcí na československém území zasáhli parašutisté z východu přibližně ve stejnou dobu jako příslušníci Zvláštní skupiny D z Velké Británie. V podstatě měli stejné poslání a v pozadí jejich akcí stály podobné

důvody, pouze míra československé kompetence byla zcela rozdílná. Operace byly také od počátku provázeny řadou nepříznivých okolností, počínaje politickými zájmy SSSR, přes obtížný vývoj válečné situace, která po jistý čas (do roku 1944) vzdalovala československé území z doletu sovětského letectva, až po vzájemnou nedůvěru mezi československou a sovětskou zpravodajskou službou. Tyto a další okolnosti poznamenaly činnost čs. parašutistů na východní frontě řadou zvláštností, v čase války pro čs. armádu vesměs málo příznivých, pro poválečný vývoj výsadkového vojska však nesporně užitečných jako zkušenost inspirující i varovná.

V zájmu velmocenských ambicí se J. V. Stalin až do začátku léta 1941 pokoušel udržet SSSR mimo válečný konflikt a jeho oficiální zahraniční politika československý odboj v prvních válečných letech nepodporovala. Stavěl se odmítavě k plánům čs. zahraniční vlády usilujících o zřízení čs. vojenské jednotky na sovětském území. S Německem se podílel na rozdělení Polska, při němž došlo ve východních oblastech Polska k zajetí několika set československých vojáků, snažících se uniknout německému obklíčení. Zbytky polského legionu (tzv. Východní skupina čs. armády pod velením pplk. Ludvíka Svobody) byly internovány a postupně odjížděly v transportech na Střední východ a do Francie. Pod vlivem rostoucího válečného nebezpečí začala sovětská strana usilovat o spolupráci jak s čs. zpravodajskou službou v zahraničí, tak s domácím odbojem v Praze. V rámci těchto jednání souhlasila nakonec s tím, aby na západní Ukrajině působila čs. zpravodajská skupina vedená plk. gšt. Heliodorem Píkou. Než však mohla plně rozvinout činnost, zahájila německá vojska operaci Barbarossa, kterou 22. června 1941 přepadla SSSR. Po této dramatické události padly na sovětské straně všechny zábrany, Československo se stalo spojencem SSSR, který okamžitě politicky významně podpořil jeho osvobozenecký program. Za to požadoval a očekával okamžitou vojenskou pomoc tím, že na československá území budou vysláni parašutisté se zpravodajskými a sabotážními úkoly, uvolnění ze skupiny vojáků internovaných v táboře NKVD v Suzdale.

Bezprostředně po přepadení SSSR Německem se čs. zpravodajská skupina transformovala do oficiální Československé vojenské mise v SSSR, která se pokoušela vytvořit československou jednotku v podobě výsadkové brigády. Její snaha ztroskotala na nedostatku vhodných vojáků. Sovětské velení bylo tehdy příznivě nakloněno myšlence na vytvoření výsadkové jednotky z Čechoslováků, dokonce se pokoušelo celou tzv. Suzdalskou skupinu přecvičit na parašutisty s tím, že ji budou používat k sabotážním a zpravodajským akcím v Československu. V této souvislosti došlo k prvním operacím z východní fronty na našem území.

Sovětská vojenská zpravodajská služba GRU (Gosudarstvennoje rozvedivatělnoje upravlenie) získala 20 dobrovolníků z řad tzv. hvězdářů, vyloučených z Východní skupiny čs. armády pro nekázeň. V několikadenním kurzu je rychle připravila k vysazení a zahájila operaci AROŠ. V srpnu a v září 1941 vysadila v šesti skupinách 14 mužů. Další čtyři parašutisty vysadila mimo tento program organizace NKVD. Těmito akcemi se obě sovětské zpravodajské služby pokoušely oživit a obnovit předválečné zpravodajské sítě na Moravě

a v Čechách a obnovit spojení moskevského vedení KSČ a KSS se svým ilegálním vedením ve vlasti. Operace AROŠ nebyla pro vývoj situace na frontě dokončena.

Aby vyhověla sovětskému naléhání, a též z obav před nekontrolovanou sovětskou infiltrací do sítí domácího odboje, Čs. vojenská mise v SSSR vyslala do vlasti přibližně ve stejné době také sedm parašutistů zařazených do operace S/1. Ze Suzdalské skupiny je vybral mjr. František Hieke-Stoj. Po vysazení na Moravě a Slovensku měli zajistit spojení s Moskvou, organizovat sabotáže ve zbrojním průmyslu i na železnicích (slovensko-moravské pomezí, Slezsko) a připravit podmínky k přijetí dalších parašutistů, s jejichž vysláním se počítalo v operacích S/2 a S/3. Žádná ze zmíněných akcí nepřinesla očekávaný úspěch a parašutistům se většinou nepodařilo navázat kontakty s ilegálním podzemím. Převážně byli vysazeni v Polsku a většina z nich, pokud se nestala konfidenty gestapa, byla v krátké době zatčena a čeští výsadkáři popraveni v době stanného práva za tzv. heydrichiády.

Ambiciózní ofenziva parašutistů vysílaných do Československa ze Sovětského svazu na podzim 1941 měla diplomatickou dohru v Moskvě i v Londýně. Domácí odboj získal informace o neúspěšném vysazení některých skupin a poslal je do Londýna, kde vyvolaly značné znepokojení. Čs. vojenská zpravodajská služba nehodlala připustit z věcně profesních i zásadních politických důvodů, aby její zpravodajské sítě doma byly infiltrovány cizí zpravodajskou službou, byť nyní spojeneckou. Z pověření gen. Ingra předal plk. Píka v Moskvě „memorandum o parašutistech“, v němž čs. strana žádala zastavení výsadkových akcí z východní fronty, jejichž provádění považovala za ukvapené, nepřipravené, postavené na nebezpečných improvizacích, navíc prováděné nequalifikovanými lidmi, což vedlo ke zbytečným ztrátám. V obtížných jednáních na úrovni ministra vnitra Beriji sice sovětská strana slíbila akce zastavit, slib však nedodržela a v dalším období pokračovala ve zpravodajském pronikání do Československa bez vědomí, natož souhlasu čs. zpravodajské služby.

Pro akce čs. parašutistů vysílaných za druhé světové války z východní fronty, ať již směřovaly na domácí území nebo do jiných zemí (Ukrajina, Polsko, Rumunsko, Jugoslávie, Rakousko, Německo), je podstatná právě ta okolnost, že s výjimkou několika operací provedených v režii Čs. vojenské mise v SSSR, neměla čs. zahraniční armáda na území SSSR nikdy vlastní instituci, která by je řídila, po všech stránkách zajišťovala a koordinovala. Snad se o tuto možnost připravila hned na počátku války, kdy se pro její stanovisko a obavy z následků změnila zpravodajská spolupráce v částečnou konfrontaci, na což SSSR nemohl přistoupit. Byl velmocí v nebezpečné vojenské situaci a jako velmoc se choval. V průběhu války používalo čs. parašutistů v SSSR několik institucí zpravodajských, vojenských i politických, z nichž byla čs. vojenská mise nejméně vlivnou. O to více však byla odkázána na sovětskou pomoc a spolupráci, ale tím také podléhala kontrole. Vedle čs. mise existovalo několik dalších institucí, které s větším či menším úspěchem čs. parašutistů užívaly. Patřily k nim: Zpravodajská služba generálního štábu Rudé armády (RGU), zpravodajská služba Ministerstva vnitra SSSR (NKVD), vedení KSČ v Moskvě,

Hlavní štáb partyzánského hnutí na Ukrajině i zpravodajská oddělení a partyzánské štáby vojenských frontů, jejichž armády směřovaly v závěru války na československé území nebo do jeho blízkosti.

Výsadky Čs. vojenské mise v SSSR

Československá vojenská mise v SSSR sehrála významnou úlohu v parašutistickém programu čs. zahraniční armády na východní frontě. Zvláštní operace ovlivňovala koncepčně i personálně a v rámci svých možností poskytovala vybraným výsadkářům všeobecnou, zpravodajskou a spojovací průpravu. To platilo pouze o akcích prováděných ve vlastní režii, které však byly odkázány na sovětský souhlas a hlavně provedení. Po vyslání dvou skupin v srpnu a v září 1941 se čs. mise k tomuto programu vrátila v roce 1944, kdy připravila a po skupinách vysadila 10 parašutistů se zpravodajským posláním na Slovensku a Podkarpatské Rusi. Dvě z nich byly velmi úspěšné navázáním kontaktů s povstaleckým štábem pplk. Goliana na Slovensku a působily až do ledna 1945. Čs. mise se také podílela na dvou pokusech o kontaktování 1. slovenské pěší divize, k níž v roce 1943 seskočila styčná skupina čet. Karola Grüna s rt. Josefem Dvořákem.

Výsadky NKVD

Po kontroverzi mezi československou a sovětskou zpravodajskou službou na podzim v roce 1941 se NKVD po celý následující rok nepokusila o výsadkové akce do Československa. Hlavní příčinou zřejmě byla nepříznivá vojenskopolitická situace na východní frontě, kde byly sovětské armády zatlačeny tak daleko na východ, že jejich dopravní letectvo ztratilo možnost operovat nad střední Evropou. V roce 1943, v souvislosti s ofenzivou u Stalingradu, rozvinulo NKVD k Československu novou iniciativu. Šlo o pokus oživit partyzánské hnutí jako hlavní program komunistických ilegálních organizací na Slovensku, Moravě i v Čechách. Od prosince 1942 do léta 1943 vyslalo do Čech 12 osob v šesti skupinách vybavených rádiovými stanicemi a s posláním všeobecně zpravodajským. Byly vysazovány v Polsku a na československé území pronikaly s pomocí polských odbojových struktur kontrolovaných NKVD. V několika případech šlo o čs. občany německé národnosti.

Výsadky Sovětské zpravodajské služby GRU

Tyto výsadky byly v průběhu války zastoupeny dosti výrazně, pokud šlo o zaměření zpravodajské. Byly vysazovány do českých zemí a na Slovensko jako jednotlivci i ve dvoučlenných skupinách s rádiovými stanicemi, a to za účelem získávání zpráv všeho druhu, hlavně vojenských a politických. K těmto úkolům byli poměrně často používáni sudeťští Němci zajatí na východní frontě, ale též antiifašisté (včetně žen). V roce 1945 aktivita tohoto druhu klesala mj. též proto, že se těžiště získávání vojenských informací přesunovala do kompetence frontů, jejichž vojska už operovala na čs. území.

Výsadky moskevského vedení KSČ

Výsadky moskevského vedení KSČ jsou charakteristické pro první období války, kdy se jevila potřeba instruovat komunistické podzemí o taktice, úkolech a politické situaci po přepadení SSSR nacistickým Německem. Výsadky se objevují rovněž v průběhu války, aby obnovily či zajistily rádiové spojení s ústředím v Moskvě a docílily změny v taktickém pojetí konspirace, tj. prosazení partyzánského boje za hlavní formu odporu civilního obyvatelstva a vojenské pomoci Sovětského svazu. Šlo o vysílání vyškolených politických emisarů přivázejících důležité směrnice pro změnu taktické linie komunistického podzemí.

Rota pro zvláštní úkoly – ZÚ

Rota byla vytvořena rozkazem gen. S. Ingra na jaře 1944 při velitelství československého vojska v posádce Jefremov na základě výnosu MNO-ŠVBM čj. 205/Taj. 43 ze dne 4. listopadu 1943. Měla se stát alternativou londýnské Zvláštní skupiny D pro východní frontu tím, že vycvičí 150 parašutistů čs. armády, z toho 22 důstojníků. Z tohoto počtu mělo být zformováno jedenáct organizačních skupin v síle 1+3 a stejný počet skupin bojových o síle 1+8. Těmito výsadky mělo být infiltrováno území Podkarpatské Ukrajiny a Slovenska za účelem zpravodajského podchyzení a podpory odboje, jemuž se touto cestou dostane pomoci v přípravě povstání. Zmíněný výnos byl v Londýně přijat před odjezdem prezidenta dr. Edvarda Beneše do Moskvy, kde měl být projednán v rámci tzv. Vojenského memoranda na nejvyšší úrovni v době, kdy MNO v Londýně nebylo ještě ve spojení s Golianovým Vojenským ústředím na Slovensku.

Šlo o způsob, jakým čs. zahraniční armáda podpoří partyzánskou válku na Podkarpatské Rusi a na Slovensku, která přeroste do ozbrojeného povstání pro Československo. Program a jeho úspěšné plnění znepokojil komunistické vedení v Moskvě, které v podpoře partyzánské války nalézalo vhodnou taktiku k uchvácení moci v osvobozeném státě. Se sovětskou podporou usilovalo o získání rozhodujících pozic ve štábu partyzánů v Kyjevě, čímž byla eliminována snaha gen. J. Kratochvíla a plk. H. Píky o vytvoření partyzánského štábu u 1. čs. armádního sboru. Nakonec se R. Slánskému s podporou SSSR podařilo prosadit komunistický projekt a vojenští parašutisté (vycvičení v Rotě ZÚ) byli předáni UŠPH do Kyjeva, který z nich formoval bojové skupiny a v létě 1944 pak zahájil jejich vysazování na Podkarpatské Rusi a Slovensku. S jejich podporou dozrála situace na středním Slovensku k povstání, jež bylo snad i předčasně zahájené vyprovokováním německého zásahu teroristickými akcemi proti německým vojákům a fanatickým hlinkovcům. Na východní frontě bylo ve zvláštních operacích od roku 1941 do konce války vysazeno na území předválečného Československa na 410 parašutistů z řad československých občanů. Někteří i vícekrát. Tento počet představuje pouze ověřený a doložitelný údaj. Skutečný počet bude ještě vyšší, až se jednou otevřou ruské archivy z let druhé světové války.

2. čs. samostatná paradesantní brigáda

Bezprostředně po zahájení války na východní frontě usilovala Čs. vojenská mise v SSSR, aby tam byla z československých občanů zformována výsadková jednotka v hodnotě jedné brigády, určená k pomoci domácímu odboji. Reálná možnost k oživení tohoto projektu nastala na přelomu roku 1943/1944, kdy u Melitopole a Kachovky padla do zajetí Rudé armády asi třetina slovenské 1. pěší divize. V rámci návštěvy prezidenta Beneše a jednání o Vojenském memorandu ji velení sovětské armády uvolnilo pro další rozvoj čs. vojska na východní frontě. Začátkem roku 1944 již bylo

Ve 2. čs. samostatné paradesantní brigádě byly vycvičeny také ženy

zřejmé, že se k hranicím předválečného Československa jako první přiblíží Rudá armáda a v zemi vzniknou příznivé podmínky pro domácí ozbrojené povstání. Proto vyvstala potřeba vzniku výsadkové brigády v zahraniční armádě, jež byla naplněna zformováním 2. československé samostatné paradesantní brigády. Došlo k tomu v polovině ledna

Cvičné seskoky z balonu v Jefremově

1944 v posádce Jefremov, kde 2800 mužů (ze 70 % Slováků) vytvořilo dva výsadkové prapory, dva oddíly dělostřelectva (polního a protitankového), předzvědný oddíl a jednotky bojového zabezpečení. Po základním výcviku se v květnu brigáda pod velením pplk. pěch. Vladimíra Příkryla přesunula k frontovému pásmu a blízkosti formujícího se čs. sboru v Proskurově, kde ji zastihla zpráva o vypuknutí protiněmeckého povstání na Slovensku. Po vyhlášení bojové pohotovosti však brigáda nebyla vysazena na Slovensku, jak se všeobecně očekávalo a ze Slovenska požadovalo. Byla zasazena do bojů o přístupy k Dukelskému průsmyku na levém křídle sovětské 38. armády v prostoru Szanok. Teprve když se ukázalo, že původní časový rozvrh dukelské operace se nepodařilo splnit, byla 2. čs. pdb z fronty odvolána, přesunuta do Krosna a po reorganizaci letecky přepravena na střední Slovensko. Tam byly doplněny její ztráty, celkem 800 mobilizovaných záložníků. Nezávisle na tom brigáda zasáhla na jhozápadní a jižní frontě do bojů proti útočícím německým jednotkám u Hronské Dúbravy a jižně Zvolena. Její bojová účast stabilizovala frontu, ale na obrát vojenské situace její síly nestačily. Povstalecké velitelství, resp. 1. československá armáda na Slovensku vyčerpala své zálohy, takže po dvouměsíčních bojích musela podlehnout početní i technické převaze německých vojsk. Výsadková brigáda bojovala do posledních dnů organizovaného odporu, do 28. října 1944, kdy přešla v prostoru Donovaly k partyzánskému boji. Až do poloviny února 1945 bojovala v masívu Nízkých Tater. Když vyšla z německého obklíčení, byla přemístěna do Kežmarku, kde se doplňovala a reorganizovala pro nové frontové použití již jako brigáda pěší. Svoji vojenskou pouť ukončila 8. května v Žilině.

* * *

Na závěr našeho pohledu na vojenské tradice československých válečných parašutistů můžeme konstatovat, že velení naší zahraniční armády pochopilo, že jedině přes parašutisty může poskytnout pomoc domácímu odboji v jeho nerovném boji proti německým okupantům a udržet rádiové spojení s vedením domácího odboje, tolik důležitého k programové spolupráci s prezidentem a zahraniční vládou v Londýně. Vzhledem k omezeným počtům zahraniční armády muselo čs. MNO v Londýně své záměry a plány redukovat na minimum. Ve svých snahách bylo též bohužel odkázáno na pomoc a dobrou vůli Spojenců, především leteckou. Tak se dostávalo do závislosti na vojenskopolitických plánech velmocí, v důsledku čehož mnohé z jeho záměrů, byť jakkoliv potřebných a naléhavých (např. letecké dodávky zbraní), se uskutečnit nepodařilo.

MEČE ARMÁDY HROT

60 let od vzniku čs. výsadkového vojska

Vladislav Mrázek

Poznatky z vedení bojové činnosti za druhé světové války nastolily mj. požadavek mít v sestavě čs. armády výsadkové jednotky a k jejich výstavbě využít především zkušeností jak čs. parašutistů z Anglie, tak z formování 2. čs. samostatné paradesantní brigády v SSSR.

Jedním z předních úkolů, které tehdy před prvním velitelem výsadkového vojska plk. Karlem Palečkem a jeho štábem v čele s mjr. gšt. Rudolfem Krzákem stály, bylo vytvořit potřebné organizační, kádrové a materiální předpoklady pro nově se tvořící druh vojska.

Značným problémem však byla skutečnost, že znalosti o výsadkových jednotkách, jejich praktické přípravě a použití měla na MNO nové československé armády (kromě již zmíněných vedoucích funkcionářů) jen malá skupina důstojníků a praporečků, zahraničních vojáků, kteří po válce v armádě zůstali. Dodnes mají výsadkoví veteráni v živé paměti jména Josefa Černoty, Oldřicha Taláška, Vladimíra Maděry, Jana Vavrdu, Josefa Pašána, Františka Vrzaly, Václava Vyskočila, Jana Geprta, Juraje Kovače, Jana Švachuly, Jozefa Majírského, Jana Krista a Adolfa Štaše.

Pod jejich vedením bylo dosaženo významných úspěchů: podařilo se vytvořit organizační struktury prvních jednotek, vybudovat výcviková zařízení, zajistit padákový a ostatní materiál a především vyškolit a vycvičit nové velitelské kádry. Ty měly převzít příslušné funkce v jednotkách, útvarech a štábech a zajišťovat jejich další výstavbu a rozvoj.

K zahájení činnosti vojska bylo zapotřebí výcvikové středisko (pozdější výsadkové učiliště), které by provádělo přeškolování kádrů, dále alespoň jeden výsadkový prapor, kam by nastupovali a byli tam cvičeni vojáci v základní službě, balárna, sušárna a sklad padáků, vhodné letiště s tzv. padákovou školou, kde by byly prováděny praktické seskoky.

Pro tyto účely byla vybrána lokalita východně od České Lípy s posádkami Stráž pod Ralskem, Zákupy, Boreček a Hradčany u Mimoně. To byl prostor, který poskytoval optimální podmínky k náročnému výcviku výsadkových jednotek jak v pozemní bojové

Rozkaz č. 1

Hlavní štáb - velit. pěch. - VJ
Ministerstvo národní obrany

Vojáci výsadkových jednotek!

Bezpečnost státu vyžaduje politicky uvědomělou, dobře vycvičenou a moderně vyzbrojenou armádu. Moderní zbraně předpokládají statečného bojovníka, tělesně zdatného, vyspělého, politicky uvědomělého a ukázněného. Proto se armádní velení rozhodlo postavit výsadkové jednotky. Dnem 1. října 1947 staly se tyto nové a moderní jednotky nedílnou součástí naší Československé armády.

Výsadkové jednotky jsou stavěny z nejlepších vybraných vojáků dobrovolníků, kteří budou vybaveni nejdokonalějšími zbraněmi. Pro tyto vlastnosti musí být ode dne svého zrodu - jako elitní jednotky - ozdobou naší armády. Osud, budoucnost i pověst těchto nových jednotek je od této chvíle ve vašich rukou. Jsme teprve na počátku a máme před sebou velmi tvrdou cestu, neboť nás čekají značné obtíže a překážky. Je jednou z charakteristických vlastností výsadkových jednotek a - zdůrazňuji - privilegovanou povinností tyto překážky vyhledávat, překonávat je silou vůle, pružnou vynalézavostí, pracovní soudržností a kázní. Z vašich mozolů a potu vyroste tato nová jednotka, aby v procesu své výstavby vás zakalila jako nejtvrďší ocel a učinila z vás nejlepší československé muže a vojáky.

Jste tak svědky zrodu této zbraně a budete stát při jejích základech, abyste jako první dobrovolníci spojení jednou tužbou, jednou snahou a jednou vůlí vytvořili tuto elitní československou jednotku a stali se důstojnými a hodnotnými následovníky výsadkových bojovníků, kteří za této války poprvé a na všech spojeneckých frontách šířili pověst této zbraně tvrdou houževnatostí, železnou vytrvalostí vždy, všude a za všech podmínek, a s nezdolnou vůlí bojovali za všelidské ideály demokracie a svobody.

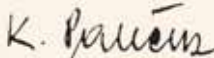
Vám připadl čestný úkol tyto jednotky stavět a budovat. Přistupte k tomuto úkolu s plnou odpovědností, vážností a snahou po nejlepším výkonu, abyste postupným zdokonalováním, tělesnou zdatností podloženou morálně-politickým vědomím cílů a z nich vyplývajících povinností, naplnění moderním výcvikem, prodchnutí duchem výsadkových jednotek, dobrovolnou - tedy tím větší - kázní postupně pomohli vytvořit typy nových, moderních československých bojovníků, kteří budou vždy připraveni pracovat jeden za všechny a všichni za jednoho, chránit a bojovat za tuto krásnou zem, naši lidovou, demokratickou Republiku československou.

Je to úkol odpovědný, těžký, ale i krásný. Jeho konečným cílem je náš nejlepší československý voják, který by byl hoden naší tak bohaté i pohnuté vojenské tradice. Buďte hrdi, že jste to právě vy, kterým věčný genius našeho národa tento úkol svěřil, a dokažte výkonem i prací, že jste jej hodni.

Za správnost
mjr. Krzák

Obdrží: vel. 71. vper,
velitelská rota,
padáková rota,
výcviková rota

Velitel výsadkových jednotek:
plk. K. Paleček v.r.

činnosti, tak pro seskoky a bojové vysazení. Bezprostřední návaznost na VVP Mimoň (dnešní Ralsko) a na letiště Hradčany umožňovala po náročné přípravě přímo v posádkách učit vojska reálným bojovým akcím i s praktickým vysazením, případně s ostrou bojovou střelbou.

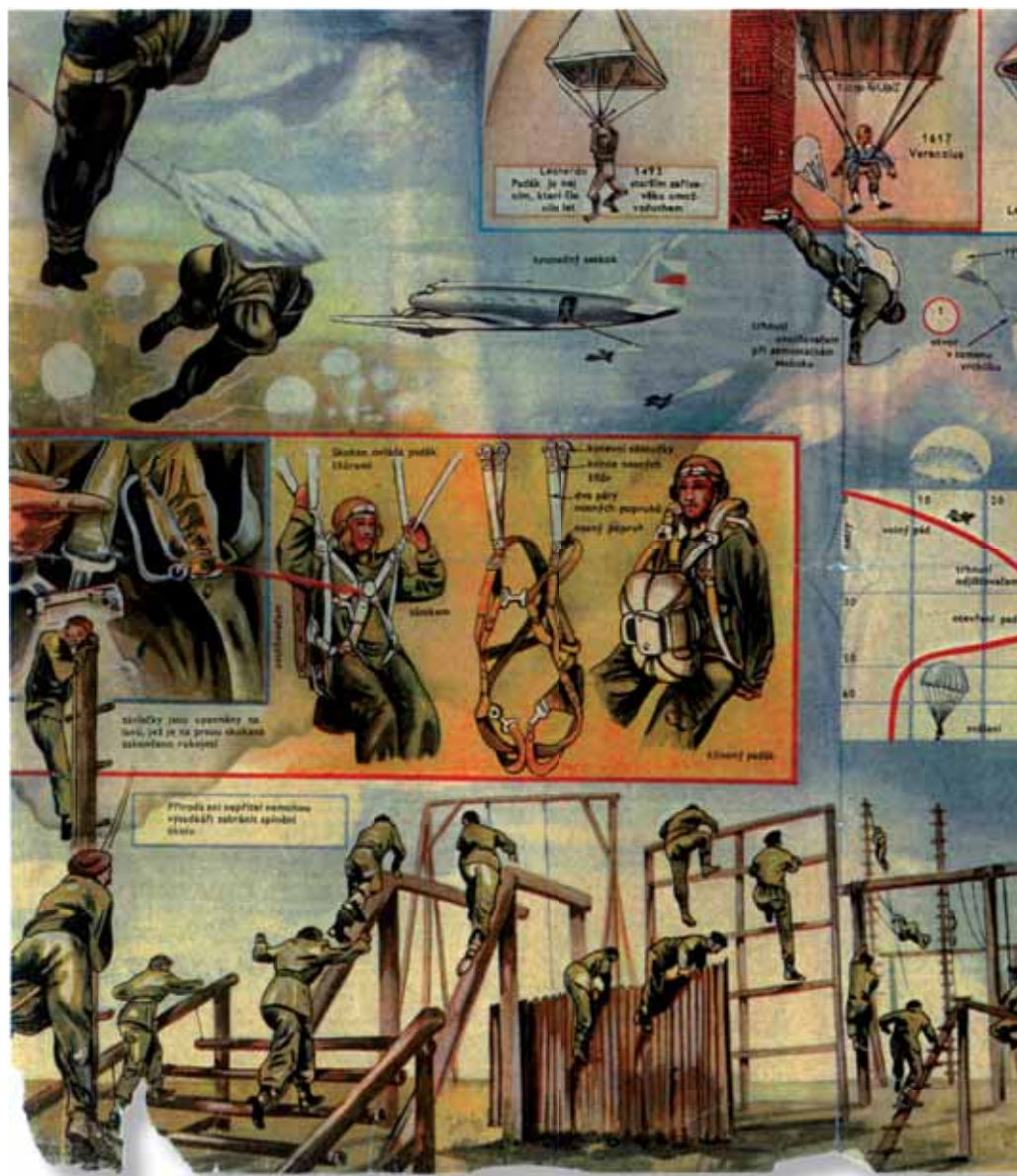
Všechny zmíněné posádky byly na teritoriu Sudet, kde nebylo pro ubytování vojsk, zvláště pak pro jejich výcvik prakticky nic připraveno. Ve Stráži pod Ralskem se musel upravit a vybavit bývalý barákový tábor, v Zákupích starý zámek a lesnická škola, na Borečku přebudovat starou továrnu a na Hradčanech přilehlé prostory k polnímu letišti. Díky pracovním jednotkám a zvláště pak prvním odvodním ročníkům vznikly na tehdejší dobu a při skromnosti poválečné generace odpovídající ubytovací prostory a příkladná výcviková základna, která pro padákové jednotky není právě jednoduchá. V posádkách Zákupy a Stráž pod Ralskem byly vybudovány překážkové dráhy, střelnice pro pudovou střelbu, můstky pro nácvik doskoků a parakotoulů, trenažéry, makety trupů letadel, ženíjní cvičiště, házeště ostrých ručních granátů, a na Hradčanech vše potřebné pro dokončení předseskokové přípravy.

K vystrojení a vyzbrojení výsadkářů sloužily jednak prostředky získané od spojeneckých armád, jednak materiál kořistního původu po německém wehrmachtu. Z výstroje byly vytvořeny poměrně slušivé celky. „Batldresy“, červené barety, tzv. kamuflážky, vysoké kanady (když se přičervenily, byla to paráda a děvčata se za takovými vojáky jen otáčela). Ve výzbroji pak byly anglické stenguny, tuzemské i německé kulometry, sovětské, německé i naše ruční granáty, pistole a útočné nože.

Jedním ze stěžejních problémů k zajištění výsadkových jednotek byl však padákový materiál. K dispozici byl jen omezený počet nákladních padáků, a proto se musela urychleně zahájit výroba osobního padáku. Jeho projekt, vývoj a výroba byly zvládnuty díky obětavé řídicí práci npor. Vladimíra Maděry a jeho spolupracovníka por. Jaroslava Mladého. Počátkem roku 1948 byly naše padáky VJ-1 na světě a svou veřejnou premiéru měly téhož roku na XI. všesokolském sletu, kde s nimi sedm vybraných parašutistů

K výcviku se používalo i „nářadí“, které nabízel terén – lanový most a lanový kůň dotvářel „opičí ráj“ přímo v lese

Výřez z originální pomůcky pro výsadkovou přípravu z padesátých let

přistálo na ploše Strahovského stadiónu.

Na doplňování výsadkových jednotek byly od počátku kladeny vysoké nároky. Okresní vojenská velitelství obdržela přesné pokyny k výběru odvedenců pro výsadkové vojsko. Přísná hlediska byla kladena na zdravotní stav, tělesnou zdatnost, ale i na inteligenci. Mělo jít o elitní jednotky armády, které nezaváhají před žádným nebezpečím a budou schopné snášet těžkosti boje v týlu protivníka – ne každý obstojí při náročném výcviku, seskocích a reálné bojové činnosti také psychicky.

Když jsme dnes, s takovým odstupem času, viděli v televizi a četli v tisku, jak neobyčejně těžké úkoly musely plnit výsadkové jednotky spřátelených armád v Afghánistánu a v dalších zahraničních misích a že k plnění těchto úkolů jsou stejně připravováni i naši výsadkáři v brigádě rychlého nasazení, pak nás to utvrdilo, že nároky na každého velitele i vojáka-výsadkáře byly a jsou správné.

Nyní pohlédneme do jednotlivých posádek, kde se naplno rozjela činnost jednotek a zařízení. Jak již bylo řečeno, výsadkové učiliště bylo ve Stráži pod Ralskem. V tomto pohledném městečku, vyhledávaném spolu se sousedním Hamrem na Jezeře k rekreaci, žili přívětiví lidé a odvážné vojáky v červe-

Balení padáku po úspěšném seskoku

ných baretech vlídně přijali. Ale za branou učiliště jakákoliv rekreační nálada končila a začínal tvrdý výcvik v prostředí svého času zvaném „opičí ráj“.

Důležitým úkolem tohoto prvního výcvikového střediska výsadkářů byla příprava a organizování přeškolovacích kurzů pro příslušníky výsadkového vojska a některé jiné armádní i nearmádní složky. S činností paradessantních jednotek se tam seznamovaly i ty druhy vojska a služeb, které s nimi spolupracovaly – průzkumníci, letci, výzbrojní a týlové orgány –, a v neposlední řadě ty druhy vojska, jež mohly být činností cizích výsadkářů ohroženy.

Mimo vybraných důstojníků, rotmistrů a příslušníků velitelské roty, kteří zmíněné úkoly zabezpečovali, byly v sestavě učiliště dvě špičkové jednotky, můžeme říci „výběr z vybraných“ – úderná rota a radiorota. Byly cvičené pro plnění obtížných úkolů diverzní činnosti v týlu protivníka a v zajišťování spojení, které nebylo vzhledem k tehdejší technické úrovni spojovacího materiálu jednoduché (zvláště pokud jde o spojení dálkové).

V čele učiliště byl kpt. Josef Černota, neobyčejně zkušený voják, parašutista z Anglie, za války vysazený v Beskydech. Ač menšího vzrůstu, byl tento velitel velkým vzorem

pro všechny výsadkáře jak svou fyzickou zdatností a mistrovským ovládním zbraně, tak perfektní znalostí výsadkového výcviku a vedení boje v týlu nepřítele.

První přeškolovací kurzy řídil kapitán Černota osobně. Vyšli z nich budoucí velitelé a příslušníci štábů jak 71. výsadkového praporu v Zákupech, tak výsadkového učiliště ve Stráži pod Ralskem. Černota kolem sebe shromáždil důstojníky a rotmistry, o kterých byl přesvědčen, že spolu s nimi splní náročné úkoly, které učiliště čekaly. Mezi ně patřil velitel úderné roty por. Karel Kroupa, velitel radioroty npor. Jan Vavrda, velitel velitelské roty Josef Geprt, poručíci Ladislav Železník, Jan Ondrovčák, Miroslav Pelc, Nikolaj Rusnák, Jaroslav Krátký a Vladimír Mrázek (ten tam tvrdě přeškolil i svého mladšího bratra Josefa Mrázka), dále rotmistři Juraj Kovač, Ivan Lukášek, Rostislav Běhalík a Jaroslav Pospíšil. Na technickém a týlovém úseku to pak byli Jiří Šiška, Jan Babický, Václav Vávra, Karel Vojtěch, Oldřich Kupec, Milan Červa a další.

Tato sestava nových mladých kádřů má i velkou zásluhu na popularizaci výsadkového vojska, které se řadou ukázkových cvičení a účastí na závěrečných manévrech utvářelo a svazků čs. armády dostalo do povědomí nejen příslušníků armády, ale i veřejnosti.

Stejně důležité místo v historii výsadkového vojska zaujímají Zákupy. Toto městečko na východ od České Lípy bylo známé jen zámečkem z 19. století, který věnoval Napoleon Bonaparte svému synu Orlíkovi. Výsadkáři jej zdědili ve značně zanedbaném stavu. I když jej neupravovali jako památkový objekt, bylo třeba velikého úsilí, než mohl sloužit jako ubytovací prostor vojáků z povolání a jeho přilehlé budovy technickým a týlovým zařízením. Tam byl umístěn původně neznámý 71. pěší prapor československých parašutistů (později 71. výsadkový prapor). Jeho velitelem byl mjr. Oldřich Talášek, taktéž zahraniční voják a rozvázný důstojník, který prošel válkou na Západě a skončil ji ve slovenských horách. Z jeho štábu a velitelů jednotek máme v paměti Františka Vrzalu, Miroslava Kňourka (pozdějšího velitele praporu), Břetislava Šnobla, Jaroslava Lažanského, Adolfa Štaše, Adol-

Urychleně rozbalit zásobníky!

... a všechno behom!

nebyly potřebné předpisy a teoretické vědomosti museli velitelé čerpat z postupně zdokumentovaných válečných zkušeností a získávat je při velitelské přípravě od svých podřízených. Hlavním vodítkem pro organizování bojové přípravy byly směrnice vydávané Velitelstvím výsadkového vojska, na jejichž základě se rozpracovávaly výcvikové plány. Později byly ze strany MNO vydávány programy bojové přípravy a postupně i předpisy a řády. Ke cti Velitelství výsadkového vojska bylo i to, že současně s maximální snahou o urychlené obnovení bojeschopnosti podřízených jednotek pečovalo od samého počátku o růst kádrů. Řada důstojníků a rotmistrů byla vysílána do škol a kurzů (Stanislav Procházka, Ivan Kutín, Miroslav Pelc, Jaroslav Krátký, Karel Kroupa, Juraj Kovač, František Mansfeld, Vladimír Mrázek), aby po návratu zaujali odpovědná místa jak na MNO, tak v rodícím se výsadkovém svazku.

Další součástí výsadkového vojska, která zajišťovala provádění seskoků, byla ba-lírna padáků na Borečku u Mimoně, jejíž činnost byla zahájena pod vedením Josefa Černoty a řízena zkušeným zahraničním vojákem npor. Vyskočilem. Protože se padáky

fa Štětku (velitele 1. roty), Františka Mansfelda (pozdějšiho velitele 22. výsadkové brigády), jakož i dělostřelce Václava Pecinu a jeho otce, náčelníka týlu.

Zatímco Stráž pod Ralskem připravovala nové kádry a cvičila speciální diverzní a spojovací jednotky, zákupský prapor byl již kompaktní samostatný útvar, který byl schopen nejen vytvářet ze svých rot padákové diverzní skupiny, ale mohl se uplatnit též jako taktický výsadek k obsazení důležitých míst a objektů v týlu nepřítele. Mimo to se měl stát i základem pro vytvoření vyšší jednotky – výsadkového svazku.

Štábu a velitelům na všech stupních se však pracovalo velmi obtížně, protože pro nový druh vojska

sušily, balily a uskladňovaly centrálně, byla balárna velmi důležitým zařízením, v jehož halách a skladech musela být pod stálou kontrolou teplota a vlhkost vzduchu, jakož i bezprašnost prostředí. Osobních padáků byl omezený počet a balili je speciálně vycvičení vojáci-baliči pod kontrolou jejich nadřízených. Výsadcáři vzhlíželi s velkou důvěrou k tomuto zařízení, zvláště když se v počátečním období skákalo jen s jedním padákem. Později byl každý výsadcák vybaven pro seskok i padákem záložním, a tak intenzita činnosti balárny ještě vzrostla. Jinou orientaci však toto zařízení dostalo po redислоkaci vojska a po přechodu na sovětský padákový materiál, kdy si každý výsadcák balil padák sám. Po této zásadní změně byl Boreček přestavěn na Výzkumnou stanici a opravnu padáků. Po Jiřím Vojtíškoví převzal velení stanice npor. Ivan Lukášek. Využívalo ji jak výsadcové vojsko, tak letectvo, jež v širokém měřítku přistoupilo k padákovému výcviku pilotů.

Podvěsy pod letounem

K završení výsadcového výcviku praktickými seskoky sloužilo výsadcovému vojsku letiště Hradčany, kde byla zřízena tzv. padáková škola, které velel z války zkušený parašutista npor. Jaroslav Pešan. K provádění seskoků bylo používáno „starých dobrých dakot“ DC-3, legendárních dopravních letounů, které si za války získaly slávu rozsáhlou dopravní činností jak na západní, tak na východní frontě. Všichni příslušníci výsadcových jednotek tato letadla a jejich posádky obdivovali a plně jim důvěřovali.

Když výsadkáři přijížděli na letiště k seskokům, zvláštní atmosféra je naplňovala odhodláním. V posádkách systematicky nacvičovali výskoky z letounu, chování na padáku a přistání s parakotoulem a nyní se to vše mělo v krátké době zrealizovat. Ale na velké přemýšlení už čas nezbýval. Zvláště když jako na drátkách probíhaly kontroly správného ustrojení a stavu trhacích šňůrek na padáku a když byl usměřován nástup do letadel a provedení vysazení. Obdiv si vždy zasloužili výsadkoví průvodci, např. Ján Kačúr, Jozef Majrský, Chotimír Dobner a Anton Dubný, kteří podle signálů letců neúnavně vysazovali jednotlivce, dvojice, skupiny a celé jednotky. A jak rostla kvalifikace výsadkářů, přicházely i speciální druhy seskoků: v noci, do těžkého terénu, do lesa, na vodní hladiny a bojové seskoky s plnou polní výstrojí a výzbrojí. Později došlo i na seskoky s volným pádem a ručním otevíráním padáku, které byly předzvěstí vynikajících světových úspěchů armádních sportovních parašutistů.

* * *

Šedesát let uplynulo od vzniku výsadkového vojska – meče armády hrot. Mnozí z těch, kteří jej zakládali a šli po náročné cestě jeho výstavby, dnes již nejsou mezi námi. My však tyto vojáky a celou historii vojska máme v paměti, protože klíčem k pochopení dneška a zítřka je znalost minulosti. V dnešním světě ohrožovaném terorismem právě toto vojsko má své nezastupitelné místo.

My, výsadkoví veteráni, často uvažujeme o tom, proč tak rádi na to vojsko vzpomínáme? Proč se k nám hlásí důstojníci a praporčíci, kteří po odchodu od výsadků prošli řadou funkcí a dlouhá léta sloužili u jiných druhů vojsk, nebo byli v civilu. Proč se tolik bývalých vojáků – výsadkářů v základní službě – po desítkách let hlásí ke svým velitelům, jsou členy klubů výsadkových veteránů po celé republice a při různých příležitostech se scházejí ke společnému pobavení i pietním vzpomínkám na své kamarády a velitele? Odpověď je prostá: to vojsko je velkým poutem k mládí a při jeho tvrdém výcviku vyrůstali nejlepší kamarádi. Velitel a voják prožívají až příliš mnoho momentů, kdy stojí před stejným nebezpečím, a proto si váží jeden druhého. Jako by zde trvale znělo to Žižkovo: „Povedu vás bratři – jen kázeň mějte železnu“.

PADÁKOVÁ STANICE BOREČEK

Platforma pro techniku a sport

Daga Minkewitzová

Nadporučík Vladimír Maděra

U silnice tři kilometry od Mimoně směrem na Hradčany stála v prvním desetiletí výsadkového vojska skupina budov, kterým dominovala jakási věž. V té věži se sušily padáky, když se vrátily ze seskoků, aby se zabalily pro nové použití. Kromě věže tam byla také balírna a sklad padáků, dílny, tělocvična, fotolaboratoř, ubytovací prostor, garáže, kuchyň s jídelnou a dokonce basa.

Původně to byla chátrající, opuštěná stará budova, která padla do oka nadporučíku Maděrovi, když pátral po objektu, který by mohl sloužit jako sušárna, balírna a sklad padáků. Výsadkové vojsko jich tehdy mělo dva tisíce. Vladimír Maděra, autor prvního čs. padáku V-1 (V-2 nebyl pro seskoky schválen) a mnoha dalších vylepšení výsadkářské výstroje, přebudoval během krátké doby chátrající objekt na perfektně fungující balírnu a byl jmenován jejím velite-

Osmnáct armádních a svazarmovských sportovců se pod taktovkou VSOP chystá 23. května 1956 k rekordnímu skupinovému nočnímu seskoku z výšky 5400 m. Rozptyl při přistání nesměl být větší než 500 m.

Nadporučík Ivan Lukášek před svým „dvojskokem“. Jako styčný důstojník mezi výsadkovým vojskem a Svazarmem byl členem svazarmovské ústřední komise pro letectví a parašutismus.

lem. Balírna zahájila provoz na jaře 1948. Mezi dalšími, kteří po kratší či delší dobu prošli touto funkcí, byl i kpt. Josef Černota. Na Borečku se však nestačil ani pořádně rozhlédnout a už po měsíci (říjen 1950) musel odtud a z armády vůbec bez udání důvodů odejít.

V roce 1952 byl jmenován velitelem Borečku (v této době již Výzkumné stanice a opravny padáků – VSOP) npor. Ivan Lukášek. Náplní práce výzkumné stanice bylo navrhovat a zkoušet kompletace výstroje a výzbroje výsadkového bojovníka a družstva, zkoušky nové techniky a padáků a jejich homologace, řešení zvláštností seskoků na malé doskokové plochy v zalesněných terénech, seskoků do vody a mnoho jiných specialit. Na Borečku byla postavena také loopingová houpačka a trampolína, která rychle zdomácněla na všech letištích.

Stanice plnila úkoly i pro letectvo – dělala zkoušky výstroje pilotů nadzvukových letadel, řešila podvěsná zařízení, zkoušela padáky typu Raketa, nový kyslíkový dýchač jak pro piloty,

tak i pro výsadkáře, vypracovala směrnice pro nouzové seskoky z letounů s vrtulovým pohonem při nácviu i při provádění figur vysoké pilotáže.

Výzkumná stanice na Borečku se však nezabývala jen řešením technických problémů. Pořádala kurzy seskoků s ručním otevíráním padáku a seskoků volným pádem jak pro armádní, tak i svazarmovské sportovce, připravovala je k rekordním výkonům a též na armádní přebory a civilní mistrovství republiky. Příslušníci stanice se zúčastňovali těchto akcí jako závodníci i rozhodčí, vytvářeli národní i světové rekordy, prováděli experimentální seskoky z různých typů letadel, propagovali výsadkové vojsko na leteckých dnech i na besedách s veřejností.

Na leteckém dnu v roce 1955 provedl npor. Ivan Lukášek výjimečný seskok, při kterém divákům tuhla v žilách krev. Znenadání se od padáku utrhl a volným pádem se řítit k zemi, zatímco jeho znetvořený padák volně plandal ve vzduchu. Teprve po patnácti vteřinách zadržel jeho volný pád další padák. Šlo o dvojskok, o kterém ve své knize psal sovětský zkušební parašutista Romaňuk a jehož provedení si npor. Lukášek sám vyřešil.

Když byla zřízena para sekce ÚDA Praha, kterou nebylo možné nikam zařadit (členy Svazarmu v té době nesměli být vojáci, ať letci nebo výsadkáři, do oddílu reprezentantů ÚDA tato sekce nepatřila a výsadková brigáda byla daleko v Prešově), dostala na

starost odborné řízení výcviku jejích členů stanice na Borečku. Především npor. Ivan Lukášek a staršina Alois Bastl se zasloužili o to, že šest žen para sekce ÚDA (K. Černá, M. Černá, A. Podlucká, E. Rezková, J. Sedláková, J. Zimová) vytvořilo v srpnu 1955 národní rekord seskokem z výšky přes 4560 m na přesnost přistání.

V dalších letech vykonávali funkci čs. zkušebních parašutistů pplk. Miroslav Bílek a kpt. Václav Mikula

Boreček se stal legendou, která bohužel po zrušení výsadkové brigády v roce 1958 skončila. Ve své době však tato stanice sehrála významnou a nezapomenutelnou roli v historii našeho výsadkového vojska i sportovního parašutismu.

NA PLNÝ ÚVAZEK

55. výročí vzniku 22. výsadkové brigády

Ing. Miloslav Juříček

Výročí historických událostí nás inspirují nejen ke vzpomínkám na uplynulá období, na kamarády a prožitá události, ale dávají potřebný časový odstup k jejich hodnocení. K významným výročím, která mají vztah k tradicím československých vojenských výsadkářů bezesporu patří i vznik prvního výsadkového svazku čs. armády. Následná stať je jen stručným nástinem dlouhého života brigády. Nicméně věříme, že její historie bude někdy literárně zpracována pro potěchu jejích pamětníků, hlavně však pro poučení budoucích generací výsadkářů.

Je to neuvěřitelné, ale uplynulo již 55 let od doby, kdy se zrodila naše stará dobrá 22. výsadková brigáda. Její vznik v roce 1952 byl vyústěním pětiletého vývoje výsadkového vojska, na který kontinuálně navázal. Byl výsledkem změny původní koncepce na použití tohoto vojska v boji.

První velitel výsadkového vojska gen. Karel Paleček zpočátku orientoval přípravu výsadkářů na zpravodajskou a diverzně sabotážní činnost v týlu protivníka, která odpovídala našim tehdejšími možnostem, zkušenostem, personálním a materiálním podmínkám. V důsledku změněné politické konstelace byla původní koncepce postupně zpochybněna a vývoj výsadkového vojska byl orientován na operačně-taktické výsadky. Realizátorem nové koncepce se stal druhý velitel

výsadkového vojska plk. Alexandr Kováč a organizačně ji dovršil poslední velitel plk. Michal Kričfaluši.

Nová koncepce použití výsadkového vojska v soudobém boji (byla přijata koncem čtyřicátých let) odstartovala u tehdy existujících výsadkových jednotek řadu rozsáhlých organizačních a dislokačních změn, které ve svých důsledcích byly završeny vytvořením

Bojové vozidlo GAZ připravené k vysazení z AN-24

výsadkového svazku. Vývoj brigády od samého začátku neprobíhal plynule, ale kopíroval měnící se vojenskopolitickou situaci ve světě, republice i v armádě. S nadsázkou můžeme konstatovat, že existenci brigády provázely časté změny v názorech na její operační použití a z nich plynoucí permanentní reorganizace.

Byla období, kdy některé názory nejvyššího armádního velení, vycházející z jakési virtuální reality, se bohužel negativně odrážely v životě příslušníků výsadkové brigády. Názvy a složení brigády i jejích útvarů se s časem měnily. Do současné doby přežil jen vojenský útvar 8280.

Na počátku roku 1952 se vytváří základní předpoklady pro postavení výsadkového svazku. Jsou již ustaveny hlavní útvary tvořící organizační skelet budoucí vyšší jednotky.

Dne 15. 3. 1950 byl zřízen v posádce Žilina (nejdříve v Trenčíně) 65. výsadkový prapor ve stejné organizaci jako předešlý 71. výsadkový prapor (zpočátku částečně rámcový následkem nedostatku mužstva).

V roce 1951 byly položeny základy k dalším dvěma útvarům. Výnosem MNO čj. 004505 byl zřízen 172. mechanizovaný výsadkový prapor v posádce Košice, který byl později reorganizován na 72. výsadkový prapor ve stejné organizaci jako 71. vppr. Stejným nařízením byl ustaven 173. výsadkový dělostřelecký oddíl v posádce Sabinov.

Výnosem MNO čj. 001045/OMS-OS byla 1. října 1952 zřízena 22. výsadková brigáda. Jádrem brigády se staly reorganizované 71., 65. a 72. výsadkové průzkumné prapory (vppr) a 173. výsadkový dělostřelecký oddíl. Nově se vytvořilo velitelství a štáb brigády, brigádní výsadková škola a jednotky bojového zabezpečení (rota spojovací, že-

nijní a balonová, protiletadlová baterie, průzkumná četa, velitelská a hudební četa, rota technického zabezpečení a brigádní lazaret).

Všechny výsadkové průzkumné prapory (71., 65., 72. vppr) měly v mírové organizaci velitelství a štáb, dvě výsadkové roty (třetí rámcová) po třech četách, kulometnou rotu se dvěma četami těžkých kulometů (TK) a jedné čety velkorážních kulometů proti letadlům (VKPL), minometnou rotu se dvěma minometnými četami, protitankovou baterii s četou protitankových kulometů PTK 57 mm a tarasnicovou četou a velitelskou rotou (četa průzkumná, spojovací, ženijní a velitelská). 173. výsadkový dělostřelecký oddíl měl v organizaci velitelství a štáb, baterii PTK 57 mm, PTK 76 mm, minometnou baterii 120 mm, čety spojovací a velitelskou. Reorganizace byla spojena s rozsáhlými dislokačními přesuny, které vyústily do následující podoby 22. výsadkové brigády: brigádní velitelství s jednotkami bojového zabezpečení, 65. a 71. výsadkový prapor ve třech kasárnách v posádce Prešov, 72. výsadkový prapor a brigádní výsadková škola v posádce Košice a 173. výsadkový dělostřelecký oddíl v posádce Sabinov. Brigáda měla tabulkově 2767 mužů. Od svého vzniku po celou dobu své existence prošla několika reorganizacemi.

V první polovině padesátých let byly všem útvarům uděleny zástavy a historické názvy.

Jednotka	Historický název
22. vb	22. výsadková Banskobystrická brigáda Slovenského národního povstání (tímto názvem navazovala spolu s 2. msd na tradici 2. čsspb)
71. vppr	71. výsadkový prapor Národního hrdiny Jana Švermy
65. vppr	65. výsadkový prapor Karpatský
72. vppr	72. výsadkový prapor Hronský

K-5, jeden ze syntetických aparátů, na který se nezapomíná

Od svého založení (1952) do roku 1955 byla 22. výsadková brigáda podřízena Velitelství výsadkového vojska v čele s plk. Michalem Kričfalušim.

Při zrodu brigády byl jejím velitelem jmenován pplk. Štefan Bunzák (převážně zastupován mjr. Teodorem Polou a mjr. Ivanem Kubínem), v roce 1953 pak mjr. Ludovít Faluba. V následujícím roce předal velení mjr. Františku Mansfeldovi, který úspěšně velel 22. výsadkové brigádě až do roku 1969.

V roce 1955 bylo zrušeno Velitelství výsadkového vojska, jeho odborné úkoly převzala výsadková skupina na Správě bojové přípravy MNO (SBP). Brigáda byla podřízena veliteli 2. východního okruhu a následně přetvořena na výsadkový pluk. Během tří měsíců se vrátila zpět do rámce brigády redukováná na dva výsadkové prapory (třetí prapor plnil funkci poddůstojnické a záložní důstojnické školy). S touto reorganizací byla spojena i částečná redislokace výsadkových útvarů ze Sabinova a z Košic do Prešova.

V roce 1957 byla v posádce Sabinov ze sestavy brigády utvořena průzkumná rota zvláštního určení (ZU), která byla po dvou letech rozšířena na 22. průzkumný prapor, jenž byl přemístěn do Prešova.

22. výsadková brigáda Slovenského národního povstání přešla v roce 1958 opět do přímé podřízenosti SBP MNO a stala se organizační základnou pro všechny formy výsadkového výcviku v ČSLA.

Na konci padesátých let byla přijata další koncepce budování výsadkových jednotek. Podstatou byly nové pohledy na vedení frontové útočné operace za použití takticko-operačních výsadek. Současně bylo rozhodnuto přemístit výsadkovou brigádu z východního Slovenska na střední Moravu.

65. výsadkový prapor a nově vytvořený 22. výsadkový průzkumný prapor se v červenci a srpnu 1960 přesunuly do Holešova a všechny ostatní útvary a jednotky 22. výsadkové brigády se stěhovaly do Prostějova. Redislokační maratón byl dokončen o rok později, kdy byl 65. výsadkový prapor přemístěn do posádky Prostějov, zatímco

Přistání se dvěma padáky

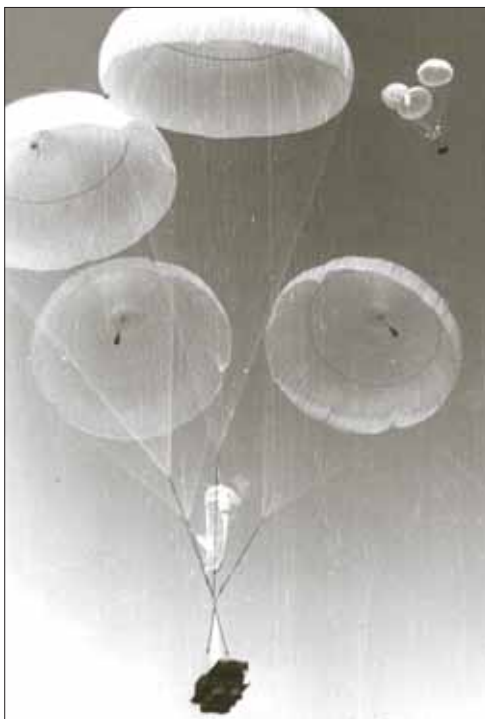
22. výsadkový průzkumný prapor byl vyčleněn z podřízenosti 22. vb, přeformován na 7. průzkumný pluk ZU a ponechán v Holešově.

Všechny útvary a jednotky 22. výsadkové brigády tak byly soustředěny v posádce Prostějov. Až do roku 1968 nastalo nejvýznamnější období rozvoje výsadkových jednotek naší armády.

Nejvýznamnější kapitolou v historii 22. výsadkové brigády byla účast na spojeneckém cvičení Vltava 1966. Toto vojenské vystoupení bylo největším nasazením čs. vojenských výsadkářů od ukončení druhé světové války. Výsadková brigáda předvedla nejen svoje technické možnosti, ale i mimořádné schopnosti a dovednosti všech zúčastněných příslušníků. Pro cvičení Vltava byla vytvořena cvičná výsadková divize. Její základ tvořili příslušníci útvarů a jednotek 22. výsadkové brigády, vojáci z povolání, vojáci

v základní službě a záloh pod velením plk. Františka Mansfelda. Tato divize byla doplněna jedním motostřeleckým plukem, oddílem houfnic 122 mm, protiletadlovou baterií, sovětskými samohybnými protitankovými děly a dalšími jednotkami. Cvičení bylo provedeno v těsné součinnosti a ve spolupráci s výsadkáři a letci Sovětské armády. Vysazení hlavního výsadku v počtu 1635 výsadkářů na doskokovou plochu Hartmanice poblíž Veselí nad Lužnicí se uskutečnilo z letounů AN-12 a s použitím sovětských osobních padáků D-3. Těžká technika (ASU 57, GAZ, PTK a materiál) byla vysazena na speciálních výsadkových plošinách A-127, vybavených padákovými a brzdícími systémy. Další výsadkový prapor v počtu 220 výsadkářů byl vysazen na padácích PD-47 z letounů Il-14 na letiště Bechyně. Po obsazení letiště a jeho zajištění začal přistávat druhý sled. Po dvaceti minutových intervalech postupně přistávalo 60 letounů AN-12 a vložilo motostřelecký pluk a těžkou bojovou techniku, která byla ihned zasazena do boje. Vysazení druhého sledu trvalo pouhých 55 minut, včetně odletu všech letounů z letiště.

Zúčastněné jednotky 22. výsadkové brigády na tomto cvičení splnily všechny úkoly beze zbytku. Cvičení prokázalo vysoký stupeň připravenosti, bojové použitelnosti,

Padáková plošina P-127 s vozidlem GAZ a bezzákluzovým kanonem se snáší k zemi

schopnosti rychle se adaptovat a zvládnout jakékoliv úkoly. Vysoká fyzická zdatnost a psychická odolnost prolínala celou činností. Cvičení potvrdilo jak velké organizační schopnosti a tvůrčí kreativitu velitele a štábu vytvořené divize, tak velitelů a štábů podřízených útvarů.

Perspektivní druh vojska, jehož mimořádnou použitelnost projevila řada akcí, kterých se výsadkáři postupně účastnili, záhy stihl ne zcela pochopitelný vývoj. Přes nesporné výsledky došlo v následujících letech k řadě reorganizací a snižování počtů, rušení útvarů a jednotek; důsledkem toho byla likvidace celé 22. výsadkové brigády.

Velitel 22. výsadkové brigády F. Mansfeld – výsadkář tělem i duší

Srpen 1968 a období po něm dramaticky poznamenalo historii výsadkové brigády a dalších průzkumných výsadkových útvarů. Události bezprostředně po vstupu sovětských vojsk do posádky Prostějov by si zasloužily samostatnou studii. V této mimořádně vypjaté situaci se zúročila pevná kázeň, předcházející výchova, tvrdý výcvik výsadkářů a stmelenost velitelského sboru. Pochopitelné emoce, které mnohdy převládaly nad reálným hodnocením situace, se podařilo tlumit a nedošlo k žádným excesům.

Mnozí tehdejší příslušníci brigády možná dodnes netuší, že za přežití tohoto kritického období se cítí vděčí především veliteli brigády plukovníku Mansfeldovi a jeho nejbližším spolupracovníkům. Velitel prokázal odvalu vzít na sebe odpovědnost za celý svazek, rozvahu a předvídatost při hodnocení situace, zatímco nadříze-

né stupně velení „si hrály na mrtvého brouka“. Osvědčil diplomatické umění při jednání s cizími vojsky a především trvale uplatňoval pevné velení, které zabránilo možným nedozírným následkům.

Velet v situaci, kdy vojáci včetně velitelů jsou dlouhodobě uzavřeni v obklíčených kasárnách a pod hrozbou zbraní, kdy vojska jsou v nečinnosti (viz zákaz provádět výcvik mimo kasárna), k tomu ještě trvalá nejistota, nedostatek informací, navíc povinnosti velitele posádky směrem k městu a okresu, to může jen velitel s velkým V. Tato krátká

replika budiž skromným projevem vděčnosti příslušníků brigády svému veliteli Františku Mansfeldovi.

V důsledku předcházejících událostí byla 22. výsadková brigáda k 1. 9. 1969 znovu reorganizována na 22. výsadkový pluk. Výsadkové prapory 71., 72., 65 a 173. vdo byly zrušeny a zařazeny jako 1. (71.) a 2. (65.) výsadkový prapor (o dvou rotách a s jednou baterií) a jako školní 3. (72.) výsadkový prapor a protitankový oddíl. Dále byl zrušen 7. průzkumný pluk ZU, jeho část přemístěna z Holešova do Prostějova a zařazena do 22. vp jako 4. prapor o pěti rotách se spojovacím uzlem. K pluku byly přeřazeny 1. a 4. samostatná průzkumná rota hloubkového průzkumu od 1. a 4. armády. Pluk byl v mírové organizaci podřízen VZVO a souběžně také ZS GŠ a ZO 1. a 4. A.

I během reorganizace musel probíhat výcvik záloh. Vojáci od zrušených průzkumných útvarů byli pro nedostatek ubytovacího prostoru přechodně ubytováni ve stanovém táboře na letišti, kde vypukla epidemie úplavice. Problémy dovršila karanténa a likvidace epidemie v polních podmínkách. Nejistá budoucnost části důstojnického sboru zrušených útvarů negativně ovlivňovala morálku se všemi důsledky a dopady na konsolidaci nového útvaru.

Až do roku 1969 byly jednotky útvaru cvičeny podle tehdejšího sovětského vzoru jako hromadné takticko-operační výsadky s úkoly obsadit a do příchodu hlavních sil bránit významné vojenské objekty.

Po roce 1969 tvoří organizační strukturu 22. výsadkového pluku také jeden výsadkový průzkumný prapor ZU a dvě armádní výsadkové průzkumné roty. Koncem roku

Bezzákluzový kanon bezpečně přistál

Vpřed úder z oblohy...

1976 byl 22. výsadkový pluk znovu reorganizován na 22. vp ZU, byly zrušeny výsadkové prapory a vdo a výsadkové průzkumné roty armád byly rámcovány.

Tím se kruh uzavřel, skončila koncepce použití výsadkových jednotek jako takticko-operačního výsadku. Postupně zanikly jednotky hromadných výsadků a pluk se zaměřil na výcvik malých průzkumných skupin, které byly určeny k vysazení do týlu protivníka s úkoly průzkumné a diverzní činnosti.

V roce 1987 byl útvar reorganizován na 22. výsadkovou brigádu speciálního určení (SU) a její organizační struktura se dále vyvíjí. V listopadu 1992 proběhla další reorganizace a brigáda je přejmenována na 6. speciální skupinu.

1. 6. 1993 je útvar přejmenován na 6. speciální středisko a 1. 10. 1995 vzniká 6. speciální brigáda GŠ AČR, jejíž struktura se v roce 1998 přizpůsobila strukturám speciálních jednotek armád států NATO.

V roce 1999 prezident republiky propůjčil brigádě čestný historický název – Brigáda generála Moravce. Po vstupu ČR do NATO se struktura útvaru ještě více přiblížila standardům Aliance a 1. 10. 2001 vznikla 6. skupina speciálních sil GŠ. Poslední reorganizací ke dni 21. 7. 2003 byl útvar přejmenován na 601. skupinu speciálních sil. Špičkový útvar AČR, nositel historického čísla útvaru – VÚ 8280, je důstojným pokračovatelem tradic 22. výsadkové brigády.

Historie výsadkové brigády nespočívá pouze v její organizaci. Psali ji především vojáci, kteří v ní sloužili. Za dobu její existence prošlo jejími útvary 70 až 80 000 vojáků v základní službě a několik set příslušníků velitelského sboru.

Vojáci v základní službě byli vybíráni vojenskými správami podle velmi náročných kritérií. Přednost měli absolventi předvojenského výcviku v parakurzech organizovaných nejdříve v rámci Sokola, později ve Svazarmu. Nejlepší vojáci byli po ukončení přijímací odesláni do brigádní výsadkové školy, která vychovávala vynikající poddůstojníky a důstojníky v záloze. Tito poddůstojníci ve druhém roce základní služby už sami, pod dohledem důstojníků, vedli vysoce náročný výcvik.

Vojáci v základní službě postupně získávali vysokou tělesnou zdatnost a různé odbornosti. Vyznačovali se železnou kázní, pevnou vůlí překonávat překážky, odvahou, iniciativou a přesností. Po ukončení základní služby byli hrdí na to, co dokázali, a odcházeli jako výsadkáři - patrioti. Potvrdili, že vojenská služba nebyla pro ně ztracený čas, ale dala jim solidní fundament pro celý další život.

Základ velitelského sboru výsadkové brigády lze vystopovat u velitelů a instruktorů vycvičených za druhé světové války v zahraničí, kteří předávali své zkušenosti prvním poválečným výsadkářům. Především oni významně ovlivnili obsah, způsob a metodiku výcviku dalších generací výsadkářů a postavili laťku náročnosti hodně vysoko. Od nich štafetu převzali absolventi prvních kurzů a hranické akademie, kteří metodiku výcviku dále rozpracovali. Velitelský sbor brigády byl v počátku doplňován dobrovolníky z řad důstojníků a praporčíků jiných útvarů armády a z absolventů vlastního výsadkového učiliště.

Od roku 1953 doplňovali výsadkovou brigádu nejlepší absolventi vojenských škol všech odborností. Po příchodu k brigádě prošli noví důstojníci a praporčíci vysoce náročným přeškolovacím kurzem s intenzivní výsadkovou přípravou. Nutno konstatovat, že ne všichni akceptovali náročnost a požadavky na službu u výsadkového vojska a řada z nich dříve či později odešla.

V druhé polovině padesátých let byl velitelský sbor brigády stabilizován a doslova přeplněn relativně vysoce kvalifikovanými důstojníky, zvláště na základních funkcích. Probíhala přirozená selekce ve vysoce konkurenčním prostředí. Tak např. tři velitelé čtři až dva až tři roky soutěžili mezi sebou, kdo z nich bude velet rotě. Protože pyramida má pouze jeden vrchol, řada z důstojníků (i v důsledků reorganizací) postupně odcházela k jiným útvarům armády. Převážná většina z nich zaznamenala v podmínkách jiných útvarů velmi rychlou kariéru a někteří z nich dosáhli vysokých funkcí v ČSLA. Mnoho vojáků z povolání však strávilo u výsadkových jednotek většinu svého aktivního života.

Dnes se zdá neuvěřitelné, v jakých podmínkách a s jakým trvalým nasazením vojáci z povolání pracovali. Velitelé všech stupňů byli vysoce nároční nejen na podřízené, ale i na sebe. Pravidelná pracovní doba ani náhradní volno prakticky neexistovaly. Intenzivní výcvik často probíhal v noci i v neděli. Hlavní metodou výcviku byl osobní příklad – dělej to, co já!

V kontrastu k tomu bylo zpočátku sociální zabezpečení vojáků z povolání naprosto nedostatečné. Problémy byly především v oblasti ubytování ženatých, ale i svobodných. Vojáci z povolání bydleli v kasárnách, nejdříve v kancelářích, později na provizorních svobodárnách. Začínající plat poručíka (např. velitele čety) však byl 1320 korun, za základní sescok příplatek 40 korun. V druhé polovině padesátých let se sociální situace postupně výrazně zlepšovala.

Velitelský sbor brigády se stal v relativně krátké době stmelěným a akceschopným kolektivem a výsadková brigáda v rámci ČSLA špičkovým svazkem. Toto renomé si udržela do dnešních dnů.

Ve výsadkové brigádě vyrostla řada vynikajících velitelů a náčelníků. Hlavní zásluhu na trvale vysoké úrovni svazku měl velitel brigády plukovník František Mansfeld. Charismatická osobnost, obdařená přirozenou inteligencí, výsadkový patriot, který dovedl pro věc zapálit lidi. Rozuměl perfektně svému řemeslu a dovedl ho naučit i své podřízené. Vysokou náročnost spojoval s péčí o podřízené a dovedl se za ně i postavit. Miloval své

výsadkáře, výsadkáři milovali jeho. I když po patnáctiletém velení brigádě odešel na jiné působiště, jeho duch tam žije dodnes. Štafetu velitelů výsadkového útvaru VÚ 8280 postupně převzali pplk. Miloslav Juříček (1970–1972), mjr. Čestmír Hrbek (1972–1974), pplk. Jindřich Starý (1974–1980), pplk. František Stavný (1980–1984), plk. Jiří Hudský (1984–1991), plk. Luděk Skácel (1991–1995), pplk. Jaroslav Arnošt (1995–1997), pplk. Petr Pavel (1997–1999), plk. Josef Trojan (1999–2002), plk. gšt. Ing. Ondřej Páleník (2002–2006), pplk. gšt. Ing. Milan Kovanda (2006–doposud).

Předpoklady bojového použití brigády jako výsadkového svazku v ozbrojeném střetnutí byly vždy limitovány materiálními možnostmi čs. armády. Po celou dobu existoval rozpor mezi možnostmi čs. vojenského dopravního letectva a potřebou kapacity k vysazení brigády, včetně jejích těžkých zbraní. Teoreticky byl problém řešen koaliční dohodou se Sovětskou armádou s příslibem přepravy brigády velkokapacitními letouny. Nicméně výcvik se prováděl s výsadkovým materiálem, který odpovídal vysazení z letounů D-47, později z letounu IL-14T. Až do roku 1965 se používaly padáky a další výsadkový materiál sovětské provenience, licenčně vyráběný i v Československu. Šlo o osobní padák PD-47, záložní PZ-47, zásobníky PDMM+PDK a osobní zásobník GK30.

Kromě toho byly k vysazení zbraní a techniky svépomocí upravovány zásobníky pro shoz některých těžkých zbraní (tarasnice), vytvářeny svazky třech zásobníků, zkonstruovány podvěsné systémy pro shoz bezzákluzových kanonů a motocyklů, podvozky pro přepravu zásobníků a raněných, zařízení pro vyhledávání shozených zásobníků a některé další.

Od roku 1964 se výcvik rozšířil o seskoky ze sovětských letounů An-12, které byly každoročně krátkodobě detašovány u brigády. V roce 1965 byl zaveden osobní padák OVP-65 (ZVP-65), který již umožňoval hromadný seskok z velkokapacitních letounů.

Část výstroje výsadkářů byla přizpůsobena výsadkovému výcviku. V počátcích to byly výsadkový stejnokroj vz. 19, boty vz. 25 (tzv. kanady), pestrý kabátec, speciální torba RD-47, pouzdra na zbraně. Po roce 1960 byl stejnokroj nahrazen celoarmádním vzorem 60 V. Ochrana hlavy při seskoku byla zpočátku řešena nevyhovující koženou kuklou, v šedesátých letech byla nahrazena laminátovou přilbou.

Výzbroj výsadkářů byla v podstatě standardní a nijak se neodlišovala od běžně používaných typů v armádě. Kromě samopalů, které měly výsadkovou modifikaci se sklopnou ramenní opěrkou, nejdříve samopal vz. 24V (9 mm), poté samopal vz. 26V (7,62 mm) a ještě později samopal vz. 58V. Každý výsadkář byl vyzbrojen místo bodáku útočným nožem. V roce 1961 byl zaveden do výzbroje samopal vz. 61 Škorpion (7,65 mm), který byl vyroben speciálně pro výsadkáře-průzkumníky.

Výsadkové družstvo bylo vyzbrojeno kromě samopalů a pistolí lehkým kulometem, odstřelovací puškou a pancéřovkou. Dále měl výsadkový prapor ve výzbroji těžké kulometry, protiletadlové velkorážné kulometry, tarasnice, bezzákluzové kanony a 82mm minomety. Brigáda měla u dělostřeckého oddílu 57 a 76mm kanony a 120mm minomety. K jejich přepravě se uvažovalo s kluzáky, ty však byly záhy vyřazeny z výzbroje a náhradní vzdušná přeprava nebyla dořešena.

Mobilita některé těžké techniky výsadkářů ve vlastním týlu byla postupně řešena terénními vozidly Willis, GAZ, T-805 a motocyklem M-72. V omezeném množství mohl být vysazen pouze motocykl Jawa 350 jako tahač podvozků. Přeprava některých těžkých zbraní a tahačů byla řešena nejdříve provizorně podvěsy pod letoun IL-14. S použitím letounů AN-12 byla vyřešena i doprava těžké techniky ploštinovými systémy P-127 a B-127.

Podmínkou úspěšného použití výsadků v soudobém boji je vysoký stupeň jejich vycvičenosti. Každodenní intenzivní výcvik byl a dosud je alfou i omegou života brigády. Příprava jednotek byla každoročně rozdělena na dvě hlavní výcvikové období. Cvičilo se šest dní v týdnu. Minimálně třetina výcviku, zvláště pak střelecká a taktická příprava i ostrá střelba, byla prováděna v noci.

Elementární výcvik jednotlivce a specialisty byl zakončen sladěním v četě a rotě. V každém výcvikovém období se uskutečnily dvě rotní a jedno praporeční taktické cvičení s posilovými prostředky. Jedno ze cvičení bylo spojeno s praktickým vysazením a zpravidla

Jeden za druhým „vybuchují“ otevírající se vrchlíky

s ostrými bojovými střelbami. Rotní cvičení bývala zpravidla třídní, praporeční pěti a vícedenní.

K výcviku se obvykle vyhledával horský a zalesněný terén. Do každého praporečního cvičení se zařazovala i oblíbená decentralizovaná činnost, čili činnost na velkém prostoru. Jednalo se o průzkum a diverzně záškodnickou činnost realizovanou léčkami a přepady malých jednotek. Kromě těchto cvičení se utváry a štáb brigády zúčastňovaly každoročně součinnostních cvičení s vojsky nebo velitelsko-štabních cvičení, ať už v rámci naší armády nebo koalice. Významná byla účast výsadkářů na cvičení Štít v Polsku (Ślupsk). Patrně k největšímu vysazení výsadkářů došlo na cvičení Vltava 66, kdy byla brigáda rozvinuta na výsadkovou divizi. Vysazení se uskutečnilo u Týna n/Vltavou ze sovětských letounů AN-12.

Na těchto vrcholných taktických cvičeních nebo při pravidelných inspekčních prověrkách se zúročila poctivá příprava ve všech předmětech bojové přípravy. Zejména tělesná a výsadková příprava, dlouhé pochody a běhy byly každodenní náplní života výsadkových jednotek. Všeobecně platilo heslo Výsadkář buď běží, nebo leží. Také sebeobrana a boj z blízka, stejně jako překonávání překážek na pověstné „opičí“ překážkové dráze patřily mezi běžné a oblíbené „radovánky“. V zimě se organizovala dlouhodobá soustředění v horském

Výsadkář buď leží, nebo běží – zrychlený přesun

a zalesněném terénu, kde kromě lyžařského výcviku byl intenzivně navičován život v polních podmínkách blízkých bojovým a v přežití v týlu nepřítele.

Díky intenzivnímu výcviku vyrostly v jednotkách brigády tisíce dobře vycvičených mladých mužů. Jejich hrdost na příslušnost k výsadkářům vyplývala z náročného výcviku, schopnosti čelit jakýmkoliv překážkám, z pocitu vzájemné sounáležitosti a ze schopnosti překonat sami sebe. Pěstovala v nich nejen fyzickou zdatnost a psychickou odolnost, ale i schopnost rychlého a správného rozhodování v kritických okamžicích. Každý výsadkář musel mít smysl pro pořádek a přesnost. Jakákoliv nedbalost mohla mít za následek mimořádnou událost. Konečně každý seskok padákem v sobě má potenciální riziko, ať už v míru, nebo ve válce.

Kromě výcviku napomáhala k celkové tělesné zdatnosti všestranná sportovní činnost. Do historie brigády neoddělitelně patří činnost sportovních oddílů. Ke špičkovým patřila

družstva v takových sportovních odvětvích jako jsou ragby, házená, fotbal, judo, řecko-římský zápas (I. liga) a řada dalších. Ovšem absolutní světovou špičku tvořili v parašutistickém sportu příslušníci ASD Dukla, nositelé mnoha světových a národních rekordů.

* * *

Pětapadesátiletá pohnutá historie 22. výsadkové brigády a nástupnických útvarů je trvalou součástí historie nejen výsadkářů, kteří v ní sloužili, ale celé naší armády. Patřila vždy k jejím nejlepším svazkům, byla vždy meče armády hrot. Generace výsadkářů, kteří měli tu čest v ní sloužit, tuto historii spoluvytvářely svou tvrdou prací. Nikdy to nebyla služba lehká, vždy na plný úvazek. Pocit, že patříme do velké rodiny výsadkářů, nás naplňuje oprávněnou hrdostí.

DO TÝLU NEPŘÍTELE

Průzkumné jednotky zvláštního určení

Ing. Alois Klindera, Marko Solmoši

V celé historii válečnictví byly významnou výhodou informace o nepříteli, jeho síle, uspořádání týlu, zásobování vojsk, náladě, výzbroji a dalších činitelích určujících jeho celkový bojový potenciál. Metody a techniky činnosti, které se k získávání informací hlavně z hloubky sestavy nepřítele používaly, se historicky vyvíjely. Existence těchto informací a umění jich využít v bojové činnosti byla často faktorem, který rozhodoval o vítězném výsledku bitev, šetřil vlastní síly a urychloval tempa válečných operací. V procesu dělby válečných činností se posléze získávání informací o nepříteli osamostatnilo a specializovalo. Vzalo na sebe podobu organizace, výcviku a použití průzkumných a výzvědných jednotek, vznikaly jednotky vojskového a agenturního průzkumu.

Tento článek se zabývá jen určitou oblastí vojskového průzkumu, který provádějí zvláštní jednotky v hloubce sestavy nepřítele. Jejich zvláštnost tkví v tom, že na rozdíl od jednotek bojové sestavy operují v průběhu bojového nasazení zcela samostatně, bez jakéhokoliv zázemí, zajištění či podpory a jsou odkázány po celou dobu operace pouze samy na sebe.

Zvláštní jednotky byly určeny k získávání zpráv a k napadání a ničení vybraných cílů, ale také k tomu, aby v týlu protivníka, a pokud to bylo na jeho území, tak i mezi obyvatelstvem prováděly diverzní, rušivé akce, jejichž důsledkem bylo psychologické působení, zasévání strachu, nejistoty a vědomí hrozícího stálého a neurčitého nebezpečí i v týlu válečné strany protivníka.

Bojový účinek těchto jednotek není určován jejich velikostí, palebnou silou nebo jiným faktorem obecné bojové účinnosti. Všestranně vycvičené jednotky, přepravované na místo určení zpravidla jako letecký nebo námořní výsadek, se překvapivě objevují na nečekaných místech, bojují vynalézavým způsobem a vyznačují se schopností utajeně přežívat v nejsložitějších podmínkách. V jednotkách se spojovalo znamenité bojové umění jednotlivce založené na výborné fyzické kondici, řemeslné zručnosti, určité intelektuální vyspělosti a mnohostranné bojové dovednosti. K mimořádně ceněným patřila vynalézavost a schopnost improvizace. Proto se jednotky tvořily záměrně z lidí různých profesí, vojenských i občanských.

K použití v týlu nepřítele byly v britské armádě cvičeny oddíly Commandos, v americké armádě jednotky Rangers. V případě frontového nasazení Rangers v první vlně vylovení západních spojenců v Normandii se nemohlo výrazně projevit jejich specifické umění. Toto rozhodnutí, evidentně špatné, bylo zapláceno obrovskými ztrátami těchto cenných vojáků. Pozornost si vysloužil výsledek nasazení narychlo sestavené jednotky wehrmachtu v Ardenách o vánocích 1944, která zasela zmatek mezi pochodové proudy

ustupujících Američanů a způsobila jim značné ztráty. Sovětská armáda získala s týlovými výsadky bohaté zkušenosti za druhé světové války, i když šlo o poněkud jiný charakter jejich bojového nasazení – operovaly zejména na podporu odboje v okupovaných zemích.

Historické zkušenosti plně opravňovaly udržovat tyto jednotky i po druhé světové válce. K výcviku tohoto druhu vojska vytvořila americká armáda výcvikové středisko tzv. zelených baretů ve Fort Bragg v USA a posléze vzniklo další výcvikové středisko v Evropě v městečku Bad Tölz v podhůří bavorských Alp, asi 60 km jižně od Mnichova.

Záměr vytvořit jednotku podobného charakteru v československé armádě vznikl ve velení Zpravodajské správy GŠ v roce 1956. Představa, jak a k čemu by měla tato jednotka být cvičena, nebyla od počátku zcela definována. Bylo však jasné, že jde o mimořádně složitý a náročný úkol, který bude rozvíjen podle postupně dosahovaných výsledků. V letech 1956–1957 byly vypracovány programy bojové přípravy a postupně vytvářeny personální a další předpoklady.

Úkoly výcvikového programu byly zaměřeny zejména na taktickou bojovou dovednost: maskování, utajené a dlouhé přesuny, střeleckou přípravu včetně pudové střelby (bez přípravy), přežívání v obtížných podmínkách, boj zblízka a další. Programy tzv. politické přípravy byly shodné s těmi, které byly používány i u jiných vojsk. Tehdejší bojová příprava všech jednotek ČSLA byla založena na ideologickém principu nadřazení třídního boje nad ostatní konfliktní zájmy. Proto se např. předpokládalo, že náš voják spíše získá pomoc třídně vykořisťovaného dělníka nebo zemědělce v Německu, než aby jimi byl zneškodněn. Tradovalo se, že americká armáda (a podle jejího vzoru implicitně i ostatní armády západních zemí) je neukázněná, s nízkou bojovou morálkou a vyčířeností. Politické přání bylo otcem nebezpečné myšlenky.

Rota zvláštního určení (ZU), vytvořená 1. září 1957 v sestavě 22. výsadkové brigády, měla být dislokována v Prešově, ale v posledních týdnech před jejím ustavením bylo rozhodnuto umístit ji v Sabinově, kde byl do té doby umístěn dělostřelecký oddíl 22. výsadkové brigády.

Významným předpokladem vytvoření roty ZU byl postoj velitele výsadkové brigády podplukovníka F. Mansfelda, který umožnil, aby výběr budoucích příslušníků roty byl proveden z brančů nastupujících k brigádě. Ti byli v Sabinově přezkoušeni a mohli se rozhodnout, zda u roty zůstanou, nebo se vrátí ke službě u brigádních jednotek. To, že účast vojáků v této jednotce byla prakticky dobrovolná, významně ovlivnilo výcvikové výsledky v dalších letech.

Rota byla umístěna v bezvadně udržovaných kasárnách bez nejmenších prostorových omezení. Také důstojníci – s výjimkou velitele nadporučíka Aloise Klindery, kterého designovala ZS GŠ – pocházeli od výsadkové brigády.

Včlenění roty ZU do svazku výsadkové brigády, které se uskutečnilo měsíc po zahájení výcviku, bylo jediným a nezbytným východiskem k tomu, aby se jednotka mohla rozvíjet. Velení výsadkové brigády mělo – na rozdíl od Zpravodajské správy GŠ – v rukou

prostředky, jimiž mohlo výcviku roty všestranně napomoci. V budoucnu se to také mnohokrát osvědčilo.

Výcviku se dařilo především díky tomu, že ho velitelé vynalézavě přizpůsobovali cílům programů, využívali k tomu dobré místní podmínky a dařilo se překonávat i chybějící technické předpoklady. Zcela např. chyběly podmínky pro nácvik střelby na pohyblivé cíle a střelbu bez přípravy. Nesporným úspěchem průzkumného družstva složeného výhradně z nováčků (s výjimkou velitele družstva) bylo 2. místo v celoarmádní soutěži průzkumných družstev. Jednotka byla v krátké době perfektně vycvičena. Na konci výcvikového roku 1957/1958 byla rota přemístěna do prešovských Sokolovských kasáren (u hřiště Tatranu Prešov) a její velení převzal kapitán Josef Piska.

V dalším výcvikovém roce se již připravovala reorganizace roty na prapor zvláštního určení. Npor. Alois Valenta odešel do poddůstojnické školy a zasloužil se o přípravu budoucích velitelů družstev. K jednotce nastoupili důstojníci por. Rudolf Šnirc a por. Václav Tomalík. V srpnu 1958 byl npor. Jaroslav Janků pověřen transformací roty na prapor zvláštního určení, jenž byl dislokován v Dělostřeleckých kasárnách v Prešově a jeho velitelem byl jmenován mjr. Miroslav Šedina. V krátké době se mu podařilo stmelit důstojnický sbor praporu ve fungující a účinný nástroj velení. Personálně byl dobře vybaven. Prapor měl tři průzkumné roty, kterým veleli kpt. Alois Valenta, npor. František Koller a kpt. Jaroslav Janků. Spojovací rotě velel kpt. Ladislav Sadílek. Jako velitelé čet byli jmenováni poručíci Jaroslav Linka, Václav Tomalík, Rudolf Švirec, Jozef Bodnarík, Ján Repaský a Jaroslav Bílek. V roce 1960 se prapor přemístil do Prostějova a krátce nato do Holešova, kde se průzkumné roty rozšířily o jednu čet (do této doby byly průzkumné roty pouze o dvou četách). Jako velitelé třetích čet byli jmenováni poručíci Jozef Hanák, Jan Duchek a Bohumil Gažda.

V roce 1961 došlo k další významné změně: prapor byl přeorganizován na samostatný 7. výsadkový pluk zvláštního určení a byl tak vyčleněn ze svazku výsadkové brigády. Dne 6. října 1962 se dostalo pluku mimořádné pocty – velitel pplk. Miroslav Šedina převzal od náčelníka Zpravodajské správy GŠ (ZS GŠ) bojovou zástavu pluku.

Pluk podřízený ZS GŠ měl dva průzkumné prapory a dvě spojovací roty. Praporům veleli majori Jiří Dufek a Miroslav Prchlík. V tomto organizačním tvaru pluk prováděl výcvik svých jednotek až do roku 1964. Do té doby se předpokládalo, že bojové nasazení pluku v sestavě průzkumných skupin v hloubce strategické obrany nepřítelů bude řízeno výhradně ZS GŠ. Změna organizace odpovídala tehdejší představě zvýšení samostatnosti vyšších bojových svazů a jejich průzkumnému zabezpečení přidělenými jednotkami. Praporeční organizace pluku byla změněna na rotní. Bojové jednotky byly připravovány ve výcvikové skupině, již velel mjr. Jiří Jaroš a kde dále působili majori Miroslav Prchlík, Alois Valenta, Metoděj Mičák, Augustin Šoka a Jan Vida. Velitelem spojovacího uzlu byl kpt. Ladislav Sadílek. Jednotky týlového zabezpečení se významně nezměnily.

Ze sestavy pluku byla v květnu 1965 vyčleněna 1. výsadková průzkumná rota zvláštního určení (vprzu – 1. A) s velitelem kpt. Antonínem Stachovským a přemístěna

do posádky Luštěnice, a 4. vprzu (4. A) s velitelem mjr. Janem Remzou do posádky Chrudim.

Po celou dobu dosahoval pluk zcela mimořádných výcvikových úspěchů. Soutěživý duch neustále motivoval k dosahování stále lepších výsledků. Názor, že v té době patřil pluk včetně vyčleněných jednotek k nejlépe a nejvšestranněji vycvičeným jednotkám nejen v armádě, není nadsazený. Výčet vojáků a jednotek oceněných celou škálou čestných a armádních vyznamenání přesahuje rámec tohoto článku. S odstupem času je možno říci, že pluk byl spolehlivě fungujícím organismem, který precizně zvládal přidělené úkoly, přičemž většinou dosahoval lepších výsledků, než jaké se optimisticky předpokládaly. Příslušníci pluku, důstojníci i mužstvo, excelovali při mnoha sportovních podnicích a sbírali trofeje v branných i sportovních soutěžích pořádaných v armádě i mimo ni, dokonce i na světových kolbištích.

Některé útvary pluku vyměnily v roce 1965 bojovou techniku za záchranné prostředky, aby jimi pomáhali obcím jižního Slovenska postiženým povodněmi. S krajním vypětím měsíc zasahovaly při předcházení ztrát na životech a k záchraně majetků v prostoru Hurbanova, Komárna, Kolárova a okolí.

Dne 6. října 1967, u příležitosti 10. výročí založení útvaru, z něhož se 7. výsadkový pluk vytvořil, dekoroval jeho bojovou zástavu tehdejší ministr národní obrany armádní generál Bohumír Lomský Řádem rudé hvězdy. V té době již pluku velel pplk. Vladimír Košan, který vystřídal po osmi úspěšných letech pplk. Miroslava Šedinu, přemístěného na Zpravodajskou správu Generálního štábu.

Brzy se však slavná éra 7. výsadkového pluku nachýlila. V druhé polovině roku 1968 se dramaticky vyhroutil politický vývoj. Vyvrcholil bezprecedentním porušením suverenity našeho státu, okupací armádami Varšavské smlouvy a faktickým obsazením země. Příslušníci 7. výsadkového pluku vedeni svými veliteli odmítli jakékoliv „bratrství“ a „družbu“. Zachovali se k sovětským jednotkám jako k hostu, který přichází na návštěvu se zbraní. Konsolidace se záhy nevyhnula ani jim. Pluk ještě na konci roku 1968 vykonal cvičení na Slovensku, ale to už bylo jeho poslední vystoupení. Vnější potenciální protivník, jemuž se učili léta čelit, je náhle zapomenut. Svrchovaně důležitým se stává cíl likvidovat všechny, kteří okupaci odmítli vnímat jako bratrskou pomoc.

Nejprve byli nuceni odejít nejvyšší důstojníci. Bez odkladu byl pluk zbaven své bojové zástavy, stihlo ho tak největší ponížení. Následovala reorganizace a redислоkace. Pluk se přestěhoval do Prostějova a byl přetvořen na prapor zvláštního určení ve svazku 22. výsadkového pluku. Z původního 7. výsadkového pluku ZU zůstaly na začátku výcvikového roku 1969/70 jen čtyři roty zvláštního určení.

Do sestavy pluku se v srpnu 1969 vrátily 1. a 4. vprzu, které byly dislokované v Chrudimi. V roce 1969, po reorganizaci a redислоkaci hloubkového průzkumu do Prostějova, velel 22. výsadkovému pluku plk. František Mansfeld. Po roce převzal velení pluku náčelník štábu pluku pplk. Ing. Miloslav Juříček, po něm od roku 1972 mjr. Ing. Čestmír Hrbek, v roce 1974 pak pplk. Ing. Jindřich Starý.

V roce 1976 byl zrušen klasický výsadkový prapor v sestavě 22. výsadkového pluku. Pluk měl výsadkový průzkumný prapor a dvě výsadkové průzkumné roty. V podstatě to byl návrat k letům 1964–1965 (7. výsadkový pluk zvláštního určení v Holešově), ale s nesrovnatelně lepším materiálně-technickým vybavením skupin hloubkového průzkumu a výkonnější spojovací technikou. V roce 1980 převzal velení pluku pplk. Ing. František Stavný, poté pplk. Ing. Jiří Hudský (1984). V roce 1987 byl útvar reorganizován na 22. výsadkovou brigádu speciálního určení (místo zvláštního určení) a její velení převzal pplk. Ing. Luděk Skácel (1991).

V roce 1995 vznikla 6. speciální brigáda pod velením pplk. Ing. Jaroslava Arnošta, poté brigádě velel pplk. Ing. Petr Pavel (1997). V roce 1998, po našem vstupu do NATO, se brigáda podstatně přizpůsobila strukturám speciálních aliančních jednotek. U příležitosti oslav 54. výročí ukončení 2. světové války propůjčil prezident republiky brigádě čestný historický název Brigáda generála Moravce a její velení převzal pplk. Ing. Josef Trojan. Rok 1999 byl pro brigádu přelomový – z útvaru byla vyčleněna 6. speciální rota pro alianční síly rychlé reakce a byla zapojena do mise KFOR v Kosovu.

Po vstupu České republiky do NATO se struktura jednotky ještě více přiblížila standardům Aliance a v roce 2001 vznikla 6. skupina speciálních sil. Velením byl v roce 2002 pověřen plk. gšt. Ing. Ondřej Páleník. Tato jednotka pak byla v souladu s reformou AČR v roce 2003 reorganizována na 601. skupinu speciálních sil generála Moravce.

V současnosti je 601. skupina speciálních sil jako druh vojska jedinou jednotkou speciálních sil AČR a nejvyššímu velení poskytuje jedinečné a unikátní schopnosti. Přes ředitele Vojenského zpravodajství je podřízena přímo ministru obrany. Její úkoly vyplývají jednak z obecně definovaných úkolů speciálních sil podle dokumentů NATO, jednak z definice úkolů nejvyššího národního velení.

Základem všech činností jednotek útvaru je speciální průzkum, který slouží k získávání informací strategického významu. Dále to jsou úderné akce prováděné s cílem umlčet, poškodit nebo zničit strategický objekt zájmu. Jsou to akce malého rozsahu (léčky), středního rozsahu (přepady) nebo velkého rozsahu (palebné

Dne 9. května 2002 prezident republiky propůjčil 6. skupině speciálních sil bojový prapor

přepady) a nově také konečné navádění přesné munice na cíl. Kromě toho je to celý komplex zvláštních úkolů podle nařízení nejvyššího velení AČR.

Stát se příslušníkem této jednotky znamená podrobit se mimořádně náročnému sedmidennímu výběrovému řízení, které klade na uchazeče vysoké fyzické a psychické požadavky. Jenom zhruba pět procent ho absolvuje úspěšně a je přijato k výcviku, který probíhá v šestiměsíčním kurzu speciálních sil.

Hlavním zdrojem speciálních poznatků je pak účast v zahraničních misích (např. Perský záliv, Bosna a Hercegovina, Kosovo, Irák, Afghánistán) a na společných cvičeních jednotek speciálních sil NATO. Hlavním zdrojem teoretických vědomostí jsou především dlouhodobé kurzy v zahraničí (v útvaru působí kolem 15 absolventů těchto kurzů). Vysokým požadavkům na všestrannou vyspělost odpovídá i personální složení: zhruba 27 % absolventů jsou vysokoškoláci, 65 % maturanti a jen 8 % jsou středoškoláci bez maturity (u logistiky).

Útvar disponuje jedinečným technickým vybavením pro všechny druhy činnosti speciálních sil. Je vybaven materiálem, jaký nemá žádná jiná jednotka v ČR, např. nejmodernějšími technickými prostředky pro pozorování a záznam obrazu, pro spojení na velké vzdálenosti (řádově v tisících km) nebo technickými prostředky na ochranu vlastních sil. Takové vybavení samozřejmě klade vysoké nároky i na obsluhu.

Relativně vysoké pořizovací náklady několikanásobně vyvažují náklady samotného použití technických prostředků v akci a vysoká efektivita této techniky.

Struktura útvaru umožňuje plánovat, řídit, zabezpečit a současně provést až dvě nezávislé operace speciálních sil mimo území ČR. Vzhledem ke specifice úkolů je pro speciální síly charakteristický vyšší poměr štáb a logistika / bojová část.

Kromě základních bojových jednotek má útvar k dispozici specialisty – např. odstřelovače, potápěče, pyrotechniky a specialisty na technické prostředky průzkumu. Tito specialisté jsou doplňováni do bojových skupin vytvářených podle konkrétního úkolu. Vzhledem k tomu, že úkoly plní malé operační celky, každý příslušník bojového uskupení je schopen vykonávat minimálně dvě funkce.

K dopravě na cíl využívají příslušníci 601. skupiny speciálních sil všechny způsoby zasazení – po zemi, vzduchem i po vodě. Unikátní jsou dovednosti potápěčů a schopnost seskoků z velkých výšek (kolem 10 km) s otíráním padáků ve velké výšce (HAHO) nebo v malé výšce (HALO).

Pamětní odznak 601. skupiny speciálních sil

601. skupina speciálních sil generála Moravce má vysokou prestiž u ozbrojených sil doma i v zahraničí. Především výsledky při plnění bojových úkolů v operaci Trvalá svoboda na území Afghánistánu (první bojová mise československé a české armády od 2. světové války) zařadily tento útvar do rodiny špičkových jednotek speciálních sil světa.

102. průzkumný prapor generála Karla Palečka je útvarem Velitelství společných sil AČR. Je určený k vedení bojového průzkumu, optoelektronického vzdušného průzkumu a hloubkového průzkumu včetně provádění úderných akcí, monitorování situace v přiděleném prostoru, vyhledávání a ničení průzkumných a diverzních jednotek a teroristických uskupení. Proto se počítá s tím, že tato jednotka bude působit v týlu nepřítele. Základním požadavkem na příslušníky praporu je pohyb v terénu tak, aby viděli, ale sami viděni nebyli. Kromě toho může být prapor použit k posílení ochrany státní hranice, ke střežení důležitých objektů a plnění úkolů ve prospěch Policie ČR.

Prapor má velitelství a štáb, roty lehkou, průzkumnou, hloubkového průzkumu a rotu bezpilotních průzkumných prostředků. Do zabezpečovacích jednotek patří velitelská rota, rota logistiky a obvaziště.

Historie 102. průzkumného praporu generála Karla Palečka sahá do roku 1994, kdy v posádce Kroměříž vznikl 2. odřad hloubkového průzkumu. Po jeho redislokaci do posádky Prostějov a začlenění do 2. brigády vojenského zpravodajství a radio-elektronického boje (REB) byla tato jednotka v roce 1995 přejmenována na 2. prapor hloubkového průzkumu. V roce 1997 se prapor při reorganizaci brigády změnil na 115. prapor

Symbole a insignie příslušníků 102. průzkumného praporu

hloubkového průzkumu 11. brigády vojenského zpravodajství a elektronického boje. V říjnu 2000 prochází jednotka další reorganizací a jako 11. průzkumný prapor je zařazen do 1. mechanizované divize. Dnem 1. 12. 2003 vznikl sloučením 2. pzpr Strašice, 4. pzpr Bechyně a 7. pzpr Kroměříž 102. průzkumný prapor Prostějov. Je podřízen Veliitelství společných sil Olomouc jako jediný průzkumný prapor AČR. Velitelem 102. pzpr je v současné době pplk. Ing. Jindřich Starý.

Skupiny hloubkového průzkumu se ukázaly jako velice efektivní prostředek k získání věrohodných aktuálních zpráv z hloubky sestavy protivníka. Byly úkolovány na zjišťování, případně i ničení jaderných zbraní, rozmístění míst velení, záloh a důležitých týlových zařízení formou pozorování, přepadů, léček a získávání zajatců nebo dokumentů. Předpokládalo se jejich použití v operační i v taktické hloubce sestavy protivníka, a to jak v útočném, tak i v obranném boji.

Proto byly v šedesátých letech začleněny do průzkumných praporů motostřeleckých divizí roty hloubkového průzkumu. Jejich organizace, výcvik a materiální vybavení bylo obdobné jako na stupni svaz. Předpokládalo se jejich vysazení do taktické hloubky sestavy protivníka zpravidla z vrtulníků, a to přistáním nebo padáky.

Jejich odborný i výsadkový výcvik probíhal v místech jejich dislokace. Praktické seskoky padákem se organizovaly formou krátkodobých soustředění na úrovni svazu ve výsadkových výcvikových střediscích v Luštěnicích a v Chrudimi.

Historie jednotek zvláštního určení by nebyla úplná, kdyby s náležitým důrazem nezmínila příslušníky sboru praporčíků a jejich zásluhy o dobré výcvikové výsledky. Z jejich práce a zkušeností těžili důstojníci i vojáci v základní službě.

Tisíce vojáků, kteří prošli výcvikem u jednotek ZU (do zrušení vojenské základní služby), přispěly svým dílem k jejich skvělé pověsti a do občanského života si za to odnášely cenné návyky a dovednosti.

Mnozí vojáci z povolání, kteří sloužili u těchto jednotek a kteří považovali vojenskou službu za smysl svého života, se zapsali do jejich historie způsobem výjimečným a nezapomenutelným.

První orientace po seskoku

PRAPOR PRO SPECIÁLNÍ ÚKOLY

Pokračovatelé tradic čs. výsadkového vojska

Daga Minkewitzová

Při tvorbě koncepce AČR, která vycházela ze záměru branné a bezpečnostní politiky státu směřované ke vstupu do struktur NATO, se ukázala potřeba výstavby výsadkového svazku, který by přispěl k plnění úkolů jak při obraně svrchovanosti ČR, tak i v rámci mírových operací mimo naše území. Tím se stala 4. brigáda rychlého nasazení, bojový výsadkový svazek vyzbrojený i středně těžkou bojovou technikou. V současné době tvoří základ sil okamžité reakce a zajišťuje obranu územní celistvosti a suverenity České republiky.

Brigáda rychlého nasazení už za relativně krátkou dobu své existence měla možnost plnit řadu důležitých úkolů. Její organizační součásti prokázaly své kvality při nasazení v zahraničních misích a operacích a také na mnoha cvičeních ve spolupráci s NATO na území republiky i v zahraničí.

V rámci reorganizace AČR v roce 2003 byl původní počet jednotek 4. brn výrazně snižena a o rok později bylo velitelství v Havlíčkově Brodě a 41. mechanizovaný prapor v Benešově přemístěny do posádky Žatec. V současné době tvoří brigádu 41. a 42. mechanizovaný prapor a 43. výsadkový mechanizovaný prapor.

Již od založení 4. brn má v této brigádě jisté výsadní postavení 43. výsadkový prapor. Byl to jediný plně funkční výsadkový prapor, který byl v roce 1994 začleněn do její organizační struktury. Původně vznikl jako 71. úderný výsadkový prapor na podzim roku 1987 v Chrudimi. V roce 1991 udělil prezident ČSFR praporu čestný název Prapor čs. parašutistů, tehdy také došlo k jeho přejmenování na 71. prapor rychlého nasazení. Je považován za přímého pokračovatele tradic 71. výsadkového

praporu československých parašutistů.

Již od roku 2000 vykonávají všechny velitelské a odborné funkce (včetně řidičů) jen profesionálové. Má pevnou organizační strukturu vševojskového útvaru a je schopný být nasazen v krátkém čase kdekoli na území naší republiky. Může vést bojovou činnost taktického významu a je schopen zasazení samostatně i v součinnosti s ostatními útvary AČR.

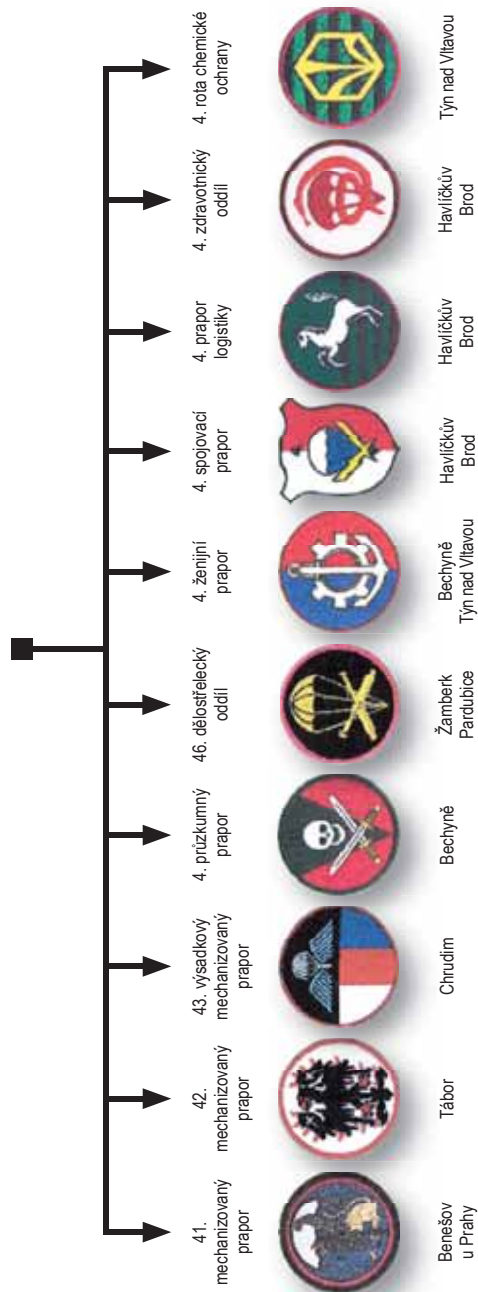
Chrudimský 43. výsadkový prapor je určen k plnění speciálních bojových úkolů. Jde zejména o ničení a narušování činnosti důležitých prvků sestavy protivníka, o vedení průzkumu ve prospěch pozemních jednotek nebo o činnost taktického vzdušného výsadku. Vysoká profesionalita příslušníků praporu umožňuje jejich zařazování do vojenských kontingentů mírových misí v zahraničí.

Jednotky 4. brigády rychlého nasazení v letech 1994 – 2003

Velitelství 4. brn

Havlíčkův Brod

Ve zvláštních případech může prapor plnit také úkoly nevojen-
ského charakteru, např. pomáhat
občanům při živelních pohromách
a záchraně majetkových hodnot
na celém území České republiky.

Základním druhem výzbroje
praporu jsou především lehké
zbraně, granátometry a přenosné
protitankové prostředky. Nižší
palebnou sílu oproti klasickému
vševojskovému útvaru vyvažuje
prapor velkou pohyblivostí
a důkladnou fyzickou i psy-
chickou přípravou všech svých
příslušníků. V taktické přípravě,
která je vyvrcholením výcviku
včetně výsadkového, jsou vojáci
vedeni k preciznímu plnění úkolů
bojové činnosti a v nastavbovém
výcviku k profesionálnímu působení
ve speciálních operacích. Do
taktické přípravy se prolínají
všechny ostatní druhy příprav:

- Tělesná příprava pomáhá
vojákům vyrovnat se s velkou fyzickou zátěží při bojové činnosti i zrychlených
a dálkových přesunech. Jejím důležitým prvkem je sebeobrana musado.
- Výsadková příprava zabezpečuje připravenost příslušníků k seskokům padákem do
složitých terénů a z malých výšek. Seskokům předchází důsledná pozemní příprava
na jednotlivé druhy výsadek, činnost v letounech i na možné vysazení přízemním
způsobem.
- Střelecká příprava zabezpečuje dokonalé zvládnutí střelby ze všech zbraní praporu
včetně pudové střelby a všech činností u zbraní a zbraňových kompletů.
- Komplexní přípravu vojáků završují ostatní přípravy – průzkumná, ženijní, psycho-
logická apod.

Chrudimští vojáci přijali za své heslo *Pot šetří krev* vyšité na standartě praporu, který
od představitelů města Chrudimi dostali v roce 2000, když se loučili před odletem do
mise na území bývalé Jugoslávie. Při příležitosti oslav 87. výročí vzniku Českosloven-
ské republiky propůjčil prezident republiky 43. výsadkovému mechanizovanému pra-

poru bojový prapor. Bylo symbolické, že se tak stalo na základně Šajkovac v misi KFOR v Kosovu.

Příslušníci tohoto praporu pokračují v nejlepším duchu tradic vojska, které vzniklo z nesmírného entuziasmu svých příslušníků v polovině minulého století.

GALERIE NEZAPOMENUTELNÝCH

Zapsali se zlatým písmem

GENERÁLPORUČÍK KAREL PALEČEK

Pokud přezdívka „táta Palec“ vystihuje respekt, úctu a současně lidský vztah vojáka k veliteli, byla v případě generálporučíka Karla Palečka zvolena výstižně. Jaký byl běh jeho života?

První velitel výsadkového vojska se narodil 28. ledna 1896 v Plzni. Studium plzeňského reálného gymnázia přerušila první světová válka. Byl povolán k plzeňským „Pětatřicátníkům“ a při bojích v Haliči přeběhl k ruské armádě. Přihlásil se do Československého vojska na Rusi, bojoval na

frontě a prodělal celou sibiřskou anabázi čs legií.

Po návratu do vlasti v roce 1920 se rozhodl pro kariéru důstojníka. Začínal jako velitel roty, prošel různými funkcemi a kurzy, přičemž se orientoval na zpravodajskou službu.

V roce 1931 byl přemístěn k 2. oddělení Hlavního štábu, tedy přímo do ústředí zpravodajské služby, zde sloužil celých čtrnáct let. Do konce roku 1938 vykonával funkci velitele předsunuté agenturní ústředny zaměřené především na Německo.

Těsně před německou okupací se skupině důstojníků zpravodajského oddělení včetně Karla Palečka podařilo 14. března 1939 odletět do Velké Británie. Nejdříve však byl pověřen úkoly v Paříži. Působil ve Francii až do její porážky a po návratu do Londýna byl zařazen do funkce přednosta šifrové skupiny 1. oddělení II. odboru. Od 2. července 1942 zastával funkci přednosta Zvláštní skupiny D, která připravovala a vysílala do vlasti parašutisty s tajným posláním. Podílel se tehdy na přípravě všech 46 operací, z nichž se skládal válečný program zpravodajského odboru MNO. Tento nový druh bojové činnosti a styk s dosud neznámou taktikou a technikou ho inspiroval k úvahám o využití získaných zkušeností v poválečné československé armádě.

Když se po válce vrátil do vlasti, byl jmenován zástupcem přednosta 2. oddělení Hlavního štábu. Ale už začátkem roku 1946 nastoupil na velitelství pěchoty do funkce přípravné skupiny jednotek dopravovaných vzduchem.

Přes všechny personální i materiální problémy vydal plk. Paleček k 1. říjnu 1947 rozkaz číslo 1, kterým se staly výsadkové jednotky nedílnou součástí čs. armády. Dne 15. srpna 1948 byl plk. Paleček ustanoven do funkce velitele výsadkového vojska a 28. října téhož roku jmenován brigádním generálem.

Hlavním úkolem, který před prvním velitelem výsadkového vojska stál, bylo vytvořit nezbytné organizační, kádrové a materiální předpoklady pro nově se tvořící druh vojska. Po založení prvního praporu výsadkového vojska jej zcela pohltily problémy spojené s jeho další perspektivou, zejména koncepční, technické a materiální. V podmínkách budování poválečné armády plně využíval vlastních válečných zkušeností.

Jeho tvůrčí úsilí bylo přerušeno 19. listopadu 1949. Stal se obětí politické atmosféry tehdejší doby v souvislosti s likvidací všech „západáků“ v armádě. Byl zatčen Reicinovou OBZ, vyslýchán, na základě vynucených přiznání křivě obviněn a odsouzen k devíti letům vězení. Po částečné rehabilitaci byl 22. května 1952 z vězení propuštěn. Od té doby žil se svou rodinou v ústraní veřejného života v Praze. Zemřel 12. března 1962. Dne 10. prosince 1991 byl povýšen do hodnosti generálporučíka in memoriam.

Generál Paleček měl mezi parašutisty pověst náročného, ale starostlivého velitele, který má pochopení pro všechny potíže jejich nelehkého poslání. Vynikal schopností navázat blízký, neformální kontakt se spolupracovníky a získával tak jejich důvěru, obdiv i přirozený respekt. Měl silně vyvinutý smysl pro spravedlnost a čestné jednání. Byl mužem pevných zásad a ještě pevnější vůle.

Generálporučík Karel Paleček byl vyznamenán řády a medailemi: Čs. válečný kříž 1919, Čs. válečný kříž 1939, Kříž sv. Jiří IV. stupně, Řád SNP I. stupně, Čs. vojenská medaile Za zásluhy I. stupně, Čs. vojenská pamětní medaile se šítkem Francie a Velké Británie, medaile Trocnovského hrdiny, medaile Za osvobození Prahy, medaile Za vítězství nad Německem ve Velké vlastenecké válce 1941–1945, Řád Jugoslávské koruny, jugoslávská medaile Za zásluhy o národ II. stupně, medaile Commemorative dele FIDAC, Partizánská hvězda.

Ing. Miloslav Juříček

GENERÁLMAJOR RUDOLF SEVERIN KRZÁK

Narodil se 6. dubna 1914 v Bernarticích u Tábora. Po maturitě na gymnáziu vstoupil dobrovolně do čs. armády, absolvoval školu pro důstojníky v záloze, poté i Vojenskou akademii. Jako poručík pak sloužil u různých útvarů v nižších velitelských funkcích.

Po německé okupaci se vydal přes Polsko do Francie (krátký čas sloužil ve francouzské Cizinecké legii), po vypuknutí války se ve Francii zúčastnil bojů jako velitel roty u 1. čs. pěšího pluku.

Po ústupu do Velké Británie krátký čas vykonával různé funkce u čs. brigády a 1. 3. 1941 byl přidělen na II. odbor MNO v Londýně do šifrovací skupiny. V červnu 1942 pak začal pracovat ve Zvláštní skupině D.

V Anglii absolvoval různé sabotážní, zpravodajské a paradesantní kurzy, poté byl přemístěn do Itálie a zařazen do výsadkové skupiny SILICA v severní Itálii. Po návratu do Anglie v prosinci 1944 byl ustanoven velícím důstojníkem skupiny nově připravovaných parašutistů.

Dne 28. 3. 1945 se přemístil na Slovensko, kde byl zařazen do funkce náčelníka štábu 5. praporu 3. brigády. V této funkci (později jako velitel praporu) se zúčastnil bojů o Malou Fatru a Jeseníky. Konec války ho zastihl na Moravě. Tehdy se dozvěděl, že oba jeho rodiče, dva bratry a dvě sestry nacisti popravili v době heydrichiády za pomoc výsadkové skupině Intrastitive.

Po válce Krzák absolvoval Vysokou školu válečnou, byl povýšen do hodnosti podplukovníka generálního štábu a ustanoven náčelníkem štábu výsadkového vojska. Spolu s generálem Palečkem stál u kolébky nově se tvořících výsadkových útvarů v Československu. Na jeho bedrech spočinula veškerá teoretická činnost, tvorba předpisů, směrnic a zásadních nařízení. Nebylo jediného rozhodnutí, k němuž by nedal podnět a nepodpořil ho teoretickými a věcnými důvody. Byl určen neoficiálním Palečkovým zástupcem.

Rudolf Krzák se rovněž stal obětí tehdejší politické atmosféry v armádě. V souvislosti s likvidací všech „zápaďáků“ byl 17. 11. 1949 zatčen a počátkem roku 1950 odsouzen ve vykonstruovaném procesu za velezradu k devíti letům vězení. Po propuštění v roce 1953 se mohl věnovat jen manuální práci v geodézii. V roce 1968 byl rehabilitován a 8. 5. 1993 povýšen do hodnosti generálmajora. V důchodu žil v penzionu v Poděbradech, kde zemřel 22. dubna 2004 ve věku 90 let.

Generálmajor Rudolf Krzák byl vyznamenán řády a medailemi: dvakrát Čs. válečný kříž 1939, Čs. medaile Za chrabrost před nepřítelem, Čs. medaile Za zásluhy I. třídy, Čs. vojenská pamětní medaile se štítky F-VB-SSSR, jugoslávská Partizánská hvězda, Distitivo Vecio (ital. part.), Řád Milana Rastislava Štefánika.

Ing. Miloslav Juříček

PLUKOVNÍK JOSEF ČERNOTA

Narodil se 1. 8. 1916 v Břeclavi ve skromných sociálních poměrech, ve svém dorosteneckém věku se vyučil krejčím. Přestože byl špičkovým cvičencem Sokola a vynikal velkou silou i neobyčejnou hbitostí, u odvodu dvakrát neuspěl. Krátce po německé okupaci přešel do Polska, kde vstoupil do čs. jednotky. Záhy pokračoval dál, přeplavil se do Francie a krátce sloužil ve francouzské Cizinecké legii. Když vypukla válka, zúčastnil se bojů na frontě u čs. pěšího pluku 2. Po evakuaci do Velké Británie byl zařazen k 2. rotě 2. pěšího praporu a absolvoval několik československých a britských armádních kurzů.

Na podzim roku 1942 byl vybrán na výcvik pro plnění zvláštních úkolů. Po absolvování sabotážního kurzu a parakurzu se vrátil ke svému útvaru, kde byl přeškolen na tankistu. Až v květnu 1944 jej kontaktoval kapitán Otisk s nabídkou účasti v paraskupině WOLFRAM. Nabídku přijal, opět se zúčastnil několika kurzů a 13. září seskočil se svou skupinou v Beskydech, kde plnili úkoly v součinnosti s partyzánskými skupinami.

Po válce zůstal v armádě, krátce působil na MNO ve II. odboru, ale brzy byl přidělen do Vojenské akademie v Hranicích jako učitel bojové zdatnosti a instruktor boje zblízka. V září 1947 se dozvěděl, že se v čs. armádě tvoří výsadkové jednotky a okamžitě se k nim přihlásil. Byl převelen k 71. výsadkovému praporu v Zákupích, kde byl jmenován do funkce velitele úderné, později výcvikové roty. Byl k tomu předurčen válečnou zkušeností, profesionální znalostí všech druhů zvláštního boje, skvělou fyzickou kondicí a chlapeckou povahou náročného, ale tolerantního velitele. Tím, že se ocitl v čele všech přeškolovacích a instruktorských kurzů, pronikly jeho netradiční výcvikové metody až na

nejnižší stupeň velení a vytvořily základ výcvikového režimu všech jednotek. Stal se výraznou postavou výcvikového programu výsadkových jednotek a po letech jejich symbolem i legendou.

Přesto, že byl vynikajícím vojákem a velitelem, byl 12. 10. 1950 ve věku 34 let bez udání důvodů propuštěn do zálohy v hodnosti štábního kapitána a až do důchodu pracoval v zemědělství a ve stavebnictví. V říjnu 1990 byl Josef Černota povýšen do hodnosti plukovníka v záloze. Zemřel ve své rodné Břeclavi dne 22. 10. 2001.

Plukovník Josef Černota byl dvakrát vyznamenán Čs. válečným křížem 1939, Čs. vojenskou pamětní medailí se štítkem Francie a Velké Británie, Čs. medailí Za zásluhy II. st., Čs. medailí Za chrabrost před nepřitelem.

Ing. Miloslav Juříček

PLUKOVNÍK FRANTIŠEK MANSFELD

Narodil se 23. 11. 1925 v obci Beznová u Mladé Boleslavi, kde absolvoval reálku a obchodní školu. Na jaře 1943 se zapojil do činnosti odbojové organizace, po skončení školy přešel do ilegality a koncem války se aktivně zúčastnil bojů na Turnovsku.

V říjnu 1945 byl přijat do Vojenské pěchotní akademie. Po vystudování akademie velel od srpna 1946 četě u 11. samopalnického praporu. V květnu 1947 absolvoval kurz velitelů ženijních čet a jako ženista přišel do Zákup

připravovat prostory pro nové vojsko – výsadkáře. Našel tam svůj osud, stal se výsadkářem.

Po absolvování přeškolovacího kurzu výsadkového vojska byl v březnu 1948 ustanoven velitelem 2. výsadkové roty 71. výsadkového praporu. Od dubna 1950 pak zastával funkci náčelníka štábu a v následujícím roce (po absolvování kurzu velitelů oddílů) byl jmenován zástupcem velitele 65. výsadkového praporu.

Po dokončení Akademického kurzu vyšších velitelů se v září 1953 stal zástupcem velitele 22. výsadkové brigády MNO. Od října 1954 do prosince 1970 střídavě velel 22. výsadkové brigádě a 22. výsadkovému pluku. V letech

1962–1963 absolvoval další vyšší Akademický kurz ve VA AZ a zvýšil si tak svoji vojenskou klasifikaci.

V letech 1971–1975 se stal náčelníkem štábu a poté velitelem VVP Mimoň, později byl přemístěn k Hlavnímu týlu MNO. V dalších letech do roku 1984 velel Vojenskému újezdu Ralsko, dnem 1. ledna 1985 byl přeložen do zálohy. Žije se svou ženou v centru „výsadkářského kraje“, v České Lípě. Každoročně se na setkání s ním sjíždějí do Starých Splavů jeho vojáci z 71. praporu, ať žijí v Čechách, na Slovensku nebo i v zahraničí.

K jeho velitelským schopnostem patřil především vyvážený poměr k podřízeným, k velitelskému sboru stejně jako k vojákům, které uměl citlivě vést k iniciativě a k dobrým výsledkům na svěřených funkcích i ve výcviku. Patřil k velitelům, kteří na své okolí působí především osobním příkladem a mimořádnými osobními vlastnostmi – pracovitostí, přímostí v jednání a zodpovědností. Byl charismatickou osobností, obdařený přirozenou inteligencí. Byl výsadkový patriot v tom nejlepším slova smyslu. Vysokou náročnost spojoval s péčí o podřízené a dovedl se za ně i rvát. A jeho vojáci na svého velitele nedali dopustit.

V této době však musel svádět neustálé boje s nadřízenými o zajištění podmínek pro kvalitní výcvik a jeho materiální zabezpečení, což vůbec nebylo snadné.

Ještě zřetelněji se jeho vlastnosti projevily v srpnu 1968, v období vstupu sovětských vojsk do posádky Prostějov. V této mimořádně vypjaté situaci se plně zúročila předcházející výchova, tvrdý výcvik výsadkářů, pevná kázeň a stmelení velitelského sboru. Plně se osvědčilo jeho diplomatické umění při jednání s cizími vojsky. Jeho zásluhou se tak zabránilo možným negativním následkům.

Během své vojenské služby obdržel řadu československých i zahraničních vyznamenání a medailí. Pro všechny vojenské výsadkáře zůstává nezapomenutelným pokračovatelem tradic zakladatelů výsadkového vojska generálů Karla Palečka a Rudolfa Krzáka i plukovníka Josefa Černoty.

Ing. Václav Koutecký

GENERÁLPORUČÍK ING. KAREL KUBA

Narodil se 19. září 1939 v obci Černíkov na Domažlicku, ale mládí prožil převážně v Bratislavě, kde jeho otec (voják z povolání) velel Vojenskému gymnáziu Jana Žižky z Trocnova. Po maturitě na tomto gymnáziu absolvoval Vojenské učiliště ve Vyškově a požádal o zařazení k výsadkovému vojsku. Od roku 1960 prošel u 71. výsadkového praporu funkcemi velitele čety a roty a v roce 1968 byl vyslán ke studiu na VA AZ v Brně.

Po absolvování akademie v roce 1971 byl ustanoven do funkce zástupce a posléze velitele motostřeleckého pluku. Pro své vysoké odborné znalosti a velitelské schopnosti byl v roce 1977 povolán na MNO, kde prošel funkcemi náčelníka oddělení přípravy velitelů a štábů a plánování bojové přípravy. V roce 1991 byl ustanoven do funkce zástupce a o rok později jmenován náčelníkem správy mechanizovaných a tankových vojsk. V roce 1993 se stal inspektorem pozemních vojsk AČR a byl povýšen do hodnosti generálporučíka.

Profesní příběh genpor. Karla Kuby je potvrzením skutečnosti, že řada důstojníků, kteří odešli od výsadkového vojska, dosáhla v AČR vysokých postů. I když velel jiným druhům vojsk, nikdy nezapomněl, že byl výsadkář. Uvědomoval si důležitost výsadkových jednotek v AČR. Brigáda rychlého nasazení, ve které jsou i výsadkové útvary, je doslova jeho „dítě“.

Pro svou vojenskou odbornost byl uznáván i vojenskými představiteli v zahraničí a často byl zván na vojensko-odborná setkání v různých zemích NATO a v USA. Do vojenského tisku psal zasvěcené články především s odbornou tematikou.

Generálporučík Karel Kuba se zasloužil o přípravu, organizaci a provedení oslav 50. výročí vzniku čs. výsadkových jednotek v roce 1997 ve Vyškově a o vydání pamětní medaile k této události. V rozvíjení a udržování výsadkářských tradic pokračoval i po odchodu z činné služby. Byl spoluzakladatelem a aktivním členem pražského Klubu vojenských výsadkových veteránů. Nositel červený barel jako symbol příslušnosti k výsadkovému vojsku považoval za čest.

Obdržel mnoho českých a mezinárodních vyznamenání a medailí. Zemřel v Praze dne 5. ledna 2005. Odešel kolega a přítel, na kterého se pro jeho osobní vlastnosti a za vše, co vykonal, nedá zapomenout.

Ing. Václav Koutecký

ZLATO PRO DUKLU PROSTĚJOV

Armádní sportovní oddíl parašutismu

Daga Minkewitzová

Historie Armádního sportovního družstva parašutismu začala v listopadu 1961. Tehdy byla u 22. výsadkové brigády Prostějov rozkazem náměstka ministra národní obrany č. 016 ustanovena reprezentační četa, která měla reprezentovat naši armádu na mistrovstvích spřátelených armád. V četě bylo 28 závodníků z řad vojáků z povolání i vojáků v základní službě, jejím velitelem a současně i trenérem se stal kpt. Stanislav Blažej. V březnu 1963 pak bylo rozkazem ministra národní obrany vytvořeno Armádní sportovní družstvo parašutistů a do funkce mladšího trenéra byl povolán jeden z nejlepších parašutistů své doby, zasloužilý mistr sportu kpt. Jaroslav Jehlička.

Družstvo vychovávalo a cvičilo sportovce nejen pro reprezentaci ČSLA na soutěžích spřátelených armád, ale i na evropských a světových mistrovstvích v seskoku padákem. Trénink byl neobyčejně náročný. Vedle klasických disciplín na padácích si mnoho potu vyžadovala i příprava na pozemní část armádních soutěží: po seskoku družstva na přenosnost přistání se zbraněmi následoval běh na pět kilometrů, střelba, hod granátem na cíl... Nároky zejména na fyzickou připravenost, ale i na psychickou odolnost byly vysoké.

Nedlouho po vzniku družstva začali jeho členové přivážet do Prostějova medaile z republikových, mezinárodních a pak i světových soutěží. Například na mezinárodním mistrovství vojenských parašutistů z celého světa v roce 1970 ve Francii nezněla jiná hymna a na stožáry nestoupala jiná vlajka než československá.

Koronou všech úspěchů byly medaile z mistrovství světa v USA v roce 1972. Základ československé reprezentace tehdy tvořili již tradičně příslušníci Dukly Prostějov, poručíci Václav Kumbár, Josef Pospíchal, Bedřich Chudoba a Luboš Majer, vedením byl pověřen major Jaroslav Jehlička.

Čs. družstvo získalo stříbrnou medaili, stejnou medaili získal také Josef Pospíchal v hodnocení jednotlivců a zlato si odvezl Luboš Majer za přenosnost přistání.

Návrat z USA byl triumfální. Na mistrovství republiky, které se tehdy konalo, byli sportovci Dukly středem pozornosti. Už za několik dní nato odjíždělo prostějovské

Porada nad nominací (zleva Ing. Miloš Krška s trenérem Jaroslavem Jedličkou a instruktorem Václavem Kumbárem)

reprezentační družstvo na mistrovství armád tehdejší Varšavské smlouvy do Bulharska. Na železničním přejezdu tam 21. září 1972 zahynul výkvět československé parašutistické reprezentace, včetně pplk. Miloslava Kršky a pilota mjr. Stárka.

Bylo tristní začínat znovu. Z celého družstva zůstali jen dva sportovci, Ivan Hoššo a Jaroslav Šlambor. Ze služby u výsadkového útvaru se vrátil Václav Hynek, přibyli perspektivní vojáci v základní službě, velitelem a starším trenérem se stal pplk. Jiří Křivan.

Před mezinárodní soutěží rok po bulharské tragedii nikdo nevěřil, že Čechoslováci „zabodují“. A přece se již tehdy „urodila“ první zlatá medaile nového sportovního družstva. Za přesnost přistání ji mezi ostřílenými zahraničními závodníky získal rotmistr Jaroslav Šlambor.

Tak se začala psát nová stránka historie Dukly Prostějov. Od roku 1990, kdy se konalo mistrovství světa na Bledu, se sportovci Dukly již nikdy nevrátili z žádných stěžejních soutěží na mezinárodní úrovni bez medailového umístění, což dokazují následující výsledky:

- Dva tituly absolutních mistrů Evropy Jiřího Gečnuka a Jana Wantuly (1993 a 1994).
- Dvojnásobný titul absolutního mistra světa Josefa Palaty v Turecku (1986) a v Rakousku (1992).
- Titul absolutního mistra světa Jana Wantuly v Číně (1994).
- Dva tituly mistrů Evropy Jindřicha Vedmocha v přesnosti přistání – v Bledu (1990) a v rakouském Triebenu (1992).
- Čtyři zlaté medaile, které družstvo ve složení Palata, Vacek, Karibský, Adamčík a Vedmoch vybojovalo na mistrovství světa v Triebenu z pěti možných zlatých medailí. Pouze jediné zlato (v individuální akrobacii) si odvezli francouzští sportovci.
- Titul vojenského mistra světa v individuální akrobacii Jiřího Gečnuka v ruské Rjazani (2006).

Prostějovští sportovci navíc ještě vybojovali 58 stříbrných a 51 bronzových medailí. Na těchto úspěších jsou vedle jiných podepsáni nejzkušenější členové družstva, např.

Světový rekordman rtm. Hynek Tábora dotahuje na přesnost

Bedřich Chudoba, Václav Hynek, Ivan Hoššo, Jaromír Florián, Jindřich Kubík a samozřejmě trenéři, mezi nimiž byly takové osobnosti jako Jaroslav Chromek, Ivo Skoták, Jaroslav Šlambor i Jiří Blaška.

Je to nula?

V současné době má družstvo Dukly Prostějov deset sportovců stálého stavu – dva kompletní týmy a osm míst pro družstvo juniorů. Zúčastňují se soutěží počínaje mistrovstvím České republiky, Evropy i světa zejména v klasických disciplínách (kombinace přesnosti přistání a individuální akrobacie), rovněž ve skupinové akrobacii čtyřčlenných družstev a vojenských soutěžích C.I.S.M. (Conseil Internationale du Sport Militaire).

ZAČÁTKY NAŠEHO CIVILNÍHO PARAŠUTISMU

Líheň branců pro výsadkové vojsko

Vlasta Rybínová

Na základě zákona o ochraně republiky z roku 1937 navrhla v červnu 1945 vojenská rada při předsednictvu vlády vytvořit jednotnou brannou organizaci. Dekret o jejím založení podepsal 27. října téhož roku prezident republiky dr. Edvard Beneš. Podle organizačního řádu měly vojenské správy budovat střediska branné výchovy, kde se měla uskutečňovat především příprava branců, kteří nastupovali k vojenské službě. Tímto ustanovením operoval plk. Karel Paleček při jednáních o nově se tvořících výsadkových jednotkách proto, že civilní výsadkový úsek při Svazu brannosti by byl přínosem pro další výcvik nováčků v armádě. Také pod tlakem národních aeroklubů, Svazu brannosti a Svazu čs. partyzánů se podařilo po založení výsadkových jednotek v roce 1947 zajistit v září 1948 výcvik 20 mužů jako instruktorů pro civilní úsek. Výcviku se zúčastnili: Pavel Borský, Milan Buroš, Štefan Grons ký, Hanuš, Cyril Holeš, Vladimír Hlůška, Milan Hošek, Tomáš Lipták, Vladimír Mlíkovský, Josef Polák, Juraj Právo, Ján Starý, František Sýkora, Ladislav Vašečka, Lorand Vyšný (kurz byl v té době utajován, proto se nepodařilo zjistit všechny účastníky).

Výcvik deseti žen, které 3. 10. nastupovaly do stejného kurzu, byl pojat více jako propagační. Za Svaz brannosti se zúčastnily: Jiřina Hříbková, Vlasta Rybínová (Praha), Marie Nežerná (Kladno), Bedřiška Mertová, Marie Stehlíková (Brno). Za Svaz čs. partyzánů: Vlasta Čejková (Liberec), Marie Cachovanová, Růžena Doležalová (Praha) a Slovenky Amálie Adamcová a Elena Donátová.

Výcvik žen nebyl o nic snazší než mužů, z propagačních důvodů však nebyl utajován

Výcvik ve středisku Hradčany u Mimoně (dříve Kumr) začínal stejným programem jako výcvik mužů. Pochody na Bukovou, skály, Bezděz byly v prvním týdnu přípravou na zvýšení fyzické zdatnosti. Další týden byl „otloukáním“ při seskocích z překážek zakončených kotoulem, vzdušnou přípravou, seskokem z padákové věže a správným výskokem z makety letadla, zacházení s padákem a celkovou přípravou na seskoky. Vše probíhalo

v běhu, v těžkých vojenských botách se spinkami a strakaté kamuflážce. Seskoky byly v té době s jedním padákem VJ 1/47 z výše 300 metrů s baretem. První seskoky jednotlivě, další ve dvojicích. Ten třetí, slavnostní, věnovaný na počest 30. výročí založení republiky, byl proveden za účasti delegací Ministerstva národní obrany, štábu a velení výsadkového vojska, Ministerstva školství, Svazu brannosti a Svazu čs. partyzánů. Zúčastnili se i redaktoři z vojenských časopisů – Partyzán a Vlasta. Novináři nás uváděli jako první parašutistky v ČSR. Byly jsme však jen prvními instruktorkami vycvičenými u výsadkového vojska nejlepšími vojenskými výsadkáři – poručíky Z. Sigmundem a J. Mladým.

První žena, která v ČSR seskočila padákem, byla Marie Krupičková, pilotka sportovního letadla z Plzně. Seskok uskutečnila v roce 1936. Další byly dvě instruktorky ze Slovenska, které absolvovaly v roce 1947 kurz seskoků na vyřazených německých padácích spolu s dvaceti muži.

V třicátých letech minulého století byli mezi vojenskými piloty snahy o seskoky padákem. Velký úspěch zaznamenal npor. Ludvík Pavlovský, který 3. 10. 1931 vytvořil první československý světový rekord z výšky 8705 m s okamžitým otevřením padáku.

Dne 1. 11. 1948 byla při ÚV Svazu brannosti v Praze ustavena branná komise, velitelem civilních výsadkářů byl jmenován Štefan Gronský. V pěti čtích začal výcvik nováčků nejdříve v tělocvičnách, v zimních měsících byly pochody kolem 20 km i více do okolí Prahy. V dubnu 1949 se uskutečnily prověrky připravenosti cvičenců na seskoky. Mladší 18 let museli mít před odjezdem na seskoky souhlas rodičů a splněny alespoň čtyři disciplíny Tyršova odznaku zdatnosti. Mezitím došlo ke zrušení Svazu brannosti a od 1. 5. 1949 byla ustavena při České obci sokolské (ČOS) branná výsadková komise, která byla řízena Státním úřadem pro tělesnou výchovu a sport (SÚTVS). Na základě této změny odjížděli pražští cvičenci na seskoky do Hradčan jako sokolští parašutisté. Stíždali se po týdnech a začalo se skákat se dvěma padáky (záložní padák). Všechny skupiny absolvovaly dva seskoky a třetí později na letišti v Klecanech u Prahy.

Rok 1949 byl základem pro vybudování instruktorských kádřů. V té době probíhaly v Hradčanech i další kurzy pro nové instruktory z měst, kde byla větší koncentrace mládeže – Zlín, Plzeň, Česká Lípa. Získat nové zájemce a začít výcvik se podařilo jen ve Zlíně Adéle Macháčkové, československé mistryni ve vrhu koulí, která ukončila kurz v Hradčanech. V letních měsících měla Macháčková řadu závodů v lehké atletice, proto od července vedly výcvik ve Zlíně ústřední instruktorky Jiřina Hříbková a Vlasta Rybínová. Koncem září pak 50 zlínských nováčků provedlo dva seskoky v Hradčanech, třetí na letišti v Klecanech. Při zajišťování seskoků byly seznamy skákajících předávány na vojenské správy pro pojištění.

Během května a června se organizovaly další kurzy pro tělocvikáře, mediky a studentky zdravotních škol. Nově vyškolení instruktoři absolvovali na podzim kurzy otvírání záložních padáků, seskoky se zásobníky, pro některé i balení padáků. Důležitý byl v říjnu kurz pro sjednocení výcviku se slovenskými parašutisty. Pro zvyšování odbornosti byly celostátně pořádány lyžařské kurzy, první na Sokolské chatě v Krkonoších pro pražské

a zlínské instruktory na Vánoce 1949. Podobně byl začátkem února 1950 organizován kurz zimního táboření na Slovensku (Tatliakova chata na Roháčích) a o rok později (1951) probíhal v Nízkých Tatrách další kurz i s bivakováním ve sněhu.

Od začátku výcviku byl vždy kladen důraz na zvyšování fyzické zdatnosti, která se posilovala účastí v různých sportovních soutěžích (např. letní Zborovský závod ve Svazarmu přejmenovaný na Dukelský a zimní Sokolovský závod branné zdatnosti). Podmínkou bylo získání Tyršova odznaku zdatnosti (TOZ I a TOZ II), kde ve výběrové části byl zařazen i seskok padákem. Přitom v krajích výcvik doplňovaly podle podmínek další soutěže, např. ve střelbě, v plavání, horolezectví, jízdě na koni apod. Rovněž byly prováděny noční seskoky i seskoky do vody a podobně.

DOC. ING. ŠTEFAN GRONSKÝ

Narodil se 12. 11. 1925 v Likavce u Ružomberku. Je nezapomenutelnou osobností počátků našeho civilního parašutismu. Jako posluchač pražské Vysoké školy politických a hospodářských věd a bývalý partyzán vyznamenaný Řádem SNP I. třídy a nositel vyznamenání Za vítězství nad Německem byl mezi dvaceti vybranými muži, kterým bylo nabídnuto „odsloužit“ si vojnu výsadkářským výcvikem. Po absolvování kurzu prvních civilních instruktorů v Hradčanech u Mimoně (podzim 1948) byl vybrán jako organizátor a velitel vznikající organizace, která začala cvičit brance pro výsadkové vojsko. Během necelých tří let byla ve všech větších městech celého Československa vybudována střediska

výcviku branců a armáda tak dostávala už připravené parašutisty.

Tento úspěch, který značnou měrou podpořil budování čs. výsadkového vojska, byl významně ovlivněn charismatickou osobností Štefana Grons kého. Byl vojácký, náročný, přímý, spravedlivý, klidný a rozvážný. Nikdy nezvyšoval hlas a nikdy si nevynucoval autoritu. Byl vzorem, aniž o to usiloval, nadto tělem i duší vlastencem. Všechny tyto charakteristiky se přenášely na lidi kolem něho, na instruktory i cvičence, s kterými se setkával. Byli ochotní potit při výcviku krev a případně i nasadit život.

Zhruba v době, kdy organizace přecházela do Dobrovolného svazu lidového letectví, končí Štefan Grons ký svou práci v parašutismu. Pracuje pak na východním Slovensku, stává se vedoucím katedry politické ekonomie na Vysoké škole technické v Košicích, zapojuje se do řady veřejných činností se stejným nasazením, s jakým bojoval s francouzskými partyzány o Strečno a později s benderovci, s jakým budoval civilní parašutismus. Zemřel (infarkt) dne 2. ledna 1949, když mu bylo pouhých 45 let.

-minkewa-

V péči pražských výsadkářů byla od roku 1949 padáková věž vybudovaná armádou při příležitosti konání Slovanské zemědělské výstavy v Praze-Holešovicích (květen 1948). Od června 1949 se budovalo výcvikové středisko na Trojském ostrově (dnes Císařském) v Praze s kompletní překážkovou dráhou a syntetickými aparáty podle plánů branné komise SÚTVS. Slavnostní otevření bylo 20. 11. 1949. Stejně plány překážkových drah pak byly posílány zároveň s poukazy na dřevo do všech středisek republiky. V září 1949 byla delegace civilních výsadkářů ve složení Š. Grons ký (velitel), L. Vyšný (tajemník) a J. Hříbková (instruktorka) pozvána do Bulharska k výměně zkušeností.

V listopadu 1949 se konala v Praze slučovací konference branné komise ČOS s brannou komisí JTO Sokol na Slovensku. To byl základ k vytvoření pevné organizační struktury a jednotného výcviku. SÚTVS oficiálně jmenoval velitelem Štefana Grons kého, současně bylo jmenováno ústřední velitelství a ustanoven instruktorský sbor. Velitelem slovenské oblasti se stal Vladimír Hlůška, který byl zároveň zástupcem ústředního velitele.

Koncem roku 1949 byl Praze vytvořen krajský sekretariát branné komise nejen pro Prahu, ale i Středočeský kraj, neboť začal výcvik na Kladně a v Mladé Boleslavi. Ve stejné době začal výcvik také v Brně, kde bylo mimo dalších vycvičeno osm posluchačů lékařské akademie, tedy pozdějších vojenských lékařů. V roce 1950 měly již všechny kraje svá velitelství. Z vojny se vraceli vojenští výsadkáři, např. Alfons Kolář do Zlína, Květoslav Wiesner do Prahy. Někteří vojenští výsadkáři započali s výcvikem v roce 1950 v místech svého bydliště, např. výsadkář Jána v Litvínově, Zdeněk Matušek a Jaroslav Hitzfel ve Varnsdorfu, kteří tam vybudovali překážkovou dráhu a v dalších letech vycvičili přes 300 chlapců a děvčat. Zúčastňovali se celostátních soutěží i spartakiád. Zdeněk Matušek uskutečnil ještě seskok ve svých 77 letech.

V květnu 1950 se konal v Praze dvoutýdenní instruktorský kurz za účasti našich, bulharských a polských parašutistů. Výcvik probíhal hlavně na tehdejší Trojském ostrově na překážkové dráze a syntetických aparátech a byl zakončen dvěma seskoky na letišti v Klecanech.

V červnu 1950 začala příprava 11 ústředních instruktorů na letišti v Hradčanech pro seskoky na Strahovský stadion při pořádání branného dne. Byly to první seskoky civilních parašutistů na tuto plochu. Mezi těmito instruktory byly poprvé i dvě ženy J. Hříbková a V. Rybínová. Zkušební seskok byl proveden ze 150 m, ten hlavní (5. června) byl vzhledem k počasí proveden „jen“ z výšky 135 m. Ještě celý tento rok byly seskoky prováděny za účasti a pomoci armády (padáky, letadla, výsadkoví průvodci).

Od roku 1951 započaly změny v organizaci branné výchovy. Agenda branné výchovy a přípravy přešla na nově vytvořenou Správu bojové přípravy MNO. Na první celostátní konferenci funkcionářů leteckých sportů byl 11. 2. 1951 ustaven v Praze Československý svaz lidového letectví. Tím započala spolupráce i s civilními parašutisty, kteří tak mohli využívat malá letiště a sportovní letadla pro seskoky (Fairchild, Junkers JU-52, později i AN-2).

Budovaly se vlastní balírny pro balení padáků přidělených armádou (např. Praha-Točná, Ostrava, Bratislava-Rača). Od poloviny dubna byl do 3. 5. 1951 organizován celostátní kurz pro výsadkové průvodce v Bratislavě na letišti Vajnory. Oprávnění získalo osm instruktorů, další byli jako pomocníci při vysazování.

V srpnu téhož roku odjíždí do Moskvy na pozvání organizace DOSAAF (sovětská obdoba Svazarmu) delegace branné komise ČOS ve složení: Jiřina Hříbková, Květoslav Wiesner, Pavol Župina a zástupce výsadkového vojska Vlastimil Hloušek, a to s požadavky na:

- plánovaný padákový materiál (vyrábět padáky sovětského typu) – splněno 1952,
- vyslání čtyř sovětských instruktorů na tři měsíce pro vyškolení našich instruktorů – splněno 1954,
- zakoupení PASů (pro samostatné otevírání padáků) – splněno 1952,
- zakoupení letadel AN-2 – splněno 1954,
- vyslání 4–6 vybraných instruktorů na jednorocní školení do SSSR – nesplněno.

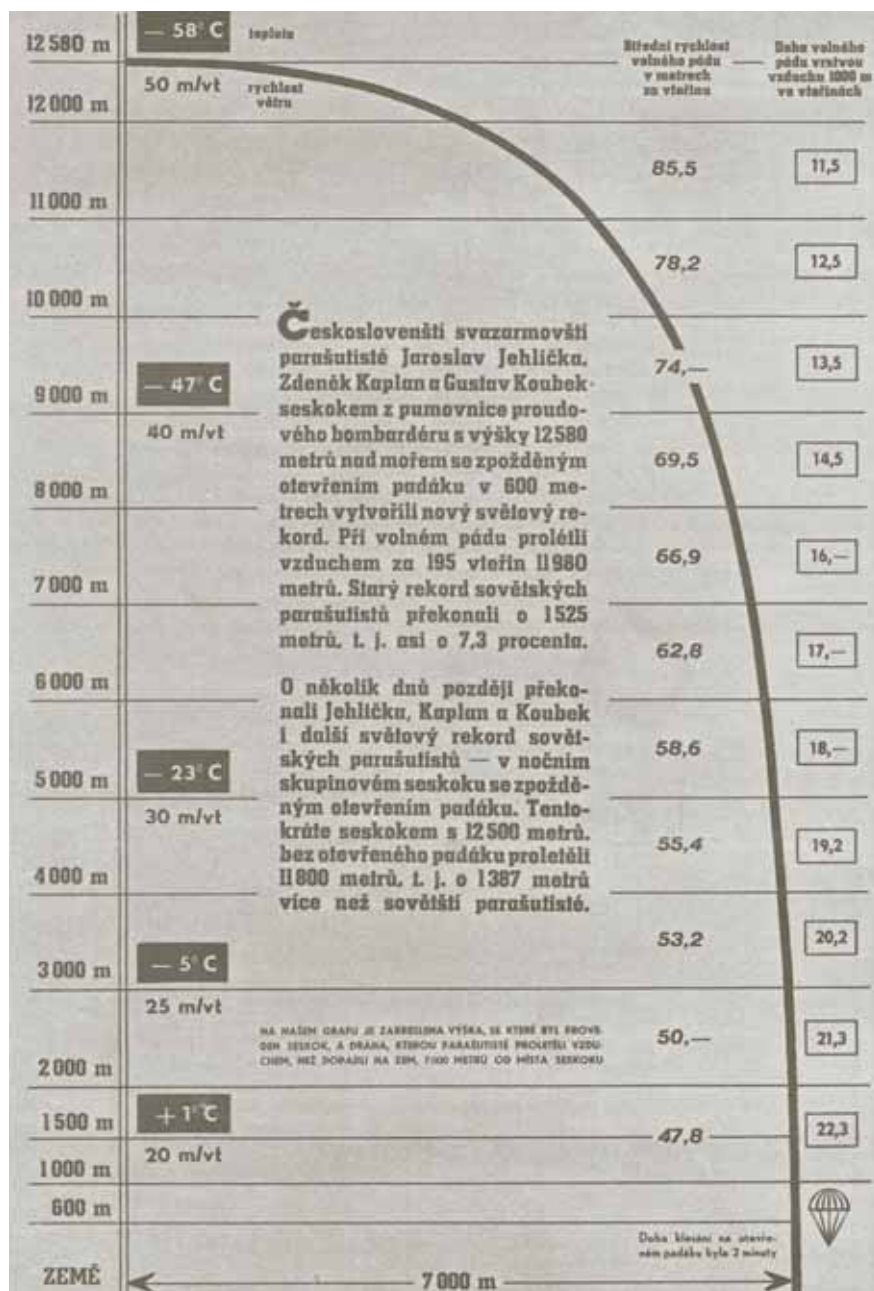
Začátkem září 1951 nastupuje na funkci vedoucího para oddělení do Čs. svazu lidového letectví škt. Vasil Kučeravý (z 2. paradesantní brigády).

Výsadkář Miroslav Parvonič, který v polovině ledna 1951 nastoupil jako tajemník do sekretariátu starosty České obce sokolské, byl od 1. 7. téhož roku velitelem pražského kraje a také prvním pracovníkem parašutistické sekce nově vytvořené organizace Dobrovolného svazu lidového letectví (Dosletu) 2. 11. 1951.

Nový zákon o branné výchově byl schválen Národním shromážděním rovněž 2. 11. 1951. Podle § 5 byl zřízen Svaz pro spolupráci s armádou jako vrcholná organizace pro řízení a kontrolu branné výchovy zajišťované dosud v 10 společenských organizacích, které se staly jeho kolektivními členy. Ukázalo se však, že kolektivní členství neumožňovalo dosažení stanovených cílů, a tak 16. 11. 1952 bylo stanoveno, že jen 5 organizací (Doslet, Dobrovolný svaz lidového motorismu, Čs. svaz radioamatérů-vysílačů, Svaz chovatelů poštovních holubů a Kynologická jednota) budou od 1. 1. 1953 členy jednotné organizace Svazarm. Tím skončila i činnost SÚTVS a byl ustaven Státní výbor pro tělesnou výchovu a sport podřízený předsednictvu vlády. Rozsah jeho činnosti se dotýkal i kontroly a přípravy branců v tělovýchovných a jiných organizacích.

Po zařazení parašutistů do Dosletu byly vytvořeny podmínky pro další sportovní rozvoj. V dubnu 1952 na letišti Olšová Vrata v Karlových Varech byly za účasti sovětského poradce plk. Kravčenko provedeny několika ústředními instruktory zkušební seskoky volným pádem na sovětských padácích PD-1 a zároveň se prověřila zabezpečovací zařízení PAS.

V srpnu téhož roku byly ve Sliachi na Slovensku uspořádány I. celostátní přebory tříčlenných hlídek mužů a žen v branných disciplínách a seskoku padákem. Na prvním místě se umístily hlídky mužů a žen z kraje Olomouc. V říjnu 1952 byl ve spolupráci s výsadkovým vojskem organizován první kurz seskoků volným pádem na letišti v Kraľupech n/Vlt. Velitelem byl npor. Leopold Ozábal, instruktorem Vlado Hlůška, zkušený

◀ Z reportáže čtrnáctidenníku Československá armáda o světovém rekordu našich parašutistů.

První sloupec: Výška.

Druhý sloupec: Teplota vzduchu a rychlost pádu.

Uprostřed: Čs. svazarmovští parašutisté Jaroslav Jehlička, Zdeněk Kaplan a Gustav Koubek seskokem z pumovnice proudového bombardéru z výšky 12 580 m s otevřením padáku v 800 metrech vytvořili nový světový rekord. Při volném pádu prolétli vzduchem za 195 vteřin 11 980 metrů... O několik dnů později překonali i další světový rekord v nočním skupinovém seskoku se zpožděným otevřením padáku tentokrát z výšky 12 500 m (zestručněno).

Třetí sloupec: Sřídenní rychlost volného pádu v metrech za vteřinu.

Čtvrtý sloupec: Doba volného pádu vrstvou vzduchu 1000 m ve vteřinách.

Výstroj každého rekordmana vážila s padáky, barografy, dýchači a dalším nutným zabezpečením kolem 50 kg (na snímku je připravován Jaroslav Jehlička)

Jaroslav Jehlička, pplk. in memoriam, zaslužílý mistr sportu a zaslužílý trenér, 6045 seskoků, 19 světových a 25 národních rekordů, nositel nejvyššího ocenění FAI (Mezinárodní letecké federace)

parašutista v seskocích volným pádem. Kurzu se zúčastnilo 25 výsadkářů, z toho čtyři ženy.

K nácvičku sportovních parašutistů sloužila podtlaková komora v Ústavu tělovýchovného lékařství v Praze. Probíhal tam výcvik dýchání v neznámém prostředí a výzkum, jak bude na parašutistu působit volný pád z výšek.

V srpnu 1953 byly uspořádány II. celostátní přebory tříčlenných hlídek v Ostravě. V mužích zvítězila hlídka z Ústí nad Labem, v ženách hlídka z Liberce.

Poprvé se uskutečnily přebory ve sportovním parašutismu, a to v disciplínách:

- seskok jednotlivců z výše 600 m do kruhu o průměru 60 m, s otevřením padáku do 3 vteřin:
 - v mužích zvítězil Anton Chovanec (Prešov),
 - v ženách Jiřina Hříbková (Praha),
 - seskok z výše 1000 m do kruhu 100 m, s výdrží do 5 vteřin:
 - v mužích Vlado Hlůška (Praha),
 - v ženách Jiřina Hříbková (Praha),
 - seskok z výše 1500 m do kruhu 150 m, s výdrží do 15 vteřin:
 - v mužích Zdeněk Kaplan (Hradec Králové),
 - v ženách Vlasta Rybínová (Praha).
- Absolutním vítězem se stal Štefan Pisko (Košice).

Od 1. 9. 1953 se konala mezinárodní soutěž za účasti sportovních parašutistů SSSR, Bulharska a ČSR. Po skončení závodu se uskutečnil velkolepý letecký den, kdy seskočili všichni závodníci. Vyvrcholením byl pak hromadný seskok pěti sovětských, tří bulharských a dvou našich závodníků s třicetivteřinovou výdrží. Šlo o mistrné řízení volného pádu při hromadném seskoku.

Od začátku činnosti výsadkářů byly vítaným zpestřením leteckých dnů, různých národních oslav a dožíněk propagační seskoky. Např. seskok na nádvoří v Terezíně a na jiných pietních místech (Mnich, Ležáky, Bílá Hora). Od roku 1949 byly nejvíce na těchto propagačních seskocích obdivovány parašutistky. V roce 1956 byli naši mistři světa Josefa Maxová, Dana Kloubcová, Gustav Koubek a Jaroslav Jehlička pozváni na letecký den do Vídně, kde předvedli své mistrovství. Na počest založení Svazarmu v roce 1953 seskočili pražští parašutisté na vrchol Sněžky. V dubnu 1954 byl v Karlových Varech za vedení ústředního instruktora DOSAAFu Dimitrie Žornika uspořádán pro krajské instruktory Svazarmu kurz v seskocích volným pádem na padácích PD-47.

V roce 1955 při I. celostátní spartakiádě byl samostatný den složek Svazarmu, kde cvičenci parašutistické skladby vytvořili před hlavní tribunou padák a na závěr seskočili na plochu stadionu pražští parašutisté.

Účast na mistrovstvích světa – absolutní mistři

Naši reprezentanti muži se poprvé zúčastnili 2. mistrovství světa ve Francii, kde se umístili jako druzí za SSSR před Francií. Světové úspěchy zaznamenala naše družstva na světových mistrovstvích:

III. mistrovství světa – 1956, Moskva, SSSR: Gustav Koubek, družstvo mužů, Josefa Maxová; družstvo žen získalo 2. místo v celkovém pořadí.

V. mistrovství světa – 1960, Sofia, Bulharsko: Zdeněk Kaplan (2. místo družstvo mužů), Božena Rejzlová, družstvo žen.

VI. mistrovství světa – 1962, Orange, USA: družstvo mužů.

VII. mistrovství světa – 1964, Leutkirch, NSR: družstvo mužů.

X. mistrovství světa – 1970, Bled, Jugoslávie: družstvo mužů, družstvo žen.

Národní rekordy

Národní rekordy vytvořené na prvních soutěžích na Sliachi 1952 (Kriváň), dále při celostátních přeborech volným pádem v Ostravě 1953 (Písko) a rekord Vlado Hlôšky v Hořicích byly brzy překonány. Stejně tak rekord Jaroslava Jehličky v roce 1955 (4905 m) překonal Gustav Koubek (6750 m) a do tří měsíců (11. 10. 1955) seskočil Ota Plášil z Olomouce z výše 7545 m. Rovněž další, i skupinové rekordy, byly vždy brzy překonány.

První rekord v ženách vytvořila v roce 1954 Jiřina Hříbková (3010 m) a o rok později jej sama překonala (4470 m – volný pád 3400 m). Tento rekord pak překonala dne 19. 11. 1955 parašutistka Lída Nečasová z Brna (6990 m – volný pád 6230 m).

Světové rekordy:

- Josefa Maxová-Jiravská z výše 1500 m na přesnost přistání 1,05 m (14. 7. 1956);
- Zdena Zárybnická, zasloužilá mistryně sportu, absolutní rekord na přesnost přistání z výše 1000 m (10. 7. 1964);
- Dieter Mally, zasloužilý mistr sportu, absolutní rekord na přesnost přistání z výše 600 m (12. 7. 1964);
- Jaroslav Jehlička, zasloužilý mistr sportu, absolutní rekord z výše 2000 m s výdrží na přesnost přistání (22. 6. 1963);
- Zasloužilý mistři sportu Jaroslav Jehlička, Zdeněk Kaplan a Gustav Koubek vytvořili 21. a 27. března 1957 denní a noční seskoky ze stratosféry (viz str. 72–73).

Závěrem lze říci, že každý, kdo prošel v parašutistických organizacích tvrdým výcvikem, uskutečnil desítky nebo i tisíce seskoků a věnoval tomuto sportu část svého života, nikdy nezapomene na neopakovatelné zážitky z této doby. Tehdy v tom „ranném dětství“ našeho parašutismu vznikaly pevné kamarádské vztahy a mnohá parašutistická manželství. To vše trvá dodnes. Mnozí se pravidelně setkávají v klubech výsadkových veteránů, někteří se i po sedmdesátce zúčastňují soutěží veteránů v seskocích padákem.

OD KVANTITY KE KVALITĚ**Rozhovor se zástupcem náčelníka Generálního štábu AČR generálmajorem Ing. Josefem Prokšem**

Ve své dnes už šedesátileté historii prošlo naše výsadkové vojsko mnohými často velmi bolestnými reorganizacemi. Můžete se pokusit zhodnotit jeho kvality z hlediska oněch šedesáti let?

K celému šedesátiletému období existence výsadkového vojska se vyjadřovat nemohu. Přišel jsem k výsadkovým jednotkám až po ukončení studia ve Vyškově v roce 1982 a jako výsadkář jsem sloužil do roku 1993. Tehdy jsem nastoupil ke studiu na US Army War College. U výsadkářů jsem jako voják začínal a jsou tam základy mé kariéry, služba tam mi profesně hodně dala. Výsadkovému vojsku jsem zůstal věrný, i když dnes už neskáču. Ale svůj červený baret

mám stále připravený k použití u polní uniformy.

V uplynulých několika málo letech prodělala naše armáda zásadní změny. Jak se s nimi vypořádala?

Armáda procházela nesmírně náročnou reformou. Dramaticky snížila počty a dnes má asi pětinu stavu oproti roku 1993, kdy jako Armáda České republiky vznikla. Tak, jako se vyvíjelo a měnilo postavení ČR, měnilo se i postavení armády. Problém 90. let spočíval v tom, že pro její transformaci, resp. výstavbu nebylo jasné zadání. Ztratila se přitom spousta času, prostředků i část entuziasmu lidí. Ale po těch sedmnácti letech a všech změnách ve vedení můžeme dnes konstatovat, že je armáda stabilizovaná. Většina lidí ve velení už prošla zahraničním vzděláním, změnilo se i jejich věkové složení. Všechny složité a mnohdy protichůdné změny jsme jako armáda ustáli, přičemž si dovolím tvrdit, že změny v armádě byly nejdramatičtější ze všech resortů.

Jak se tyto změny promítly do našich výsadkových jednotek?

Mám-li porovnat výsadkové vojsko ještě československé armády a dnešní výsadkáře, tak je to veliký rozdíl. Dříve měla armáda masový charakter, cvičila pravidelně ve velkých celcích a u výsadkových jednotek to bylo stejné. Ale tak jako celá armáda i výsadkové vojsko se v uplynulém období početně podstatně snížilo. Dnes máme pouze dva výsadkové útvary, a to 43. výsadkový mechanizovaný prapor a 601. speciální skupinu – pokud pomínu průzkumný prapor a jeho výsadkovou rotu.

V závěru devadesátých letch minulého století byla tendence rozšířit výsadkový výcvik na větší část pozemních sil, konkrétně poskytnout výsadkový výcvik celé 4. brigádě rychlého nasazení tak, aby byla mnohostranněji použitelná. Od tohoto pokusu bylo odstoupeno, určitě však ne pro nezáměr lidí nebo malou efektivnost, ale spíše pro jeho finanční náročnost a skutečnost, že se předpokládá jiné použití brigády. Výsadkáři jsou však dnes nesrovnatelně lépe technicky vybaveni a vyzbrojeni a seskok je chápán jen jako – v uvozovkách – jeden ze způsobů dopravy.

V době hromadného nasazení velkých jednotek, např. praporu, byl jako klasický způsob dopravy na cíl používán kulatý padák. Speciální výsadkové jednotky naopak používaly a dodnes používají padáky modernější, s možností seskoků s velmi vysokým, nebo naopak s velmi nízkým otevřením, vysoce manévrové, ale také stále náročnější na přípravu i použití. Je to doprava na cíl technicky mnohem propracovanější a náročnější než hromadný seskok. Počty výsadkářů i vzhledem k možnostem jejich nasazení jsou v současné době daleko menší, jejich výcvik je však mnohem kvalitnější. Výsadkové vojsko a vůbec celá armáda přešla od kvantity ke kvalitě. O co méně je vojáků, o to kvalitnější musí být jejich příprava, vybavení a také sociální zázemí.

Sociální zázemí vojáků? Jak daleko se to týká armády?

Řekl bych, že velmi úzce. Když jsem byl v roce 1994 poprvé v USA na návštěvě u Národní gardy v Texasu, tak mi tam položili otázku: Jak se staráte o rodiny vojáků, které povoláte ze zálohy? Přivedli mne tím dotazem do rozpaků. Takovým problémem se armáda nikdy v minulosti seriózně nezabývala. Voják byl povolán a o rodinu se nikdo blíže nezajímal. A oni mi řekli: Když je voják daleko od domova, myslí na to, jak má zajištěnou manželku, zda má práci, peníze, zda děti chodí do školy. My ale potřebujeme, aby ten člověk pracoval, a ne aby přemýšlel, jestli to doma funguje nebo nefunguje! Tohoto cíle se nám dnes již podařilo dosáhnout.

A praxe ukázala, že takový přístup je skutečně efektivní. Systém byl u nás dobře propracován po všech stránkách, informačně, finančně i personálně, aby sloužil jak vojákově, tak jeho zázemí, rodině. Aby voják-profesionál mohl odvést práci, kterou od něho čekáme, musí bezpečně vědět, že pokud se něco stane, bude mu poskytnuta všestranná pomoc – ať už jemu v zahraniční misi, nebo jeho ženě, když jí třeba přivezou uhlí. Tím si musí být jisti všichni vojáci, kteří jedou do misí, protože toto vědomí armádní solidarity v protikladu k dřívější anonymitě a nezájmu o jiné věci než splnění úkolu má větší dopad na myšlení a psychiku, než motivace penězi. První, kdo tento propracovaný systém aplikoval, byla jednotka speciálních sil, když nastupovala poprvé do zahraniční mise.

Můžete přiblížit, v čem spočívá lepší technické vybavení a vyzbrojení, jak jste se o něm zmínil?

Armáda České republiky se za posledních deset let, resp. od vstupu do NATO výrazně změnila ve smyslu jejího zkvalitnění. Již jsem zmínil obměnu a omlazení velitelského sbor-

ru, jehož vrcholoví funkcionáři prošli školením v zahraničních školách spojenců v NATO. Stejným, ne-li dramatičtějším způsobem se změnila technická vybavenost armády a výsadkáři jako jedni z nejlépe vycvičených a připravených k nasazení dostali výbavu, o jaké si dřívější generace výsadkářů jen stěží mohou udělat reálnou představu.

Např. výsadkový mechanizovaný prapor je dnes plně digitalizován. Elektronika, kterou prapor používá, dovoluje přehled a přímé řízení až po jednotlivce, spojení je automatizováno, k průzkumu je využíváno video v reálném čase, souřadnice cílů vypočítává elektronika, polohu podřízeného udává automaticky GPS. To vše způsobilo, že bojová hodnota útvaru je nepoměrně vyšší, než jeho předchůdců, a stejný úkol, na který bylo dříve nutno použít deset až dvacet lidí, dnes zvládne dvoučlenná hlídka. Kvalita zbraní a průzkumných prostředků, různých čidel pohybu, radiolokátorů, laserů a další výzbroje a vybavení je rovněž s dřívější dobou nesouměřitelná.

Cena takového vybavení tomu samozřejmě odpovídá a pro obnovu a nové zprovoznění zařízení po návratu praporu z bojového nasazení se počítá na miliony korun.

Co byste chtěl dodat na závěr?

Výsadkáři vždy byli a jsou i dnes tělesně velmi zdatní a výběr nových profesionálů je velmi náročný. Jen jeden až dva ze sta adeptů projdou všemi testy a mohou být přijati k útvaru speciálních sil. Úroveň vzdělání se také změnila. Dnes není výjimkou, že u speciálních jednotek slouží na řadových funkcích vysokoškoláci a střední vzdělání je vzhledem ke složitě a náročně technice nezbytnou podmínkou.

Mezi spojenci v NATO je pověst našich výsadkářů a zejména příslušníků speciálních sil vynikající a po opakovaném nasazení v Afghánistánu jsou srovnáváni s takovými útvary, jako je britská SAS. A proto bych chtěl všem našim výsadkářům, ale i veteránům, za jejich práci poděkovat a popřát jim pevné výsadkové zdraví!

Děkuji za rozhovor.

Připravila
Daga Minkewitzová

Genmjr. Ing. JOSEF PROKŠ se narodil 3. 10. 1959 v Ivančicích u Brna. Vystudoval Vysokou školu pozemního vojska ve Vyškově a v roce 1982 nastoupil do funkce velitele průzkumné čety v Prostějově. Prošel funkcemi velitele výsadkové průzkumné roty, zástupce náčelníka štábu výsadkového pluku, velitele výsadkového průzkumného praporu a speciálního odřadu a velitele 43. výsadkového praporu v Chrudimi. V roce 1996 byl z Chrudimi odvelen do první mise IFOR v Bosně a Hercegovině, které se zúčastnila Armáda České republiky, a stal se velitelem 6. mechanizovaného praporu. Po návratu do republiky byl postupně jmenován náčelníkem štábu 4. brigády rychlého nasazení, velitelem Vojenské akademie ve Vyškově a po absolvování United Army States War College v Pensylvánii v USA (1999–2000) zastupoval do roku 2002 AČR v mezinárodním štábu NATO v Tampě v USA. Odtud přešel na americkou základnu Doha v Kuvajtu, kde se soustřeďovala spojenecká vojska pro operaci Enduring Freedom, jako velitel českého kontingentu (chemici). Záhy však byl povolán zpět do České republiky a jmenován náčelníkem Vojenské zpravodajské služby. V roce 2004 se stal zástupcem velitele společných sil a v březnu 2007 byl jmenován zástupcem náčelníka GŠ AČR – ředitelem Společného operačního centra MO.

-minkewa-

*Neubývá nic z našeho vojenského kamarádství
a hrdosti na službu u výsadkového vojska.
František Mansfeld*

KLUBY VÝSADKOVÝCH VETERÁNŮ

Vznik jednotlivých klubů a jejich činnost

Ing. Václav Koutecký, Ing. Jozef Hanák

Ani odchod vojáků z povolání do zálohy a návrat vojáků ze základní služby do civilního života nepřetrhl jejich vzájemná pouta, neukončil přátelství, jaké nemá u jiných zbraní obdoba. Potvrzují to tradiční setkávání již od roku 1970, pokračující i po rozdělení Československa ve Slovenské republiky a v České republice. S postupujícími léty se tato činnost prohlubuje zejména na regionální úrovni. Přispělo k tomu i vydání RMO č. 39/2003 a Směrnice náměstka MO ČR pro práci s vojenskými důchodci. Vznikla tak řada klubů a skupin výsadkových veteránů. Mnohé z nich působí jako občanská sdružení (Prostějov, Praha, Liberec, Chrudim, Zlín, Plzeň).

Kluby (vojenských) výsadkových veteránů (KVVV a KVV) zaměřují svou činnost především na tyto cíle:

- V souladu s mírovými a bojovými tradicemi výsadkových jednotek pokračovat v dalším upevňování vzájemného kamarádství, přátelství a spolupráce veteránů všech států, především pak České republiky a Slovenské republiky.
- Neustále obohacovat společenské, kulturní a sportovní vyžití členů (KVVV) KVV, jejich rodinných příslušníků a příznivců.
- Zabezpečovat pravidelný vnitřní život klubu s důrazem na organizování různých setkání, blahopřání k životním jubileím svých členů, na vedení kronik, pořizování videozáznamů a zajišťování publicity jednotlivých akcí i účasti na posledním rozloučení se svými členy.
- Udržovat spolupráci s výsadkovými jednotkami AČR.

Klub výsadkových veteránů při VÚ 8280 Prostějov

Klub výsadkových veteránů při VÚ 8280 vznikl jako první klub a stal se centrálním a koordinujícím celkem pro další vznikající samostatné či místní kluby a skupiny výsadkových veteránů po celé České republice.

Podnětem k jeho vzniku bylo setkání bývalých příslušníků výsadkových jednotek v roce 1990 v Prostějově. Na počátku byli členy klubu převážně vojáci z povolání (výsadkáři) žijící v Prostějově. Dnešní členská základna je rozšířena i o bývalé vojáky v základní službě, jejich rodinné příslušníky a příznivce. V roce 1990 měl klub 38 členů, v současnosti jich je téměř 130 a v celostátním součtu 450 až 500 členů a příznivců.

Klub zaměřil činnost především na tyto úkoly:

- vyhledávat a navazovat kontakty s bývalými příslušníky výsadkových jednotek,
- organizovat společná setkání,
- informovat o současné činnosti výsadkových jednotek AČR, o činnosti jednotlivých klubů a skupin KVV v České republice i Slovenské republice,
- shromažďovat písemné a dokumentační materiály z historie a tradic výsadkového vojska.

Pro činnost KVV byly přijaty stanovy s ustanovením pro udělování Zlatého odznaku KVV a medaile KVV. V dnešní době jsou rozšířeny o Odznak výsadkáře-veterána a medaili Za zásluhy. Tyto odznaky a medaile se udělují výsadkovým veteránům z jednotlivých klubů i skupin a také příznivcům, kteří mají zásluhy na zachování tradic či na propagaci výsadkového vojska a aktivně se podílí na činnosti a akcích jednotlivých klubů.

Narůstající členská základna a potřeba informovat její členy přiměla výbor k vydávání Zpravodaje, který odráží činnost všech klubů a skupin nejen v České republice, ale též na Slovensku. Časopis vychází jako občasník několikrát ročně, zabývá se současností, zveřejňuje vzpomínky veteránů a informuje o budoucích záměrech.

Okruh činnosti KVV je pestrý a obsáhlý a zahrnuje akce krátkodobé i několikadenní. Organizují se besedy, vzpomínkové večery, hobby setkání, turistické výlety, poznávací zájezdy, sportovní soutěže, návštěvy kulturních podniků a výstav, pobyty na pozvání kolegů z jednotlivých KVV a skupin z obou republik. Největšími akcemi jsou setkání organizovaná vždy po pěti letech (první se uskutečnilo v roce 1995). Tato setkání jsou dvoudenní, uskutečňují se v Prostějově a zúčastňuje se jich kolem 400 veteránů z České republiky i Slovenské republiky. Další významnou akcí, kterou KVV Prostějov

V roce 2005 proběhlo na Hamrech za vydatné podpory VÚ 8280 už třetí setkání veteránů obou republik s ukázkami výcviku i „zázraků“ technického vybavení našich armádních speciálů

zabezpečoval, byl 2. ročník Memoriálu zakladatelů výsadkového vojska generálů Palečka, Krzáka a plk. Černoty v září 2006.

KVV Prostějov úzce spolupracuje s výsadkovými veterány Slovenské republiky. Pravidelně se zúčastňuje akcí slovenských kolegů a na oplátku je zve na své akce. Udržuje pravidelný kontakt s KVV v Žilině, Prešově, Bratislavě, Banské Bystrici a v Trenčíně.

Pro činnost KVV Prostějov je významná podpora místních vojenských útvarů i městského úřadu – spolupráce s nimi je trvalá a oboustranně prospěšná. Klub pozitivně ovlivňuje přímo i zprostředkovaně činnost místních klubů a skupin výsadkových veteránů v celé České republice.

Klub vojenských výsadkových veteránů Praha (KVVV)

Klub byl založen v roce 1994 a má přes 90 členů. Sdružuje bývalé výsadkáře bez rozdílu na hodnosti a dříve zastávané funkce, jeho členy jsou i příslušníci civilních braných organizací působících v oblasti parašutismu, mezi nimi také osm žen (přebornice v seskoku padákem a instruktorky výsadkové přípravy branců).

Hlavním úkolem klubu je zabezpečovat v součinnosti s Českým svazem bojovníků za svobodu, Československou obcí legionářskou a GŠ AČR každoroční setkání veteránů v rámci pietního aktu k uctění statečného boje skupiny Anthropoid v chrámu sv. Cyrila a Metoděje v Resslově ulici v Praze a u pomníku čs. parašutistů v Praze-Dejvicích. V roce 2006 se podařilo zabezpečit na těchto pietních aktech i účast přítelkyně Jozefa Gabčíka z doby jeho pobytu v Anglii paní Lorny Ellison-Coombesové s doprovodem.

Po pietním aktu u kostela v Resslově ulici se účastníci každoročně přesunují k pomníku čs. parašutistů v Praze-Dejvicích

Členové klubu, především J. Šolc, autor 18 knih s vojenskohistorickou tematikou, se významnou měrou podílejí na uchovávání tradic výsadkového vojska a činnosti výsadkářů ve východním i západním odboji za 2. světové války. V součinnosti s KVV Prostějov a GŠ AČR se podíleli na uskutečnění slavnostní vzpomínkové akce k 50. výročí založení 71. pěšího praporu československých parašutistů v říjnu 1997 ve Vyškově. V roce 2002 uspořádal KVVV Praha spolu s GŠ AČR mezinárodní seminář k 60. výročí ukončení bojové činnosti skupinou Anthropoid, kterého se zúčastnilo 250 veteránů, zástupců výsadkových jednotek AČR a zahraniční delegace Anglie, Francie, Polska, Ruska a Slovenska. V roce 2005 uspořádal klub v součinnosti s GŠ AČR 1. ročník Memoriálu zakladatelů výsadkového vojska generálů Palečka, Krzáka a plukovníka Černoty.

Dílem pražského klubu je tvorba této publikace, dále expozice o historii a vzniku výsadkového vojska, která byla ve spolupráci s Vojenským historickým ústavem AČR instalována v Chrudimi k 60. výročí jeho vzniku.

Součástí klubu je para sekce ÚDA Praha, která byla zřízena při tělovýchovném oddělení ÚDA Praha v roce 1954 jako zájmová masové sportovní organizace vojáků z povolání, vojáků v základní

Také členové para sekce ÚDA se pravidelně scházejí (na snímku uprostřed tři výsadkářky z šestičlenného družstva žen, které v roce 1955 vytvořilo národní rekord)

službě, občanských pracovníků vojenské správy, vojenských útvarů a zařízení posádky Velká Praha a jejich rodinných příslušníků. Odborné řízení výcviku včetně seskoků zabezpečovalo Velitelství výsadkového vojska u Vojenské výzkumné stanice Boreček u Mimoně. Para sekce ÚDA se může pochlubit rekordem v seskoku družstva žen s okamžitým otevřením padáků z výšky 4560 metrů (1955). Sekce má 17 členů, kteří k 50. výročí svého trvání sepsali a vydali Almanach vzpomínek.

Klub výsadkových veteránů Liberec

Jako samostatná regionální skupina působí klub od roku 1995. Sdružuje bývalé příslušníky vojenských výsadkových jednotek a další jednotlivce, kteří absolvovali výsadkářský výcvik a provedli seskoky padákem. Čestným členem KVV Liberec je plk. v.v.

František Mansfeld, velitel 22. výsadkové brigády z let 1954–1970. V současné době má klub 65 členů, z toho čtyři ženy.

Klub je součástí celorepublikové organizace KVV ČR. Jeho činnost vychází ze zájmu členů, pořádá pravidelná setkání s významnými osobnostmi, organizuje turistické a poznávací zájezdy, umožňuje svým členům v součinnosti s místním paraklubem provádět praktické seskoky padákem, zúčastňuje se významných společenských aktů spojených s tradicemi AČR.

Nedílnou náplní činnosti klubu je úzká spolupráce s jednotkami 31. brigády radiální, chemické a biologické ochrany, Armádním sportovním střediskem Dukla a s ostatními kluby či sdruženími při Krajském vojenském velitelství v Liberci.

Z iniciativy členů klubu byla pořízena pamětní deska 71. pvpr., který v letech 1947 až 1952 působil na území dnešního Libereckého kraje. Deska je součástí vojenského posádkového památníku v objektu kasáren chemické brigády, který symbolizuje činnost vojenských součástí na Liberecku.

Klub výsadkových veteránů Zlín

Klub založený 8. prosince 1998 má přes 50 řadných a pět čestných členů a téměř 20 příznivců. K nejaktivnějším patří bývalí sokolští parašutisté, příslušníci výsadkových jednotek a někdejší sportovci z okolních aeroklubů bývalého Svazarmu.

Záhy po založení si klub vytvořil vlastní symboly a znaky, vlaječku a zarámovaný znak využívá jako upomínkové dary, nášivky a klubové odznaky nosí členové klubu na rukávech i baretech, což příznivě působí na řadě pietních aktů, jichž se každoročně zúčastňují (u hrobu I. Kolaříka, člena paraskupiny Out Distance, u pamětní desky J. Hrubého ze skupiny Bioskope, v obci Ploština vypálené fašisty, v Praze k uctění skupiny Anthropoid aj.), ale i při celé řadě dalších aktivit, jako je např. pochod

Setkání u valašské chalupy výsadkáře P. Pilaře jsou vždy neformální a přátelská

po stopách 2. paradesanční brigády na hřebenech Javorníků nebo účast na Memoriálu zakladatelů výsadkového vojska atd.

Klub přispěl na sbírku pořádanou slovenskými kolegy na vybudování pomníku vynálezci padáku Štefanu Baničovi, jehož odhalení se členové zúčastnili ve velkém počtu, každoročně navštěvují žilinské vzpomínkové akce na Jozefa Gabčíka a zúčastňují se Michalských dnů, kde si mohou – což v Česku není možné – skočit si z „Anduly“. Na I. mistrovství SR v Dubnici nad Váhom v roce 2003 získalo zlínské družstvo „zlato“ v přesnosti přistání.

Jednou z oblíbených akcí jsou setkání s veterány ze Žiliny, Trenčína a Bratislavy na moravsko-slovenském pomezí Javorníků u valašské chalupy Pavla Pilaře, která se také zaznamenávají v klubové kronice.

Klub výsadkových veteránů Plzeň

Klub byl založen 15. prosince 1999 a má kolem 40 členů. Jeho hlavní činností je zabezpečovat pravidelná setkání vojenských výsadkových veteránů v Plzni, uskutečňovat besedy se zakladateli výsadkového vojska a organizovat účast na akcích ostatních veteránských klubů v ČR. Členové klubu provádí seskoky padákem na letišti v Plasích u Plzně. Společně s představiteli města Plzně klub zabezpečil odhalení pamětní desky na rodném domě generála Palečka a rovněž uložení jeho ostatků do rodinné hrobky v Plzni. V součinnosti s městem Plzeň zorganizoval klub zajímavou výstavu výstroje a výzbroje výsadkových a průzkumných jednotek a jeho zásluhou byla vydána publikace s touto tematikou.

Plzeňští veteráni, kterým se stále stýská po padácích

Klub výsadkových veteránů při 43. výsadkovém praporu Chrudim

Klub byl založen v roce 1997. Má čtyři desítky členů, kteří svou aktivitou přispívají k uskutečňování bohatého vnitřního života klubu. Velmi dobré vztahy má s chrudimským výsadkovým praporem, který klub vybavil pěknou klubovnou a aktivně mu

pomáhá jak materiálně, tak technicky. Dobré vztahy jsou i s ostatními kluby výsadkových veteránů v České republice i Slovenské republice.

Bohatá společenská aktivita smelující členy klubu, jejich rodinné příslušníky a příznivce spočívá především v těchto činnostech:

- obětavě udržují pomník ve Stéblové, kde při tragické nehodě zahynulo v roce 1966 šest příslušníků tehdejší průzkumné výsadkové roty. Šest pomníčků a novou pamětní desku přemístili členové klubu do areálu kasáren v Chrudimi, kde byl za finanční podpory velitelství 43. vpr vztyčen i ústřední kámen s pamětními deskami výsadkářů, kteří zahynuli v Chrudimi;
- každoročně pořádají vzpomínkovou akci na válečnou činnost skupiny Calcium a Platinum za přítomnosti posledního žijícího člena plk. v.v. Jaroslava Klimeše a dosud žijící spojky Míly Fialkové, oba jsou čestnými členy klubu;
- zúčastňují se loučení při odjezdech chrudimských vojenských jednotek na zahraniční mise a vítání při jejich návratech (Bosna a Hercegovina);
- úzce spolupracují s majitelem vojensko-historického muzea v Jaroměři. Pro toto muzeum zhotovili několik panelů o činnosti 43. vpr a účasti čs. legií v Rusku a Itálii za 1. světové války, navíc věnovali muzeu řadu historických dokumentů, medailí, uniforem i různého materiálu, které se jim podařilo soustředit na Chrudimsku;
- připravují soutěže a zábavné akce pro Dny dětí;
- neustále zlepšují klubovnu na chrudimském letišti a stálou výstavu v Klubu vojenských výsadkářů, která má název Palečkovy děti;
- zajišťují důstojné rozloučení se zemřelými členy (často i s účastí čestné stráže s praporem 43. vpr) a v den Památky zesnulých návštěvu hrobů bývalých členů, např. jednoho z velitelů výsadkových vojsk, chrudimského rodáka gen. Uchytily, kterému byla z iniciativy klubu umístěna na jeho rodném domě pamětní deska;
- ve spolupráci s místním Aeroklubem zajišťují seskoky těch členů, kteří projdou lékařskou prohlídkou.

Klub vojenských výsadkových veteránů Brno

Klub vojenských výsadkových veteránů v Brně vznikl v roce 1997. V té době úzce navazoval na činnost prostějovského klubu – všech jeho jedenáct členů dojíždělo do Prostějova na akce, které se tam pořádaly. Činnost klubu přímo v Brně spočívala jen v setkávání na různých místech,

Z předání pamětní medaile výsadkáři Kubínovi, zleva Požár, Bukáček, Kubín (uprostřed), Chalupa a Klust

většinou v restauracích, kde se členům předával Zpravodaj a kde se dovídali potřebné informace.

Koncem roku 2002 došlo ke změně ve vedení klubu a také ke zlepšení jeho činnosti. Členové se pravidelně scházejí v klubovně Univerzity obrany, začala se psát kronika, byli přijímáni další členové. V roce 2006 jich bylo už 28, z toho tři ženy.

Klub výsadkových veteránů Hradec Králové

Klub se každoročně podílí na organizaci pietní vzpomínky u pamětní desky BARIA ve Vamberku a vzpomínkové akce na výsadek BARIUM ve Vysoké nad Labem. Členové klubu se pravidelně zúčastňují dalších akcí, např. setkání ve Starých Splavech, vzpomínky na vypálení Ležáků, památky popravených na zámečku v Pardubicích, pietních aktů v Praze a dalších oficiálních akcí organizovaných v Hradci Králové. Klub úzce spolupracuje se Svazem letců ČR.

Klub výsadkových veteránů Klatovy

Na vzniku tohoto klubu má zásluhu prostějovský Zpravodaj, z něhož se bývalí příslušníci výsadkového praporu 11. msp Klatovy (scházet se začali už v roce 1993) dozvěděli, že by se mohli začlenit do rodiny veteránských klubů. Klub byl založen v roce 2000, má přes 20 členů – bývalých příslušníků výsadkového praporu Klatovy a sympatizujících, z toho několik „přespolních“, kteří se zúčastňují veteránských akcí i pietních aktů jiných klubů (Plzeň, Praha atd.).

V roce 2005 zorganizoval klub společně s Městským úřadem Sušice vzpomínkovou akci na hrdinský čin výsadkáře pplk. Ctibora Bělohada, který zahynul při povodni v Sušici v roce 1985, když zachraňoval děti z pionýrského tábora.

U příležitosti 40. výročí založení klatovského výsadkového praporu vydal klub vlastní znak, zpracoval Almanach vzpomínek a své schůze zahajuje výsadkářskou hymnou u paratotemu.

Při výstavě v okresním muzeu v roce 2006 věnovalo město Klatovy, které je hrdé na své bývalé výsadkáře, klubu veteránů informační panel, kde byl vystaven i paratotem.

Výsadkáři – veteráni při VÚ Luštěnice

V roce 1960 byl v obci Luštěnice založen VÚ 1910 jako první výsadkové výcvikové středisko. V rámci reorganizačních změn ukončilo 1. vvs svou činnost v roce 1965.

Veteráni výsadkáři, kteří sloužili u 1. vvs (vojáci z povolání i vojáci v základní službě), se poprvé sešli po 20 letech v roce 1983 ve Velešíně. Druhé setkání se uskutečnilo po 28 letech v Kolíně, třetí po 33 letech v roce 1996 v Markvarticích, o tři roky později pak v Bobrovicích, páté v Dolním Bukovsku, šesté se konalo po 40 letech v Hýlově a od té doby se luštěničtí veteráni scházejí každoročně – v Hořovicích na letišti, ve Stříbrné Lhotě, v Hodoníně u Kunštátu...

Výsadkoví veteráni mimo KVV

Mimo kluby výsadkových veteránů pracuje aktivně řada skupin a sekcí výsadkových veteránů v různých regionech celé České republiky. Jsou to například skupiny v Táboře, Holešově, Pardubicích, Znojmě, Slatiňanech a jinde. Paraskupiny v České Lípě a v Semilech pořádají od roku 1993 každoroční setkání příslušníků 71. pěšího praporu „československých parašutistů“ ve Starých Splavech za přítomnosti svého bývalého velitele plk. Františka Mansfelda a přispívají tak k udržování výsadkářského kamarádství a tradic.

Veteráni ve Slovenské republice

Ve Slovenské republice byla v srpnu 1994 založena společenská stavovská nepolitická organizace Klub vojenských výsadkářů Slovenskej republiky. Patří mezi společenské organizace podporující Ministerstvo obrany Slovenské republiky a Výsadkové vojsko ozbrojených sil Slovenské republiky.

Klub sdružuje vojenské výsadkáře a jejich příznivce. Jeho cílem je seznamovat členy a veřejnost se vznikem a historií slovenských výsadkářů, s jejich účastí na bojích za svobodu na světových bojištích, se vznikem výsadkových jednotek po 2. světové válce a podílet se na prezentaci výsadkových jednotek ozbrojených sil na veřejnosti.

Klub vojenských výsadkářů Slovenskej republiky sdružuje oblastní kluby v Banské Bystrici, Žilině, Bratislavě, Prešově a v Trenčíně.

Na pozvání těchto klubů se výsadkoví veteráni České republiky zúčastňují nejvýznamnějších akcí slovenských výsadkářů, jako například Memoriálu Jozefa Gabčíka v Žilině, seskoků padákem při leteckých dnech nebo mezinárodních mistrovství veteránů v seskocích padákem, Michalských dnů, výročních jednání jednotlivých klubů a dalších vzájemných setkání, což upevňuje vzájemné kamarádké vztahy. Dochází rovněž k pravidelné výměně českého Zpravodaje a slovenských Červených bareť i dalších publikací o historii a současnosti výsadkářů obou republik.

Zpracováno z podkladů jednotlivých klubů.

KRONIKY KLUBŮ VÝSADKOVÝCH VETERÁNŮ

Všechno se najde v kronikách

Ludvík Dvořáček

Kroniky klubů výsadkových veteránů od počátku až po současnost zaznamenávají a dokumentují bohatý život v klubech a zároveň v mnoha případech uchovávají vzpomínky na tváře veteránů výsadkového vojska, na tváře velitelů i mnoha prostých vojáků, na zasloužilé a aktivní příslušníky tohoto ojedinělého stavovského hnutí, jaké v takovém rozsahu nemá období. Spolu s klubovými archivy jsou kroniky velmi cennými dokumenty.

Abyste probudila zájem o vedení kronik a zlepšení stávajících dokumentačních hodnot, uspořádala centrální organizace výsadkových veteránů KVV Prostějov v roce 2003 přehlídku a zároveň soutěž o nejlépe vedenou kroniku. Tehdy se představili se svými díly kronikáři z Hradce Králové, Chrudimi, Li-

berce, Prostějova a Zlína a svou kronikou se pochlubil také OKVV Bratislava. K vidění byly i kroniky sabinovského a holešovického útvaru. Jako nejlepší byla vyhodnocena kronika KVV Prostějov vedená Ivanem Vernerem, druhá se umístila kronika Zlína Jaroslava Zelingerera a třetí místo obsadila kronika libereckého klubu, o kterou pečovala Anna Sadílková. Klub vojenských výsadkových veteránů Praha neměl v té době

Nejlepší kronikáři z roku 2003

svou kroniku ještě zkompleťovanou, ale už v roce 2006 měla pražská kronika více než 1000 fotografií ze života klubu a v případné další soutěži bude jistě patřit mezi nejlepší.

Někteří kronikáři vedou své kroniky více než deset let. A jak se rozšiřuje rozsah činnosti klubů, zvětšuje se i počet stran a objem kronik, takže některé mají již několik dílů. Je v nich uložena naše paměť.

Do vínu kroniky pražského klubu

Léta běží a vzpomínky se k nám vracejí jak tažní ptáci. Potěší a zahřejí naše srdce. S nimi se k nám vrací mládí a my se najednou ocitáme u kořenů, v době, kdy mnozí z nás začínali velké dobrodružství vojenského života pod hedvábím padáků u mladého výsadkového vojska.

V tvrdých podmínkách vznikalo pevné přátelství, jehož cenu zhodnotila banka života často více než padesátiletým úrokem. Tento úrok si dnes všichni vybíráme v objetí starých přátel, výsadkových veteránů, jakož i dosud žijících legend, s nimiž je naše výsadková éra navždy spojena.

Dnes všichni víme, co bylo v této éře dobré, a co nám život u výsadkových jednotek naopak velmi ztěžovalo. Bereme však život jako celek, ze kterého nelze vymazat mnohé těžké chvíle, neboť i ty nás formovaly a zakalily v tvrdé chlapy.

Vzpomínejme tedy především na to pozitivní v našem životě výsadkářů, kdy jsme byli elitou armády. Snažme se i v pokročilém věku setkávat se s těmi kolegy veterány, kteří pro nás a pro výsadkové vojsko něco znamenali, kterých si vážíme a se kterými rádi zavzpomínáme na společné zážitky. Řekněme si spolu s naším básníkem-výsadkářem a kolegou plk. v.v. Vladislavem Mrázkem: To vojsko je má láska.

Čas nám všem prchá jak horská bystřina. Mnohé z našich řad už nikdy na žádném setkání nezastihneme. Pokud však existuje nebeský klub výsadkových veteránů, tak tam snad ano. Proto těmto našim kamarádům veteránům bude patřit naše trvalá vzpomínka na všech našich setkáních.

My zbylí, co jsme ještě vydrželi, si važme toho, že je nám dopřáno stále se ještě setkávat a třeba jen tak někde u piva poslouchat zkazky starých výsadkových veteránů a spolu s nimi si zavzpomínat. Přejme si všichni, aby bylo ještě hodně našich společných setkání a snažme se, abychom příležitosti, které k tomu máme, zbytečně nepromarnili.

Naše kronika ať nám připomíná vše, na co jsme byli hrdí, a dokumentuje jedinečnost a sílu našeho hnutí vojenských výsadkových veteránů, které nikde jinde v této podobě nemá obdoby.

VERŠE PSANÉ SRDCEM

Hymna výsadkářů

Jaroslav Mladý

Duní stroje vzduchem nad hřbety hor,
k útoku startuje paradesantní sbor.
Oheň v srdci neseme na vlasti práh,
sneseme se padáky tam, kde útočí vrah.

Tam kde výheň boje žhne v dešti střel,
tam parajednotka přistála v hluku děl.
Národ náš nám věří, nezklamem jej,
již nikdy Mnichov! Vlasti svou oběť dej!

Žižkův odkaz známe, v srdci je v nás,
hrůzu a děs bude nepřítel mítí z nás!
Jasný je náš úkol, jasný je náš cíl,
Tam, kde je nepřítel, bojovat ze všech sil!

Teď již zbraně bijí do jejich těl,
zní hudba pekelná v rachotu našich děl.
Život rádi dáme za svoji zem,
za naše vítězství, za svobodu všem.

Ref:

Paradesantní jednotky – meče armády hrot.
Letcům burácí motory, od vrahů dělí nás skok.
Dolů! – Hotovost! Dolů! – Připravit!
Vpřed! Úder z oblohy
do hlubin padá z letounů ven,
na sta mužů bránit svou zem.

Nezapomeneme

Miloš Matoušek

Výsadkáře naše kdysi
vycvičili k tajné misi.
Akt probíhal za hranicí,
Anthropoid zněl název krycí.

Den D nastal. V šeru rána
otvírá se temnot brána.
Vypít musí hořký kalich
symbol zvůle – Reinhard Heydrich.

Třesk výstřelů hlásá světu
jménem lidu jasnou větu:
Nevzdáme se vlasti jména,
nepadneme na kolena!

Splnit přišli povinnosti,
domů složit mladé kosti,
vyhledat si v kryptě důlek,
život skončil v dešti kulek.

Vaše chrabrost v myslích žije,
tvoří součást historie.
Přes názory, jež se mění,
neupadne v zapomnění.

Na hrdinství vaše známé
šedesát pět let vzpomínáme.
Tím akt vzdoru hodný Dia
překonal práh milénia.

Šedesát let v čele armády

Vladislav Mrázek

S pocitem vděčnosti hold výsadkovému vojsku
vzdejme, vždyť šedesát let právě má,
do historie se zadívejme,
ač není dlouhá, přesto je bohatá.

Světová válka když skončila
a země cestou svobody se dala,
nová armáda se zrodila,
aby k obraně vlasti pevně stála.

Válečné boje přinesly zkušenosti nové,
ve vojenském umění nastal revoluční skok,
tak zrodilo se vojsko výsadkové,
to vojsko, které meče armády je hrot.

Generál Paleček strůjcem budování byl,
výsadky z války dobře znal,
byl velitel, který pro to vojsko žil,
a lid výsadkový jej svým tátou zval.

Bylo jen pár těch zahraničních vojáků,
kteří v centru všeho dění stáli,
tvůrci výcvikové základny a našich padáků
nové výsadkové kádry vchovali.

Jak léta šla, tak vojsko sílilo,
velitele i vojáky mělo skvělé,
v armádě k nejlepším patřilo,
jeho jednotky do nejtěžších úkolů šly směle.

I dnešní naše výsadky
vysoké úrovně dosahují,
bojové úkoly odvážně plní
a tradice slavné dále prohlubují.

S hrdostí zpět se díváme,
i když v těžkých podmínkách jsme žili,
trvalé vzpomínky si chováme na ty,
kteří nás navždy opustili.

My jiné vojsko neznáme,
kde podmínky tak tvrdé jsou,
kde kolektiv však nikdy nezklame,
kde přátelství je nejcennější devizou.

Není to jen zdatnost a odvaha,
proč výsadkářům elita se říká,
v bystrém myšlení je jejich převaha
a v umění velitelů předčít protivníka.
Vděk však i letcům náleží
za úspěšná vysazení,
i za podporu boje výsadků,
kterou se poměr sil tak mění.

Žižkův odkaz známe, v srdci je v nás
tak hymna výsadkářů zní,
v boji proti bezpráví
vede je vnitřní hlas.

V tom slavném jubilejním roce
srdečné pozdravy ke všem výsadkářům letí,
k veteránům s přáním zdraví
a k mladým – k úspěchu a štěstí.

Desítky jmen je možné uvádět,
když úspěchy se hodnotí a jubileum slaví,
ale jména Paleček, Krzák, Černota, Mansfeld,
ta přece patří do dvorany slávy.

Naší armádě, která velké změny prodělala,
vše nejlepší dnes chceme přát.
A to její vojsko výsadkové
– to budeme stále milovat.

Meditace výsadkáře

Miloš Hledík

Dnes časně ráno kdosi mi zabušil na vrata:
Otevři! – A představte si, ona to zubatá!
Příšerná baba na mně zuby cení,
jakýsi seznam pod paží a kosu na rameni.

A hned v tom seznamu začala listovat,
a prsty počaly jí nějak divně hrát.
Copak to asi hledá baba zlá?
Najednou koukám – hledá pod písmenem Há.

Je přece Hledík, říká si sama pro sebe
a do ruky cpe mi rozkaz k cestě do nebe.
Nespěchej, babo, už Švejk říkal: To chce klid!
Musím ti nejdřív něco vysvětlit.

A silným hlasem babě kážem:
Nemluvíš s blbcem, ale s výsadkářem!
Ty myslíš, že jen na tobě to závisí?
My výsadkáři máme svoje předpisy!

Já musím dělat všechno jak má být
a svému veliteli se musím řádně odhlásit.
To ale, babo, nemůže být hned,
neb musím za ním do Mimoně jet.

Tam řeknu mu, že zabušila u mě na vrata
a že si přišla pro mně baba zubatá.
Pak srazím paty jak má předpisově být
a řeknu větu známou: Veliteli, dovolte mi odejít!

A jak to u něj dopadne, babo, to neřeknu ti teď.
Ale znám Mansfelda a tuším jeho odpověď:
Nebav se s babou, je to tele,
klidně jí řekni, ať jde do...

Na umírání nejsem zatím k mání,
protože v červnu mají svůj sraz veteráni.
A tam já musím babo být, pochop to při svém vzdělání!
Říkal nám Plesar, že je to snad poslední setkání.
Víš, holka, my si tam spolu pokecáme,
nemnožko popijem a na mládí zavzpomínáme.

A pak si já, babo, skočím k jezeru inventuru udělat.
Očima přehlédnou krajinu, lesy,
a podívám se vzhůru.
Když lesy na pozdrav mi zašumí
a nad hlavou stroje vzduchem naposledy zaduní.

Pak budu mít ve svém srdci klid.
Dej sem ten příkaz, babo, můžeme klidně jít.
Halt, babo, počkej!
To byla hloupost, co jsem teď povídal.
Já s tebou nepůjdu, já tady chci být dál!
Stavím se k smrti zády!
Prostě jít nemůžu, mám tady kamarády!

Tam jsme začínali

Vladislav Mrázek

Paradesantní jednotky!
Jak hrdě ten název zněl!
Život v nich nikdy lehký nebyl,
ale pro nás vždy své kouzlo měl.

Teď už si jen vzpomínám,
co tenkrát dělalo z nás muže:
My skákali jsme padákem!
(Dnes těžko přes kaluže.)

Vzpomínky mé se vracejí
přes půl století zpět,
do doby našich začátků,
do poválečných let.

Vidím tu krajinu panenskou,
lesy a skály pískovcové,
kde rodilo se těžce
vojsko výsadkové.

Na cestě kolem jezera
borový háj tábor skrýval,
a nad branou toho tábora
stručný nápis kdysi býval.

Jsme rychlejší než smrt,
zde každý mohl číst,
a kdo za branou šel dál,
mohl se o tom přesvědčit.

Člověk se divit nepřestal
jak návštěvník cizího kraje,
byl však jen v Stráži pod Ralskem,
uprostřed opičího ráje.

Spojaři, úderka i rota výcviková,
ty slavné jednotky zde žily,
a nebylo nikdy úkolu,
který by nesplnily.

Taktice diverzních jednotek
nás praví mistři naučili,
válečnou prošli přípravou,
v bojích ji sami osvědčili.

Jednoho musím jmenovat,
dával směr tam tomu životu:
vpravdě legendu výsadků,
našeho Pepu Černotu.

A tak jen stručně chtěl jsem říct,
jak stateční tam žili orlové.
Škoda, že všechno odnes čas
a ve Stráži žijí dnes
za katrem už jen muklové.

Tradice rudých bareťů
však žije nyní nově,
budou zas „úderý z oblohy“,
vždyť cvičí už nejen v Prostějově.

Upřímně si teď přejeme,
ať tohle vojsko vzkvétá,
my vzpomínat vždy budeme
na prožitá v něm léta.

Dlouhá a tvrdá cesta

Vladislav Mrázek

Píše se rok dva tisíce,
nové tisíciletí už otvírá bránu,
my se však vraťme do minulých let,
ve vzpomínkách výsadkových veteránů.

Zdá se to jak dávný sen,
když po válce přišla svoboda,
a mezi prvními úkoly
byla obrana vlasti a národa.

Znovu se stavěla armáda
na zkušenostech, které z války byly nové,
a vedle klasických druhů vosk
vzniklo i vojsko výsadkové.

Cesta, kterou to vojsko dalo se,
byla svízelná a těžká,
tolika už prošlo změnami,
je však moderním vojskem dneška.

Když vzpomeneme jen posádky,
pak pěkná řada jich už byla,
Stráž, Zákupy, Boreček, Hradčany,
tam se to vojsko narodilo.

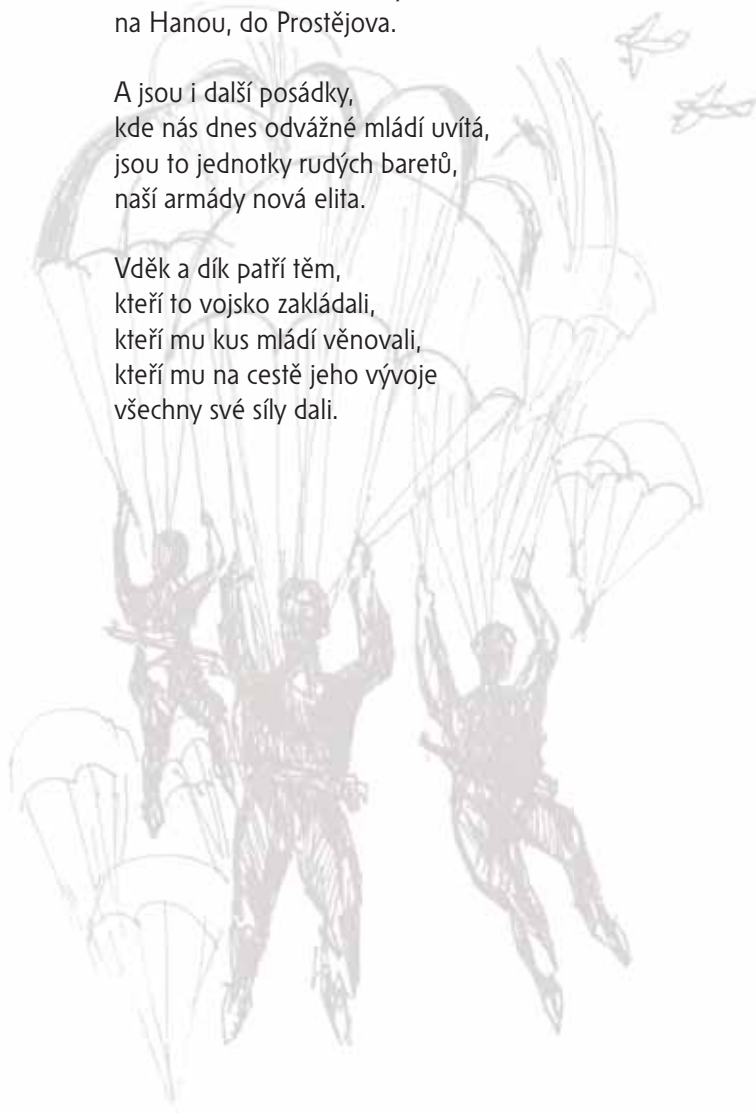
Smělé tu vyrostly jednotky,
které ve výcviku nešetřily pot,
jejich píseň byla pravdivá,
meče armády byly hrot.

Ta cesta šla pak na východ,
do kraje, jenž měl každý rád,
krásné to byly posádky – Prešov,
Košice, Sabinov a taky Vihorlat.

Pak zase zpátky na západ,
kde vojsko muselo začít znova,
do slunného klína Moravy,
na Hanou, do Prostějova.

A jsou i další posádky,
kde nás dnes odvážné mládí uvítá,
jsou to jednotky rudých baretů,
naší armády nová elita.

Vděk a dík patří těm,
kteří to vojsko zakládali,
kteří mu kus mládí věnovali,
kteří mu na cestě jeho vývoje
všechny své síly dali.

Velitel

Vladislav Mrázek

Jednotky, které vojáky mají skvělé,
mohou být v boji úspěšné,
když velení mají pevné
a všestranně schopné velitele.

Výsadková brigáda když se vytvořila,
nebylo lehké vést ji správným směrem.
Ten správný kurz však nasadila,
když František Mansfeld stal se jejím velitelem.

Pracovité lidi ve štábu shromáždil,
činnosti štábu dal pevný řád,
i na nižších stupních velení
museli odpovědní velitelé stát.

Výcvik nabral obrátky,
lidem dal jasnou motivaci,
o jejich život pečoval
a náročně hodnotil jejich práci.

K nejlepším svazkům v armádě
brigáda se brzy zařadila,
příkladem v kázni a pořádku
ostatním v té době byla.

Za takovou úrovní
je poctivá práce stovek lidí,
a jednotky jsou úspěšné,
když je cílevědomě velitelé řídí.

Známou skutečností bylo,
že výsadkové vojsko dobré velitele má,
ale na takového, jako byl Mansfeld,
se nezapomíná.

Kdo že je výsadkář?

Milan Rech

Výsadkář je vzdušný pán,
nahoru s ním letí eroplán.
Nemá s sebou mapu ani plán,
dolů padá vždycky sám.

Musí mít k tomu povahu,
ale také velkou odvahu.
Padák musí skládat sám,
potom bývá jeho pán.

Přihlas se, hochu, k nám,
poznáš, co je být paražán.
Není to jen frajeřina,
také radost i pořádná dřina.

Padák

Emil Tencer

Si môj nosič vábný,
já otrok bezvládný,
nosiš ma tu po oblohe,
čo tí vedia tam dole.

Koľko moru úsilia,
kolko potu úskalia,
musel som tvoj verný dať,
kým som si ťa mohol obliekať.

Mohol som sa šťastne usmiať,
potom si ťa veru obliecť,
aj bezpečně si ťa vziať
ten plátený ranec,
čo je nosič hodvábný,
já otrok tvoj bezvládný.

Padákové árie

Viktor Timura

Páni výsadkáři, páni veteráni,
veď my nie sme ešte ani takí starí,
ako vravia naše roky
(iba prezident Jindřich je Starý),
len už neveríme sľubom vlády,
na šťastnejší život – na pokroky.
Hoci by sme radi, ale nie sme takí mladí.

Mám rád verše plné vzruchu,
vyvrtané vírom vzduchu.
Od lietadla, na ktoré si hviezda k rose sadla
ako do divadla.
Na padák ich vyšívali modré nite vesmíru,
pre vás sú tie verše plaché laňky z revíru,
v ktorom nenápadne okrídlený Pegas vládne.

Průzkumníkem proti své vůli

Miloš Hledík

Je to tak, pánové! Jinak to ani nebývá,
že nejmíc nápadů se rodí u piva.
Že nekecám, to v momentě vám ukážu
a na případě skutečném hravě to dokážu.

Jednou tak sedíme u pivečka a rozmlouváme s Plesarem,
jaké to bude tam nahore, až opustíme tuhle zem.
Plesar významně zvedá prst: Víš hochu, co mě teď napadá?
Zkusme se mrknout do nebe, jak to tam vůbec vypadá.

Víš, Hled'o, jen tak mezi náma, přece nepůjdeme do neznáma.
Hned leť vzduchem koruna s tím známým
– orel nebo panna.
Jako vždy jsem to odskákal, na mně ten úkol padá.

Říkám si: Proč právě já? Jsem člověk bez vyznání,
tím pádem nevím, kde je nebe ani.
Vím jenom, že před sebou mám velkou dálku,
a nemám nic na cestu, ani tu blbou speciálku!

Plesar přeruší moji beznaděj: Poslyš, já ti dám dobrou radu,
a to nedělám všem, jen nejlepšímu kamarádu.
Musíš se dostat na Bezděz – ten je dost vysoký a tím i nebi blíž.
Tam se jen pořádně rozběhneš, mocně se odrazíš a zbytek doskočíš.

Beru si ranec na záda, do rance dvě láhve vína,
nebe je vysoko, bude tam jistě zima.
Jinak už v baťoahu nemám nic, vlastně
– ještě dvě láhve svěcené vody z Vizovic.

Až na Bezdězi zjišťuji – ranec je těžký, nedá se s ním jít,
tak jsem se rozhodl sednout si a obsah zneškodnit.
Tak krásnou předletovou přípravu musím si někdy zopakovat,
vždyť jenom díky ní jsem mohl odstartovat.

Ten vlastní popis letu do nebe nechám na jinou,
přece se nebudu zabývat takovou prkotinou.
Tak bezva pocit neměl jsem snad nikdy předtím,
země se trochu zamotala a já letím, letím a letím.

Už slyším vaše námitky, že vyprávění nemá logiku,
ale já, pánové, byl v nebi opravdu ve mžiku.
Jenom to přistání bylo zlé, nehezké,
vrazil jsem vši silou palicí do brány nebeské.

No, na straně druhé, a to se musí nechat,
něco jsem na tom ušetřil, vždyť nemusel jsem klepat.
Rychle se opráším, upravím a stojím v pozoru,
oči mám upřené k nebeské bráně otvoru.

Brána se po chvílce otevře – v ní stojí svatý Petr.
Zřejmě je tuze našťvaný – prostě je na mně metr.
Co děláš v nebi, člověče! Ty přece žiješ, pokud vím.
To se ti, Petře, zdá. Jsem český důchodce, nežiji, jenom živořím.

Všechno ti, Petře, vysvětlím, jen neměj na mě zlost,
do nebe vyštlval mě Plesar a jeho zvědavost.
Přišel jsem z matičky země, a to snad rozum dá
– mým úkolem je zjistit, jak to tu vůbec vypadá.

Petr se na mě zahledí a něco se mu nezdá.
Co na mě vejráš, Petře, jsem starý veterán a ne filmová hvězda.
Mám pět šest otázek, není to žádná levota,
chcem vědět, co dělá generál Paleček, co dělá Černota.

Mí kolegové věděli by rádi,
co tady dělají naši kamarádi.
Dále by bylo nutné znát, já nedělám si psinu,
skáče se tady z dakot, nebo z iljušinů?

Jaké zde máte padáky, jaké se tady točí pivo?
Jaké je to zde se sexem, s ženskejma a jak je tady v noci živo?
Jaké se nosí uniformy? Kam chodí se na cvičák?
Prosím tě, zadrž, ptáš se jak nějakej divočák!

Letadla tady nemáme, ba ani padáky,
prostě si můžeš jak chceš sám skákati z mraků na mraky.
A uniformy nenosíme, jednotné máme rubáše.
No dobře, na to já, ale jak liší se výsadkář od apoštola Lukáše?

Říkám si jen tak pro sebe: To znamená, že tady není ani kondička?
No to je legrace! Až přijde jednou Hampl do nebe, tak bude bez práce.
Petr pokračuje: Váš starý pán, generál Paleček – to prosím můj je názor,
že z trosk znovu sestavuje sedmdesátý první prapor.
Však, popravdě, má těžkosti a pracně naplňuje kvóty,
vždyť vás je, hochu, tady na nebi tak zhruba na dvě roty.

A ptáš se, hochu, na Černotu? Každý den to tak začíná:
od rána chodí po nebesích a se sekerou hledá Reicina.
Marné je ale jeho hledání, ta skutečnost mu asi utekla,
že hajzlové typu Reicina, ti chodí rovnou do pekla.

Jen Jáno Hricko – snad jsou to jen
hlášky – prý denně honí andělíčky na překážky.
Sám pánbůh čeká, budou-li
místo pokleku k modlitbě dělat kotouly.

A na otázku o ženách a sexu,
náš svatý cudně klopí víčka,
viděl jsi někdy, ty brněnská nemravo,
souložit adělička?

A ptáš se na ostatní? Tak s těmi jsem spokojen,
až na jednoho, přece jen. Jméno mám napsané
tady na futrech – bude to chvílička...
Jo, tady to mám! Byl to nějaký Honza Jedlička.

Byl strašně ošklivý, s příšernou vizáží,
vím jen, že z Brna byl a sloužil ve Stráži.
Už tady není? ptám se. Ale kdeže,
museli jsme ho vyhodit pro krádeže.

Po jeho vyhození Pán Bůh mi úkol dal,
bych prošel říši nebeskou, zda Žanek něco tady nesebral.
Už jsem si myslel, že hledání mé smysl nemá,
když s hrůzou zjistím, že Malý a Velký vůz jsou pryč,
a Mléčná dráha vydojena.

Petr pak změnil téma. V nebi je krásně,
láká mě Petr, není zde teplo ani zima,
nemusíš chodit do práce, a to je přece prima.
Nemusíš vařit, platit daně, ani zlobit se se ženskou,
můžeš to tady brát jak kůru lázeňskou.

Zabrzdi, drahý Petře, nevař tu na mně svody.
Kam budu chodit do hospody?
Ten váš nebeský nápoj, hrozná břečka, no to je konec,
tohle by u nás nepil snad ani bezdomovec!

Víš, Petře, tam dole jsem zvyklý a jsem tam doma,
a navíc, všechno je dneska nutné brát pohledem ekonoma.
Abych mohl do nebe, musel bych umřít. A teď se, Petře, div:
Za blběj funus patnáct tisíc vysolit! Víš, co by za to bylo piv?

Jediné, co u vás na nebi obdivuji, a je to velká klika,
že tady nemá místo ta blbá politika.

Petr: Tímhle tvrzením nebyl bych si tak jistý,
při posledních volbách v nebi hlasovali všichni pro lidovce,
a jeden hlas byl pro komunisty.

Toť strašná drzost, prohlásil archanděl Gabriel
a vyšetřování vzal hákem.

Jo, zapomněl jsem říct,
že archanděl je nebeským estébákem.

Postupně všechny prošetřoval, ty velké i ty malé vzadu,
v tom spatřil svatého Josefa, jak otesává kládu.

V neblahé předtuše otázku mu hodil:
Můžeš mi říct, Josef, kohopak jsi volil?

Koho? Tak podle bible jsem tesař, dělník, to jasný je a jistý,
proto jsem volil komunisty.

Co tě to, Josef, jenom napadlo, prosím tebe!
Vždyť jsou to, pokud víš, jasný kopačky z nebe!

Poslouché, mně je to jedno, archanděli,
však nedomyslel jsi to celé.
Když půjdu z nebe já, sbalím i kluka a starou
a můžete jít s celou církví do...

Jak to dál dopadlo, Petr už neřekl, od brány totiž hledal klíček,
když k němu přiběhl malý buclatý andělíček.

Ten se mu k nohám rychle vrh: Můžeš mi,
Petře, vysvětlit, co je to ptákoťrh?

Ptákoťrh povídáš?
A jaksi podvědomě do míst určitých si makal.
To nevím, dítě, ale dle toho, co jsem zjistil,
jsem na tom asi taky někdy skákal.

Vzpomínám na vaše začátky, otočil svatý Petr,
měli jsme na vás výsadbáře až příliš ostrý metr.
Šlo o výsadbáře, to nechtěli jsme slyšet ani znát,
a všechny bez rozdílu vás do pekla posílat.

Cha, cha, cha, pekla se, Petře, nebojíme!
Peklo, to nemá na nás žádnou čáku!
My jsme si svoje peklo, pokud víme,
odbyli v Hradčanech u Hricka na cvičáku.

Snad neřeknu ti vůbec nic nového – na našich tělech
nebylo ani kouska místa zdravého.
Od výronů, modřin, zlomenin až po plotýnky,
Petře, potu jsme prolévali na puťnky.

Ale přece jen, Petře, bylo to tenkrát krásné,
výstroje bylo málo, nadšení však stoprocentně jasné.
Nás výsadcáků bylo tenkrát jako máku,
fakt, Petře, nekecám! Plesar, ten skákal i bez padáku.

Děly se u vás i věci jiné. Jednou tak v nebeském archivu
se hrabu a čtu, že u muničku v Zákupcích jste zastřelili babu.
A tady hned na stránce vedle,
že na cvičení v Doksech stříleli jste ostrejma po letadle.

Však viníka jste nenašli. My tady v nebi známe jeho tvář,
u nás je vážený ministrant, u vás byl svobodník a průserář.
U výsledku nám zapíral, zatloukal, to je jistý,
stále vše sváděl na režim a na komunisty.
Že za nic nemůže, stále se bránila ta hlava bystrá,
že v bedýnce na slepé byla také ta jeho ostrá.

Na závěr, Milošu, něco ti prozradím, ale nech si to pro sebe,
s jak velkým podfukem poslal tě Plesar do nebe.
Když jste tam popíjeli, já jsem ho pozoroval
a bedlivě jsem sledoval, když minci z kapsy vytahoval.

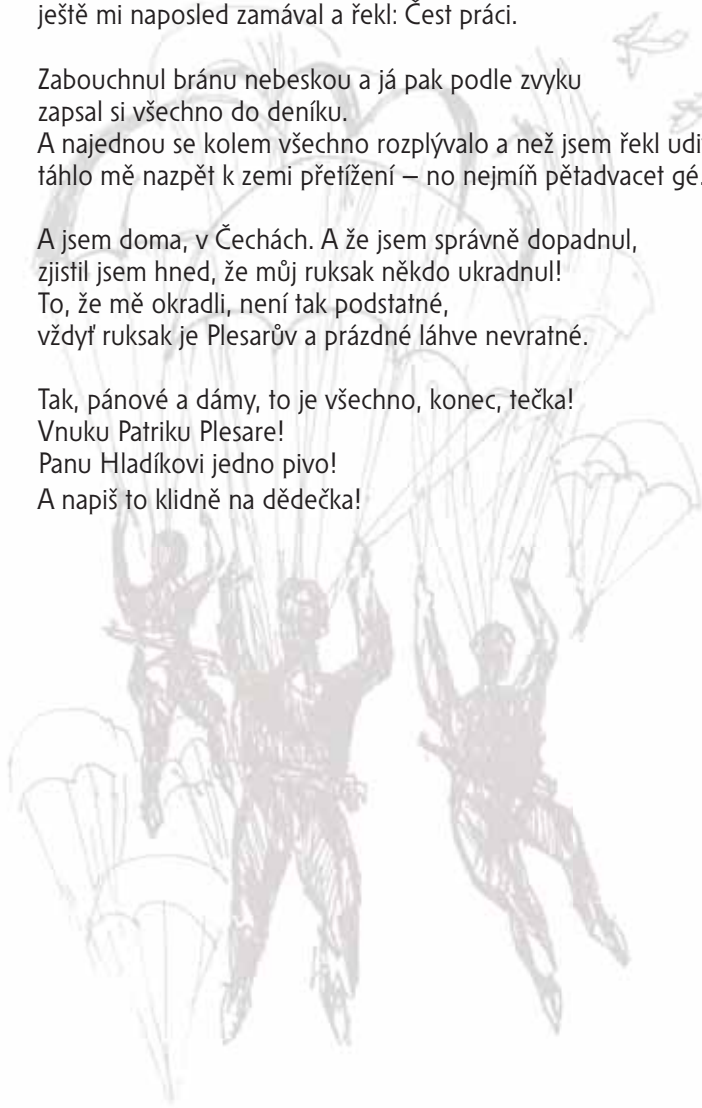
Víš, Plesar, ten starý numismatik,
při losování užil starý trik.
Takových triků zná hejna
– ta mince byla z obou stran stejná.

Pojednou Petr pohlédl na hodinky a křikl: Pro pána!
Vždyť v televizi zmeškám seriál Třicet případů majora Zemana!
Rychle se rozloučil a z očí se mi ztrácí,
ještě mi naposled zamával a řekl: Čest práci.

Zabouchnul bránu nebeskou a já pak podle zvyku
zapsal si všechno do deníku.
A najednou se kolem všechno rozplývalo a než jsem řekl udiveně já,
táhlo mě nazpět k zemi přetíženi – no nejmíň pětadvacet gé.

A jsem doma, v Čechách. A že jsem správně dopadnul,
zjistil jsem hned, že můj ruksak někdo ukradnul!
To, že mě okradli, není tak podstatné,
vždyť ruksak je Plesarův a prázdné láhve nevratné.

Tak, pánové a dámy, to je všechno, konec, tečka!
Vnuku Patriku Plesare!
Panu Hladíkovi jedno pivo!
A napiš to klidně na dědečka!

Odešel vzácný člověk

Vladislav Mrázek

Těžké je tomu uvěřit, že generál Kuba
už není mezi námi.
Jako příkladný velitel, náčelník, kamarád,
tak v armádě byl známý.

Marně si klademe otázku,
proč nemohl žít dál,
celý život poctivě pracoval
a užívat stáří mu osud nedopřál.

On v oboru svém mistrem byl,
život s optimismem bral,
výsledky práce jej vedly stále výš,
až se generálem stal.

Desítky let my znali se,
i když cesty se nám často dělily,
až ve stáří my znovu sešli se
a klub výsadkových veteránů v Praze založili.

Jen pár nás bylo, když jsme začínali,
Karel iniciátorem byl,
pro činnost klubu síly nešetřil,
pro výsadkové vojsko stále žil.

Přímý byl v jednání, rozhodný a odvážný,
pro jeho pevný charakter jej všichni měli rádi.
Šťěstím je člověka, když lidé jej rádi mají,
a když pravé je to přátelství,
i po smrti na něj s láskou vzpomínají.

VÝSADKÁŘI 60 LET V ČELE ARMÁDY

Daga Minkewitzová s autorským týmem

Vydalo Ministerstvo obrany České republiky
– Agentura vojenských informací a služeb
Adresa: Rooseveltova 23, 161 05 Praha 6-Dejvice
<http://www.army.cz>

Redakce účelové tvorby (RÚT AVIS)
Řízením redakce pověřen: Jaroslav Roušar
Odpovědný redaktor: Michal Polívka
Grafická úprava a zlom: Hana Rozmanitá
Fotografie: archivy klubů výsadkových veteránů
Dáno do tisku: srpen 2007
Tisk: Sdružení MAC, spol. s r. o., Praha 10

Kopírovat, překládat a rozmnožovat publikaci
bez souhlasu vydavatele je zakázáno.
NEPRODEJNÉ

